

2024-2030

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

**Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie”
na lata 2024 – 2030**

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Luty 2025

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

wykonana na potrzeby Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024 – 2030

opracowana przez:

EUROKONCEPT Daniel Smuczek

przy współpracy:

**Urzędu Gminy i Miasta Oleszyce,
Urzędu Gminy Stary Dzików,
Urzędu Gminy Wiązownica.**

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	5
2.1 Ogólna charakterystyka gmin	6
2.2 Uwarunkowania demograficzne	18
2.3 Pomoc społeczna	26
2.4 Edukacja i wychowanie	29
2.5 Oferta i infrastruktura kulturalna	35
2.6 Sport	40
2.7 Aktywność obywatelska mieszkańców	42
2.8 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwo publiczne	44
2.9 Środowisko naturalne	49
2.10. Lasy i formy ochrony przyrody	58
2.11. Dziedzictwo kulturowe oraz potencjał turystyczny	65
2.12. Planowanie przestrzenne	74
2.13. Infrastruktura transportowa	77
2.14. Mieszkalnictwo i gospodarka odpadami	79
2.14. Rynek pracy i bezrobocie	90
2.15. Gospodarka i rolnictwo	95
2.16. Gospodarka finansowa	103
Spis tabel	113
Spis wykresów	116
Spis map	119
Spis zdjęć	121

ROZDZIAŁ 1

WSTĘP

Na strukturę diagnozy Obszaru Funkcjonalnego Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, w celu opisu sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej, składa się 13 obszarów, które obejmują:

- ogólną charakterystykę gmin tworzących Obszar Funkcjonalny „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030;
- uwarunkowania demograficzne;
- pomoc społeczną;
- wychowanie oraz edukację;
- sferę kulturalną;
- rynek pracy;
- przedsiębiorczość oraz rolnictwo;
- finanse komunalne;
- środowisko przyrodnicze oraz formy jego ochrony;
- dziedzictwo kulturowe;
- turystykę;
- infrastrukturę techniczną: drogową, kolejową, wodno-kanalizacyjną i gazową oraz gospodarkę odpadami komunalnymi;
- mieszkalnictwo oraz politykę przestrzenną.

Do analizy wyżej przedstawionych zagadnień, wykorzystano przede wszystkim dane Głównego Urzędu Statystycznego, zawarte w Banku Danych Lokalnych. Oprócz tego, wykorzystano również dane pozyskiwane bezpośrednio od urzędów gmin oraz Starostwa Powiatowego w Strzyżowie, dostępne na ich stronach internetowych oraz w publikowanych przez nie dokumentach. Pomocne przy pracach nad niniejszym opracowaniem były również dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz Państwowego Instytutu Geologicznego.

Liderem Porozumienia „Zielone Zagłębie” jest gmina Wiązownica.

Jako rok bazowy niniejszego opracowania, przyjęto rok 2023 ze względu na pełną dostępność danych. W celu analizy trendu przedstawionych danych, dokonywano zestawień na przestrzeni lat 2014-2023 lub 2019-2023.

ROZDZIAŁ 2

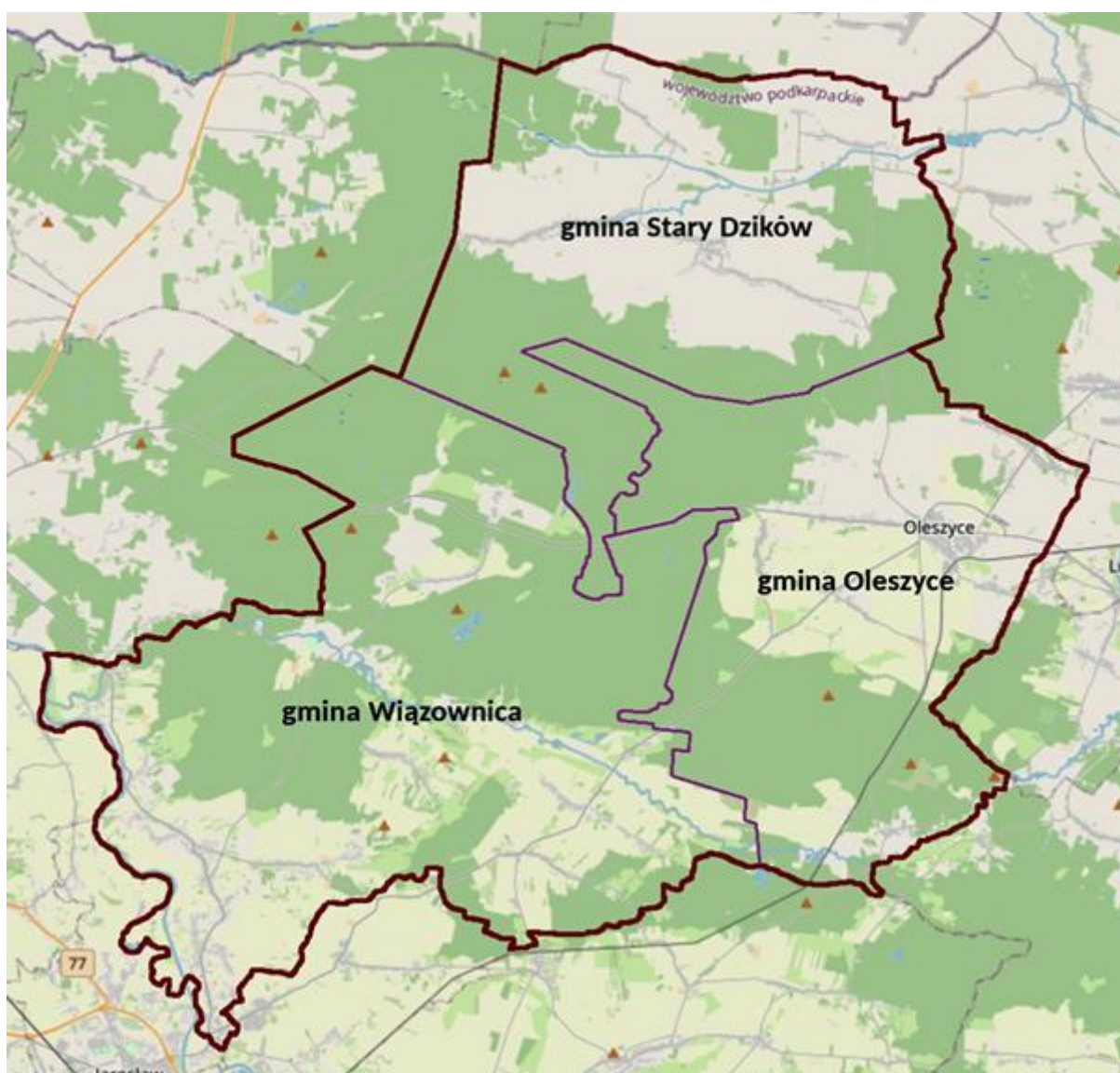
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

2.1 Ogólna charakterystyka gmin

Zasięg terytorialny Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 oraz zawartego w celu jej opracowania porozumienia międzygminnego, dotyczy obszarów następujących 2 gmin wchodzących w skład powiatów lubaczowskiego: gmina miejsko-wiejska Oleszyce oraz gmina wiejska Stary Dzików i 1 gminy z powiatu jarosławskiego: gminy wiejskiej Wiązownica.

Obszar gmin będących przedmiotem niniejszego opracowania, przedstawiony został w ujęciu graficznym przy pomocy poniższej mapy.

Mapa 1 Zasięg terytorialny gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.opentreemap.org

Obszar objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, powstały na mocy zawartego porozumienia międzygminnego, zajmuje łączną powierzchnię 552 km², oraz 3,1 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Największą gminą wchodzącą w skład gmin objętych SRP jest gmina Wiązownica, zajmująca powierzchnię 244 km², przez co stanowi 44,2 % powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią. Drugą pod względem wielkości jest gmina miejsko-wiejska Stary Dzików o powierzchni 156 km², stanowiąc 28,3 % powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią, najmniejsza powierzchniowo jest gmina Oleszyce o powierzchni 152 km² zajmująca 27,5 % powierzchni ogólnej. Powierzchnię gmin objętych Strategią oraz ich udział w powierzchni ogólnej obszaru funkcjonalnego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Powierzchnia gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

Nazwa gminy	Powierzchnia gminy w km ²	Powierzchnia gminy w ha	Udział w powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią w %
gmina Oleszyce	152	15 185	27,5
gmina Stary Dzików	156	15 569	28,3
gmina Wiązownica	244	24 420	44,2
RAZEM OF SRP	552	55 174	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Lokalizację gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 na tle województwa podkarpackiego przedstawia poniższa mapa.

**Mapa 2 Lokalizacja gmin wchodzących w skład SRP „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030
w województwie podkarpackim**

Źródło: <http://podkarpackie.gov.pl>

Poniżej została przedstawiona charakterystyka poszczególnych gmin tworzących analizowany obszar, w zakresie położenia, powierzchni oraz podziału administracyjnego.

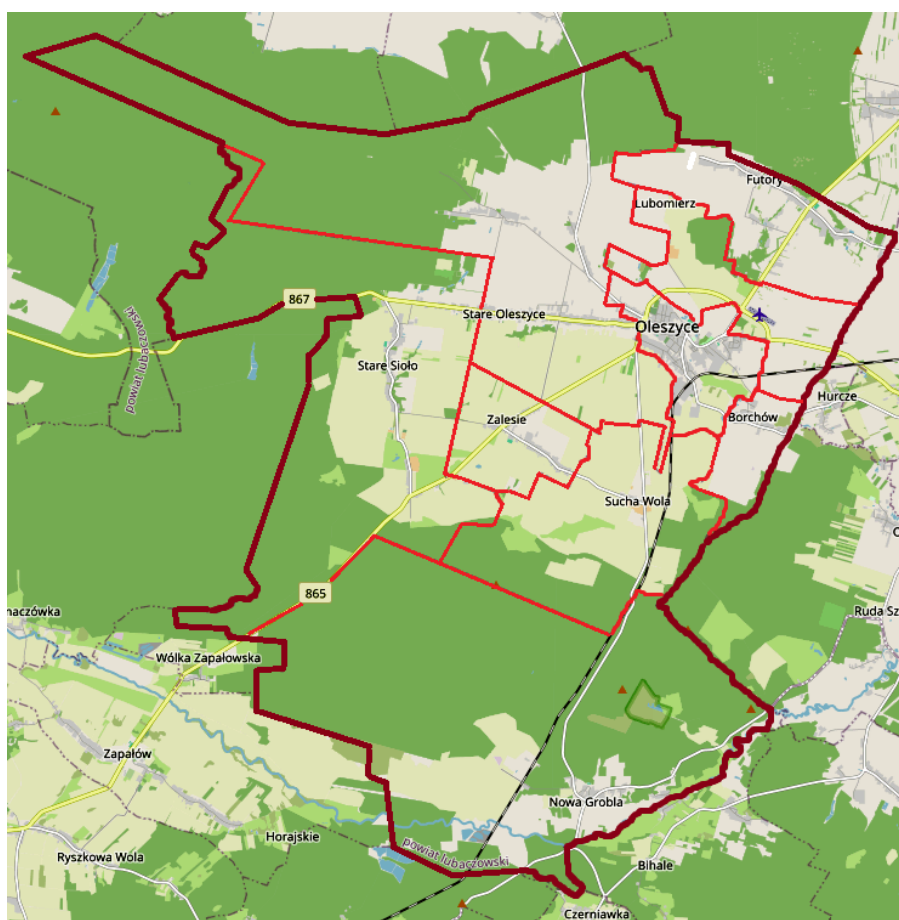
Gmina Oleszyce

Gmina Oleszyce jest gminą miejsko-wiejską w południowo-wschodniej części Polski. Znajduje się na terenie powiatu lubaczowskiego. Sąsiaduje od północy z gminami Stary Dzików, Cieszanów, od strony wschodniej z gminą i miastem Lubaczów, a od strony południowej z gminami Wielkie Oczy i Laszki. Od strony zachodniej gmina sąsiaduje

z gminą Wiązownica. Łączny obszar jaki zajmuje gmina Oleszyce wynosi 151,87 km², w tym miasto Oleszyce zajmują 5,0 km². Rozciąga się na przestrzeni 16 km na linii północ-południe i około 10 km na linii wschód-zachód. Miasto i Gmina Oleszyce, jak cały obszar powiatu lubaczowskiego należy do prowincji karpackiej regionu zapadliska przedkarpackiego - subregionu wschodniego. Przez Miasto i Gminę Oleszyce przepływa rzeka Przerwa, która jest prawym dopływem rzeki Lubaczówki.

W skład gminy miejsko-wiejskiej Oleszyce wchodzi miasto Oleszyce i 7 sołectw (Borchów, Futory, Nowa Grobla, Stare Oleszyce, Stare Sióło, Zalesie, Zabiąła). Siedzibą gminy jest miasto Oleszyce.

Mapa 3 Gmina Oleszyce

Źródło: na podstawie <http://openstreetmap.org>

Mapa 4 Drewniany kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Starych Oleszycach

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Oleszyce

Mapa 5 Cerkiew Św. Onufrego w Oleszycach

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Oleszyce

Mapa 6 Rynek w Oleszycach

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Oleszyce

Mapa 7 Pozostałości Zespołu Pałacowo-Parkowego w Oleszycach

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Oleszyce

Gmina Stary Dzików

Gmina Stary Dzików jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego. Jej północna granica jest jednocześnie granicą województwa.

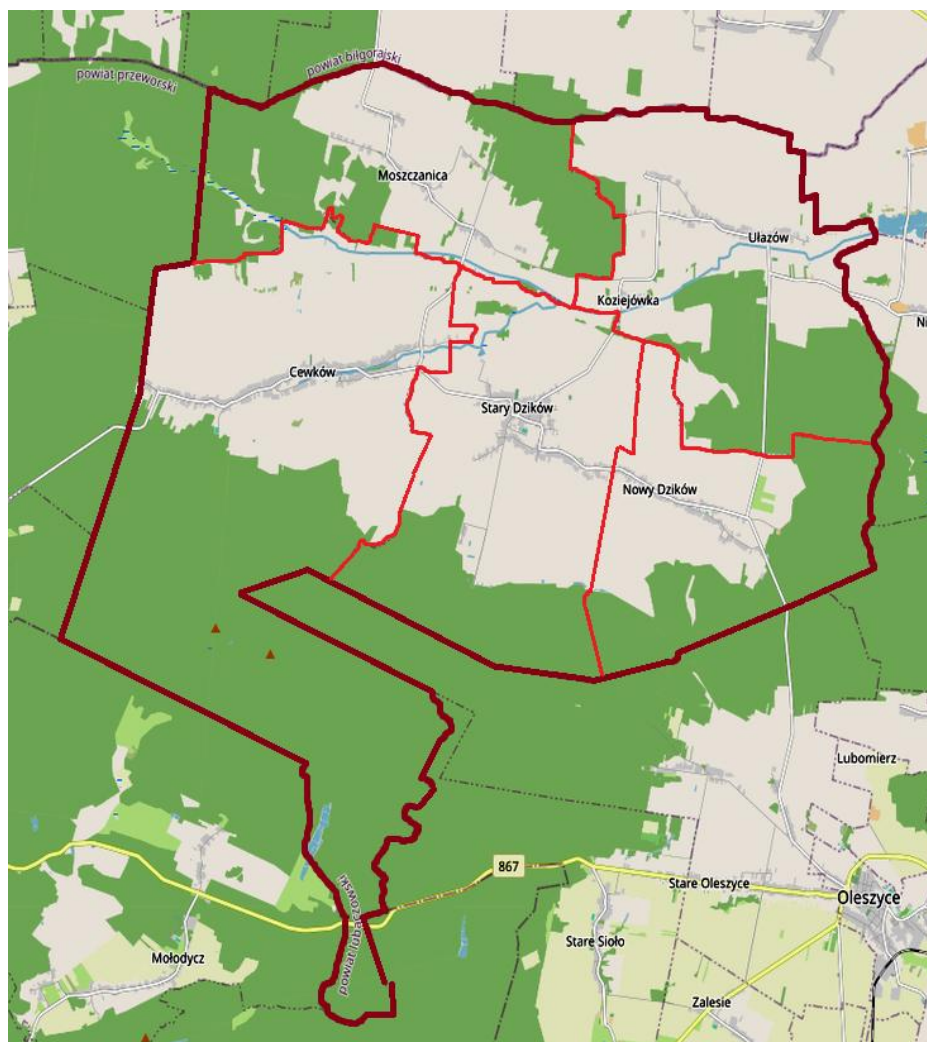
Gmina Stary Dzików graniczy z następującymi gminami:

- od północy z Obszą i Tarnogrodem (powiat biłgorajski, województwo lubelskie),
- od południa z Wiązownicą (powiat jarosławski) i Oleszycami (powiat lubaczowski),
- od wschodu z Cieszanowem (powiat lubaczowski),
- od zachodu z Adamówką (powiat przeworski).

W skład gminy wchodzi 5 sołectw: Cewków, Moszczanica, Nowy Dzików, Stary Dzików i Ułazów.

Powierzchnia gminy wynosi 156 km². Siedzibą władz gminnych jest Stary Dzików.

Mapa 8 Gmina Stary Dzików

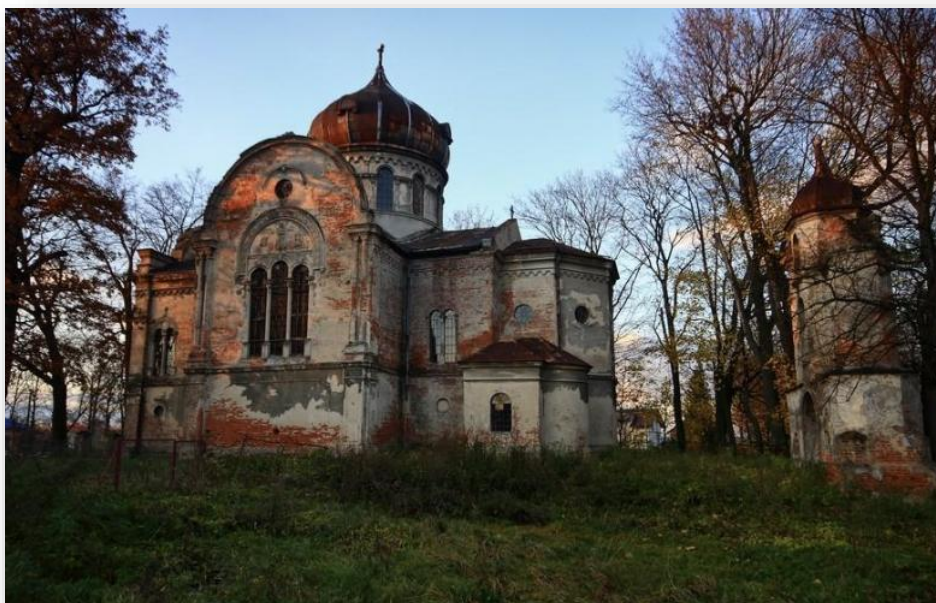
Źródło: na podstawie <http://openstreetmap.org>

Mapa 9 Kościół parafialny pw. Św. Trójcy w Starym Dzikowie

Źródło: <http://plannawypad.pl>

Mapa 10 Ruiny grekokatolickiej Cerkwi Św. Dymitra w Starym Dzikowie

Źródło: bikestats.eu

Mapa 11 Krzyż mogilny z XVII wieku w Starym Dzikowie

Źródło: <http://lubaczow.pl>, fot. A.Sopel

Mapa 12 Ruiny Synagogi w Starym Dzikowie

Źródło: <http://plannawypad.pl>

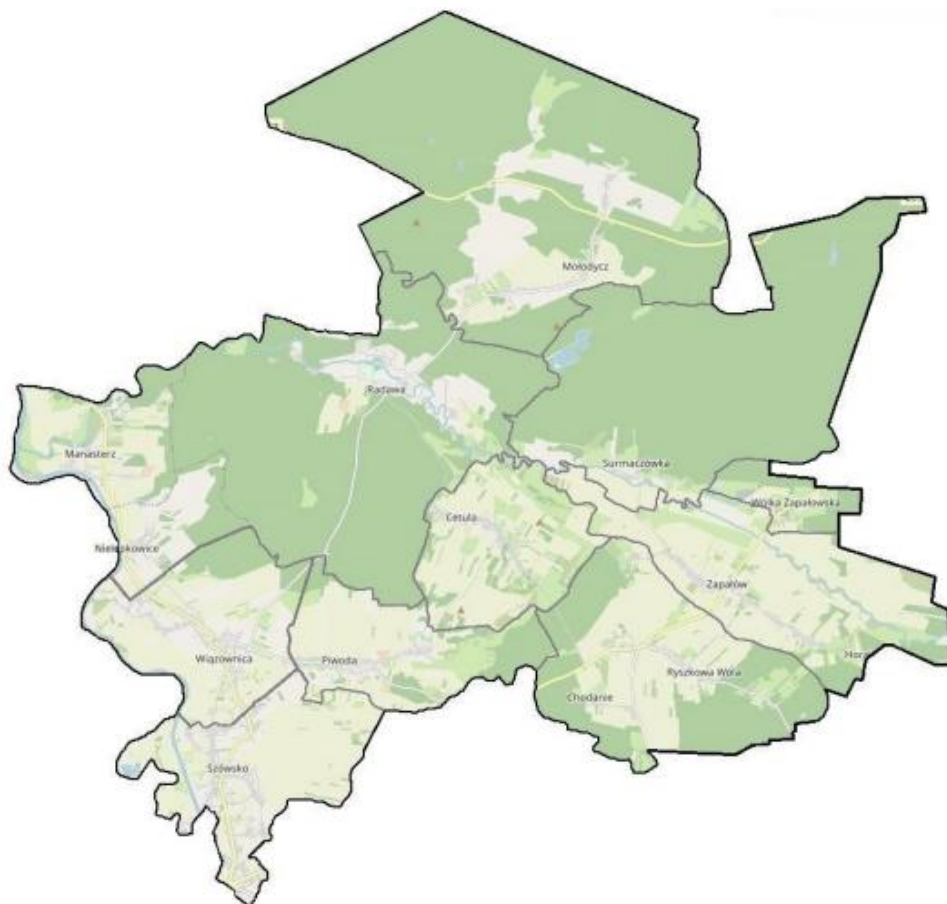

Gmina Wiązownica

Gmina Wiązownica jest gminą wiejską położoną we wschodniej części województwa podkarpackiego, w Kotlinie Sandomierskiej. Stanowi jedną z jedenastu gmin powiatu jarosławskiego. Powierzchnia gminy wynosi 245 km² (24 398 ha) i jest największa gminą powiatu jarosławskiego, zajmując 23,71% jego powierzchni. Powierzchnię gminy Wiązownica w 45 % stanowią użytki rolne oraz 48 % lasy. Gmina sąsiaduje z gminami: Laszki, Jarosław (powiat jarosławski), Stary Dzików i Oleszyce (powiat lubaczowski) oraz Adamówką i Sieniawą (powiat przeworski). Pod względem administracyjnym, Gmina Wiązownica należy do Powiatu Jarosławskiego z siedzibą w mieście Jarosław, wchodzącego w skład Województwa Podkarpackiego.

W skład Gminy Wiązownica wchodzi: – Cetula o powierzchni 1 287,20 ha, – Manasterz o powierzchni 951,12 ha, – Mołodycz o powierzchni 5 061,98 ha, – Nielepkowice o powierzchni 547,63, – Piwoda o powierzchni 1 230,73 ha, – Radawa o powierzchni 3 991,07 ha, – Ryszkowa Wola o powierzchni 2 246,16, – Surmaczówka o powierzchni 3 647,39 ha, – Szówsko o powierzchni 1 516,46 ha, – Wiązownica o powierzchni 1 497,52 ha, – Wólka Zapałowska o powierzchni 353,29 ha, – Zapałów o powierzchni 2 068,27 ha.

Mapa 13 Gmina Wiązownica

Źródło: na podstawie <http://openstreetmap.org>

Mapa 14 Lasy Sieniawskie w Surmaczówce

Źródło: <http://fotolux4.blogspot.com>

Mapa 15 Kąpielisko w Radawie

Źródło: <http://radawa.pl>

Mapa 16 Kościół filialny pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego w Cetuli

Źródło: <http://noclegi.pl>

Mapa 17 Cerkiew pod wezwaniem Świętych Kosmy w Zapalowie

Źródło: <http://cerkiew-zapalow.prv.pl>

2.2 Uwarunkowania demograficzne

Uwarunkowania demograficzne są jednym z kluczowych czynników mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą oraz kształtujących procesy rozwojowe na danym obszarze. Procesy demograficzne zachodzące w danym obszarze można analizować w oparciu o dane dotyczące liczby ludności, migracji i przyrostu naturalnego, strukturą ludności, procesami starzenia się społeczeństwa, a także prognozą demograficzną.

Na przestrzeni ostatnich lat, zarówno na obszarze województwa podkarpackiego, jak i pozostałej części kraju, zauważyć można niekorzystne trendy demograficzne, które przejawiają się m.in. w spadającej liczbie ludności czy też we wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Badany obszar, obejmujący swym zasięgiem 3 gminy z województwa podkarpackiego, zamieszkuje 21 871 osoby, co stanowi 1,26 % ogólnej liczby ludności województwa podkarpackiego. Dane dotyczące liczby ludności oraz gęstości zaludnienia w poszczególnych gminach według stanu na dzień 31.12.2023 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia w gminach według stanu na 31.12.2023 r.

Nazwa gminy	Liczba ludności	Gęstość zaludnienia (os/km ²)	Udział w liczbie ludności obszaru objętego strategią (%)
gmina Oleszyce	6 083	40,1	27,8
gmina Stary Dzików	3 993	25,6	18,3
gmina Wiązownica	11 795	48,3	53,9
Razem OF SRP	21 871	39,6	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wskazują powyższe dane, gminą z największą liczbą mieszkańców spośród objętych diagnozą jest gmina Wiązownica z 11 795 mieszkańcami, co stanowi 53,9 % liczby ogólnej ludności w obszarze objętym Strategią. Jest to też gmina z największą gęstością zaludnienia wynoszącą 48,3 osoby na km². Najmniej mieszkańców w obszarze objętym Strategią ma gmina Stary Dzików – 3 993 mieszkańców, co stanowi 18,3 % liczby ludności obszaru objętego Strategią, posiadając również najmniejszą gęstość zaludnienia spośród wszystkich gmin – 25,5 osób na km². Gęstość zaludnienia łączna gmin terenu objętego Strategią wynosi 39,6 osób/km².

Analizując zmiany liczby mieszkańców na przestrzeni lat 2014-2023, zauważyć można występowanie tendencji spadkowej w gminach Oleszyce i Stary Dzików, a największy ubytek nastąpił w gminie Oleszyce – 411 osób. Natomiast w gminie Wiązownica odnotowano wzrost liczby mieszkańców o 80.

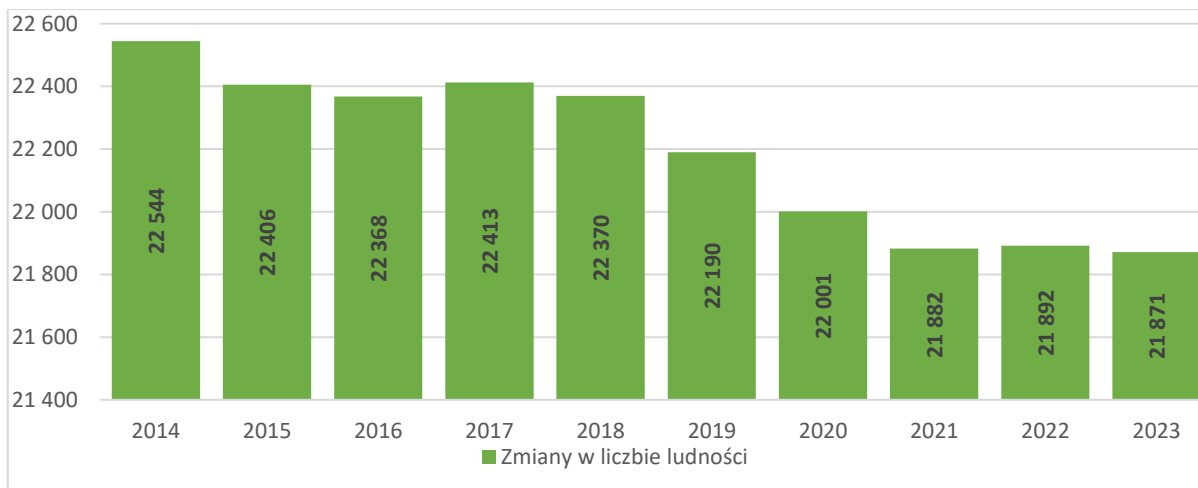
Ogólnie na obszarze objętym Strategią, liczba mieszkańców spadła o 673 osoby – z 22 544 w 2014 roku do 21 871 w 2023 roku (spadek o prawie 3,0 % mieszkańców). Liczbę ludności w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023, a także zmiany w liczbie ludności ogółem w obszarze objętym Strategią przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 3 Zmiany w liczbie ludności w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023

Nazwa gminy	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
gmina Oleszyce	6 494	6 418	6 425	6 423	6 345	6 332	6 226	6 170	6 139	6 083
gmina Stary Dzików	4 335	4 334	4 281	4 268	4 230	4 143	4 121	4 050	4 031	3 993
gmina Wiązownica	11 715	11 654	11 662	11 722	11 795	11 715	11 654	11 662	11 722	11 795
Razem	22 544	22 406	22 368	22 413	22 370	22 190	22 001	21 882	21 892	21 871

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 1 Zmiany w liczbie ludności w obszarze objętym Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024 – 2030

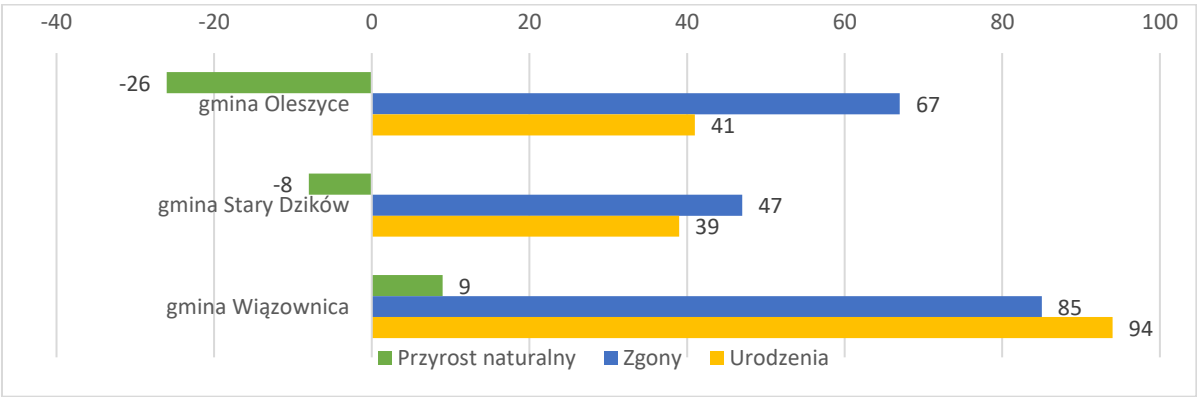
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jednym z kluczowych czynników mających wpływ na zmiany liczby ludności jest ruch naturalny ludności i wynikający z niego przyrost naturalny. Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami a zgonami na danym obszarze. Analizując dane dla omawianego obszaru w roku 2023, zauważyć można, że w większości gmin występował ujemny przyrost naturalny, spowodowany większą liczbą zgonów niż urodzeń. Najmniejsza wartość przyrostu naturalnego

wystąpiła w gminie miejsko-wiejskiej Oleszyce, gdzie liczba urodzeń wyniosła -41, natomiast liczba zgonów 67, w związku z czym przyrost naturalny dla tego obszaru był ujemny i wyniósł – 26.

Ogólnie dla całego obszaru objętego Strategią, liczba urodzeń w 2023 roku wyniosła 174, podczas gdy liczba zgonów – 199, przez co wartość przyrostu naturalnego była ujemna i wyniosła -25. Dane dotyczące urodzeń i zgonów w poszczególnych gminach objętych Strategią w roku 2023 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W analizowanym okresie, największa liczba dzieci urodziło się w gminie Wiązownica – 956, natomiast najmniej urodzeń wystąpiło w gminie Stary Dzików – 287. Jeśli chodzi o liczbę zgonów, najwięcej odnotowano w gminie Wiązownica – 853, a najmniej w gminie Dzików – 410.

Dane dotyczące liczby urodzeń, zgonów oraz wartości przyrostu naturalnego dla poszczególnych gmin w okresie od 2016 do 2023 roku przedstawia poniższa tabela.

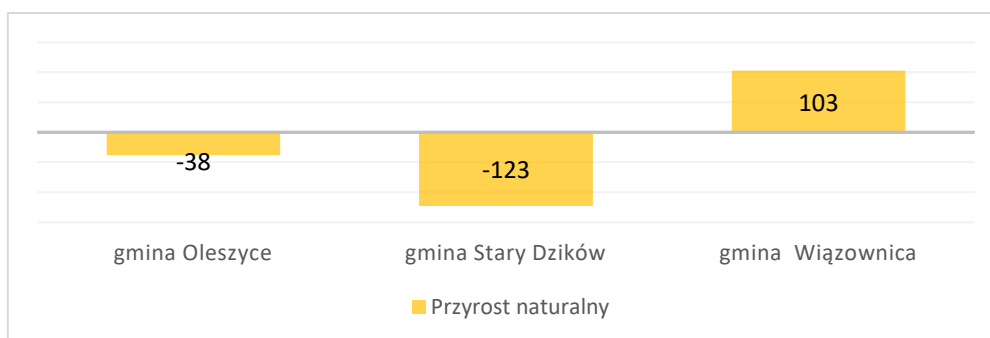
Tabela 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2016-2023

Nazwa gminy	Liczba urodzin	Liczba zgonów	Wartość przyrostu naturalnego
gmina Oleszyce	424	462	-38
Gmina Stary Dzików	287	410	-123
Gmina Wiązownica	956	853	103
RAZEM	1 667	1 725	-58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując przedstawione powyżej dane, można zauważyć, że największa wartość przyrostu naturalnego wystąpiła na przestrzeni lat 2016-2023 w gminie Oleszyce (-38), z kolei najmniejsza na terenie gminy Wiązownica (103), co zostało zobrazowane na poniższym wykresie.

Wykres 3 Przyrost naturalny w poszczególnych gminach w okresie lat 2016-2023

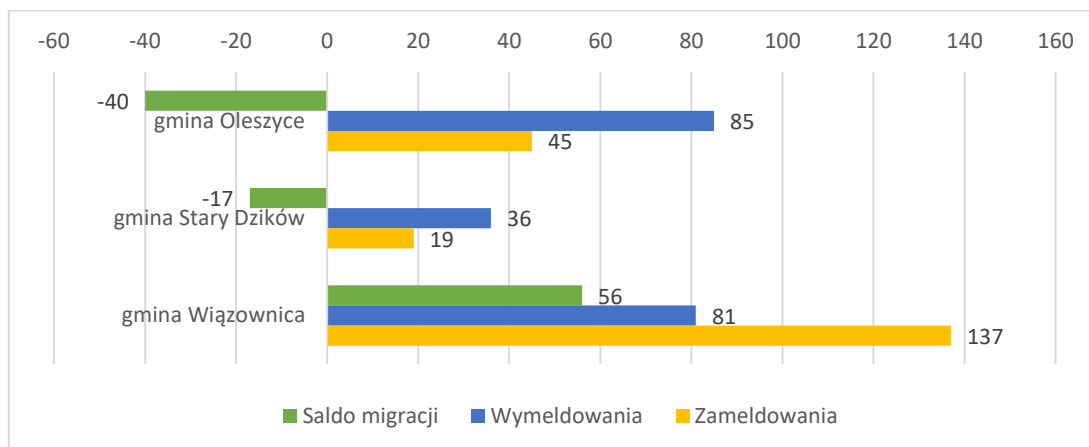
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zasadniczy wpływ na procesy demograficzne na danym obszarze ma również kwestia migracji ludności. Migracją określa się przemieszczanie ludzi, które ma na celu zmianę miejsca zamieszkania. Ze względu na kierunek migracji, wyróżnia się migracje wewnętrzne – w obrębie własnego kraju, oraz migracje zagraniczne – do innego kraju. Można również wyróżnić typy migracji ze względu na jej przyczynę, tj. m. in. migracje ekonomiczne, związane np. z pracą zawodową, migracje edukacyjne, które spowodowane są np. wyjazdem na studia, lub też migracje społeczne, wynikające np. z chęci zmiany otoczenia.

Zjawisko migracji na danym obszarze mierzy się liczbą zameldowań oraz wymeldowań, których różnica stanowi saldo migracji. Na badanym obszarze w 2023 roku, odnotowano 201 zameldowań oraz 202 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji przybrało postać ujemną i wyniosło -1. Największa wartość salda migracji na w 2023 roku wystąpiła w gminie Oleszyce (z bilansem -40), z kolei najmniejsza w gminie Wiązownica (bilans dodatni 56).

Dane dotyczące liczby zameldowań oraz wymeldowań w 2023 r. na terenie poszczególnych gmin przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w poszczególnych gminach w roku 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni lat 2014-2023 na obszarze gmin objętych Strategią, zameldowało się łącznie 1 112 osób, natomiast wymeldowało 1 769, w wyniku czego saldo migracji wyniosło -657. Porównując te dane z przyrostem naturalnym, stwierdzić można że większy wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców omawianego obszaru ma zjawisko migracji, niemniej oba wskaźniki mają wartość ujemną z utrzymującą się w ciągu ostatniej dekady tendencją.

Największa liczba osób w latach 2014-2023 zameldowała się, a także wymeldowała w gminie Wiązownica – odpowiednio 1 250 i 1 108, z kolei najmniejsza liczba zameldowań wystąpiła w gminie Stary Dzików – 246. Dane dotyczące liczby zameldowań i wymeldowań, a także salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Liczba zameldowań, wymeldowań oraz wartość salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023

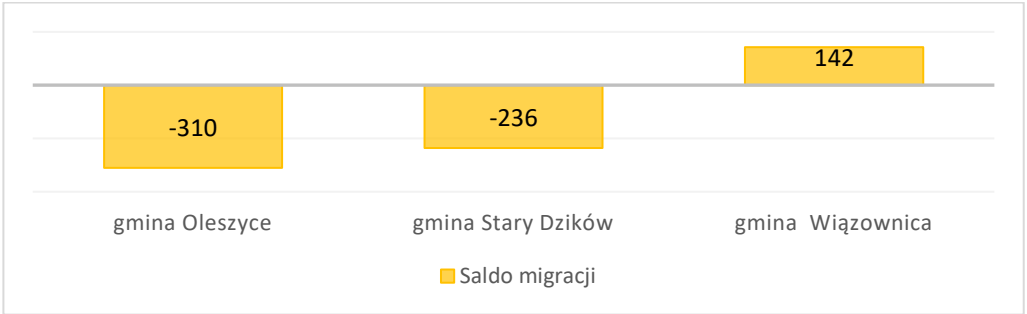
Nazwa gminy	Liczba zameldowań	Liczba wymeldowań	Wartość salda migracji
gmina Oleszyce	593	903	-310
gmina Stary Dzików	246	482	-236
gmina Wiązownica	1 250	1 108	142
RAZEM	2 089	2 493	-404

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując powyższe dane, możemy zauważyć, że największą wartość salda migracji biorąc pod uwagę łączną liczbę zameldowań i wymeldowań na przestrzeni lat 2014-2023, wystąpiła w gminie Wiązownica, która odnotowała jako jedyną dodatnią liczbę, jednak w pozostałych gminach suma wymeldowań przeważała nad zameldowaniami, w związku z czym saldo migracji dla całego obszaru Strategii przybrało wartość ujemną -404. Najmniejsza wartość salda migracji wystąpiła

w gminie Oleszyce. Dane dotyczące salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5 Saldo migracji w poszczególnych gminach w okresie lat 2014-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Spadek liczby mieszkańców, który wynika z ruchu migracyjnego może prowadzić do stagnacji demograficznej oraz ekonomicznej danego obszaru. Najbardziej niekorzystny jest przede wszystkim odpływ ludzi młodych, wykształconych, innowacyjnych i aktywnych, co przyczynia się do zmniejszenia zasobów pracy, a także obniżenia ich jakości. Podstawową przyczyną ruchów migracyjnych są przede wszystkim względy ekonomiczne i niekorzystne położenie geograficzne.

Analizując kierunki migracji na badanym obszarze na podstawie danych GUS, zauważyć można, że ponad połowa wymeldowań na przestrzeni lat 2014-2023 dotyczyła odpływu do ośrodków miejskich (1 304, tj. 41,5 %), natomiast zaledwie 2,3 % (58 osób) dotyczyło wymeldowań za granicę. Trudno jednak na podstawie przedstawionych danych określić faktyczny odpływ mieszkańców do ośrodków miejskich lub za granicę, ze względu na możliwość niedokonania przez nich obowiązków meldunkowych, w związku z czym liczba ta może być większa. Liczbę wymeldowań do miast oraz za granicę w poszczególnych gminach w okresie lat 2014-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Liczba wymeldowań do miast oraz za granicę w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023

Nazwa gminy	Liczba wymeldowań do miast	Liczba wymeldowań za granicę
gmina Oleszyce	472	36
gmina Stary Dzików	261	10
gmina Wiązownica	571	12
RAZEM	1 304	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

We wszystkich gminach omawianego obszaru zdecydowanie przeważa grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni w wieku 18-64 lata) – według danych GUS z 2023 roku było to 19,4 % ogółu mieszkańców. Największy udział w tej grupie wiekowej występował w 2023 roku w gminie Wiązownica – 20,8 %. Na przestrzeni lat 2014-2023 można zauważyć spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (kobiety i mężczyźni poniżej 18 roku życia)

– z 19,8 % ogółu mieszkańców w 2014 roku do 19,4 % w roku 2023, przy równoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej) – z 16,3 % ogółu mieszkańców w roku 2014 do 20,4 % w 2023 roku, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa. Zasoby ludności w wieku produkcyjnym mobilnym wszystkich 3 gmin wchodzących w skład obszaru objętego strategią, w 2023 roku wynosiły 8 085 osób, tj. 61,4 % wszystkich osób w wieku produkcyjnym.

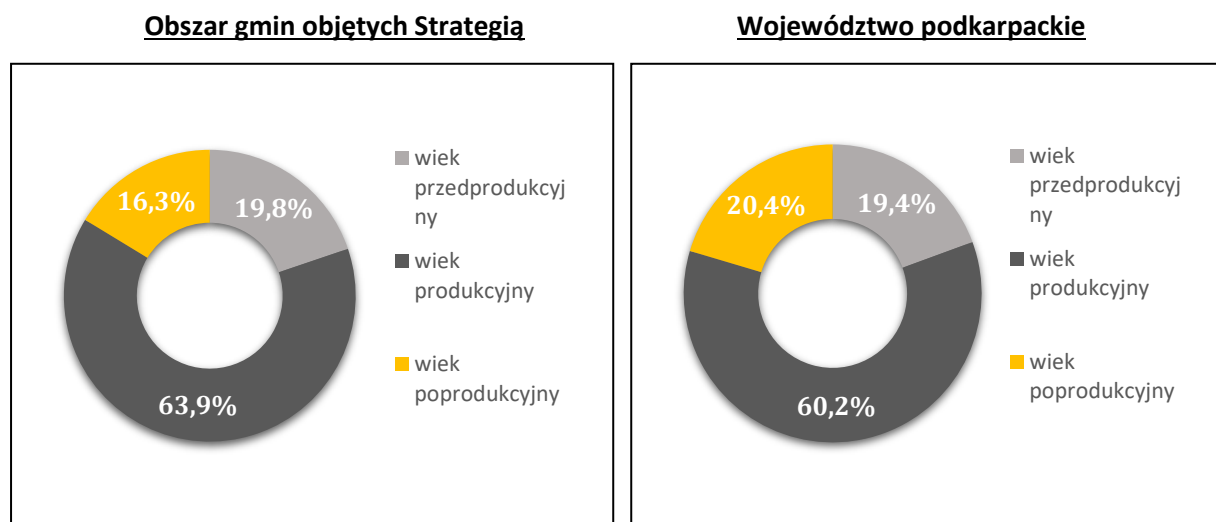
Tabela 7 Struktura mieszkańców w poszczególnych gminach według trzech grup wiekowych

Nazwa gminy	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	2014	2023	2014	2023	2014	2023
gmina Oleszyce	1 221	1 145	4 179	3 634	1 094	1 304
%	18,8	18,8	64,4	59,7	16,8	21,4
gmina Stary Dzików	786	643	2 687	2 415	862	935
%	18,1	16,1	62,0	60,5	19,9	23,4
gmina Wiązownica	2 433	2 455	7 442	7 122	1 705	2 218
%	21,0	20,8	64,3	60,4	14,7	18,8
RAZEM	4 440	4 243	14 308	13 171	3 661	4 457
%	19,8	19,4	63,9	60,2	16,3	20,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Struktura mieszkańców według trzech grup wiekowych w roku 2023 na omawianym obszarze na tle województwa podkarpackiego wypada korzystnie, ze względu na nieco większy odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz mniejszy w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 6 Struktura mieszkańców według trzech grup wiekowych na obszarze objętym Strategią oraz w województwie podkarpackim w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Liczebność poszczególnych grup wiekowych przekłada się na wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, którym określa się stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (wiek przedprodukcyjny i poprodukcyjny) do liczby osób w wieku produkcyjnym. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, wskaźnik liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla całego obszaru objętego Strategią w 2023 roku wyniósł 66,1, natomiast dla województwa podkarpackiego – 67,9. Największa wartość wskaźnika wystąpiła w tym czasie na obszarze gminy Oleszyce – 67,4, a najmniejsza w gminie Stary Dzików – 65,3. Biorąc pod uwagę współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (65 i więcej lat) na obszarze objętym Strategią w 2023 roku kształtował się on na poziomie 26,8 osób, z kolei w województwie podkarpackim osiągnął wartość – 28,9.

Innym wskaźnikiem określającym procesy demograficzne na danym obszarze jest odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem, który łącznie na terenie omawianych gmin wyniósł 17,8, natomiast ogólnie na terenie województwa podkarpackiego – 19,0. Liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wartość współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem w poszczególnych gminach, łącznie na obszarze objętym Strategią oraz w województwie podkarpackim w roku 2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach oraz ogólnie w województwie podkarpackim w 2023 roku

<i>Obszar</i>	<i>Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	<i>Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi</i>	<i>Odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem</i>
<i>gmina Oleszyce</i>	67,4	26,5	17,8
<i>gmina Stary Dzików</i>	65,3	30,7	20,2
<i>gmina Wiązownica</i>	65,6	23,3	15,6
RAZEM	66,1	26,8	17,8
<i>województwo podkarpackie</i>	68,9	28,9	19,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, wskaźniki obciążenia demograficznego na obszarze analizowanego obszaru przybierały niższe wartości niż średnia województwa podkarpackiego. Zauważyć jednak można, że spośród omawianych gmin, w gminie Stary Dzików współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem kształtowały się powyżej średniej województwa (współczynniki te kształtowały się odpowiednio 30,7 oraz 20,2), co świadczy o problemie w tej kwestii.

Ogólnie na analizowanym obszarze można zauważyć przejawiający się proces starzenia się społeczeństwa przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. To z kolei w perspektywie czasu negatywnie wpłynie będzie na rozwój demograficzny i ekonomiczny.

W 2017 roku, Główny Urząd Statystyczny zaprezentował „Prognozę ludności gmin na lata 2017-2030”, będącą opracowaniem eksperymentalnym, w której punktem wyjścia był stan ludności w dniu 31 grudnia 2016 roku. Z uwagi na dużą zmienność kształtowania się procesów demograficznych pod wpływem trudnych do przewidzenia czynników, które określają sytuację społeczną, ekonomiczną i zdrowotną i w konsekwencji wpływają na indywidualne decyzje ludności (w kwestii założenia rodziny, ruchów migracyjnych itp.), w niniejszej prognozie zaobserwować można różnice w stosunku do danych uzyskanych w aktualnych badaniach oraz wyników bilansów ludności. Niemniej, celem prognozy jest wskazanie kierunków przyszłych zmian w rozwoju demograficznym oraz potencjalnych negatywnych zjawisk, wymagających podjęcia interwencji przez odpowiednie organy pomocy społecznej.

2.3 Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), pomocą społeczną określa się instytucję polityki społecznej państwa, która ma na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, przy wykorzystaniu własnych możliwości i uprawnień. Wsparcie osobom oraz rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach, udzielane jest w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. Sprawy obejmujące zagadnienia z zakresu pomocy społecznej należą do zadań własnych gminy.

Działania z zakresu pomocy społecznej w gminach realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej lub centra usług wspólnych. Na analizowanym obszarze, działania te są realizowane przez:

- 1) gmina Oleszyce – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleszycach,
- 2) gmina Stary Dzików – Gminny Ośrodek Opieki Społecznej w Starym Dzikowie,
- 3) gmina Wiązownica – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązownicy,

Oprócz wskazanej powyżej ustawy o pomocy społecznej, ośrodki wykonują swoje zadania również na podstawie innych ustaw, tj. m. in.:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447),
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 615),
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
- ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1297),
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285),

- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),
- ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.).

Ośrodki pomocy społecznej udzielają pomocy pieniężnej i niepieniężnej, tj. tzw. środowiskowej pomocy społecznej, osobom mającym problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Prawo do świadczeń pieniężnych w ramach społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego w przepisach kryterium dochodowego.

Pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej określana jest jako środowiskowa pomoc społeczna. Beneficjentami pomocy środowiskowej są wszyscy członkowie gospodarstw domowych, którzy w danym roku przynajmniej raz otrzymali jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej, a także osoby bezdomne korzystające z pomocy gminy. Z kolei zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów tejże pomocy w liczbie ludności ogółem, co pozwala określić skalę problemu w tej kwestii.

Liczbę gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach analizowanego obszaru, a także zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2019 oraz 2023, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2019 oraz 2023 roku

Nazwa gminy	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej		Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej		Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności		Zasięg korzystania z środowiskowej pomocy społecznej w %	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023
<i>gmina Oleszyce</i>	165	176	496	502	783	822	7,8	8,2
<i>gmina Stary Dzików</i>	82	52	302	205	720	510	7,5	5,1
<i>gmina Wiązownica</i>	292	244	1 023	758	874	646	8,7	6,5
RAZEM	539	476	1 821	1 465	2 377	1 978	8,0	6,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

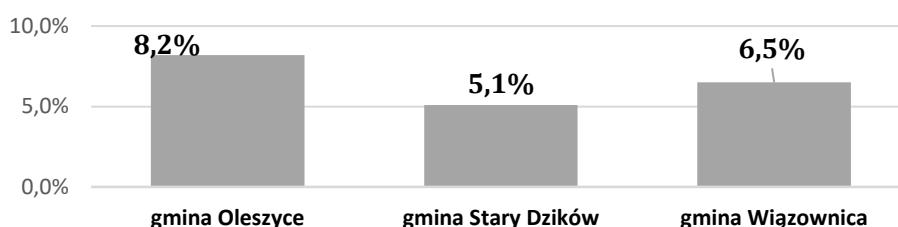
Powyższe dane wskazują, że największa liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w 2023 roku wystąpiła w gminie Wiązownica (476 oraz 1 465), jednak to gmina Oleszyce przoduje pod względem wskaźnika beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności, z wynikiem 822. Najmniejszymi wskaźnikami w każdym z powyższych kryteriów może poszczycić się gmina Stary Dzików, odpowiednio – 52, 205 i 510. Biorąc po uwagę uwarunkowania demograficzne w każdej gminie związany z nimi wskaźnik dotyczący

zasięgu korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, można zauważyć, że największy udział korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem występuje w gminie Oleszyce – aż 8,2 %, natomiast najmniejszy w gminie Stary Dzików – 5,1 %. Ogólnie dla całego analizowanego obszaru, udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem wynosił 6,6 %, co według danych z 2023 roku było wartością wyższą niż województwa podkarpackiego, osiągającego wskaźnik 4,3 %.

Niepokoici także wzrost wszystkich wskaźników w roku 2023 w stosunku do roku 2019, dotyczących gminy Oleszyce, mogących świadczyć o narastających problemach społecznych jej mieszkańców.

Dane dotyczące zasięgu środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w roku 2023, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2023 r.

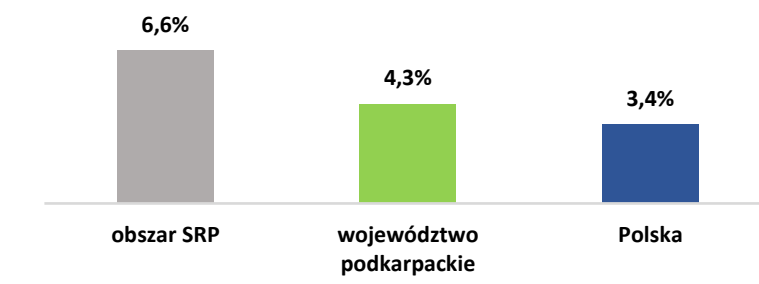

**) na dzień tworzenia dokumentu brak danych BDL za rok 2021*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W omawianym obszarze, wskaźnik dotyczący udziału osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem (6,6 %) wyniósł powyżej średniej dla województwa podkarpackiego (4,3 %) oraz średniej dla całego kraju (3,4 %), co może świadczyć o problemie w tej kwestii oraz występowaniem większej liczby ludności, które wymagają pomocy ośrodków pomocy społecznej niż w innych częściach województwa oraz kraju, czego przyczyną może być większy zasięg ubóstwa czy też wykluczenia społecznego. Wskazane dane zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 8 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2023 w obszarze Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 na tle województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Obok środowiskowej pomocy społecznej, w systemie funkcjonuje również pomoc instytucjonalna, poprzez placówki stacjonarnej pomocy społecznej, które zapewniają całodzienny pobyt, wyżywienie, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno-kulturalne, edukacyjne czy też rehabilitacyjne. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności i nie może samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a także której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Na terenie analizowanego obszaru funkcjonują stacjonarne placówki pomocy społecznej:

- Dom Dziecka w Nowej Grobli (gmina Oleszyce),
- Dzienny Dom Senior + w Radawie (gmina Wiązownica).

2.4 Edukacja i wychowanie

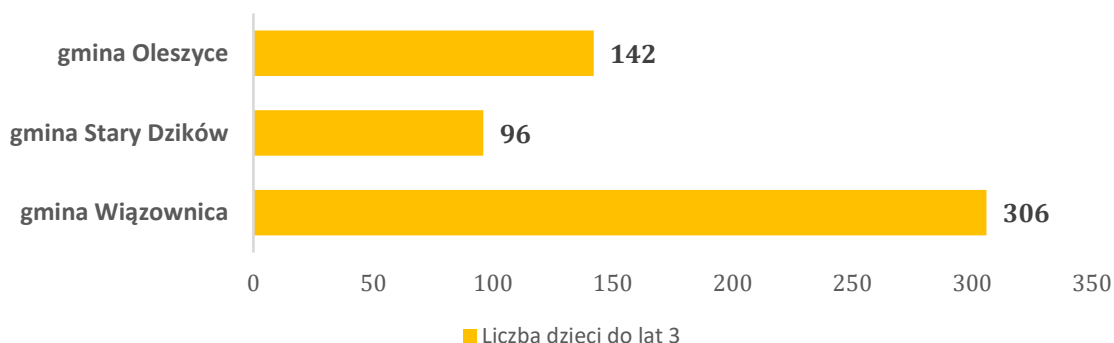
Edukacja wraz z wychowaniem pełnią niezwykle ważną rolę w sferze społecznej oraz w kształtowaniu kapitału ludzkiego, mając kluczowe znaczenie dla szans rozwojowych społeczeństwa. Jakość kapitału ludzkiego, na którą wpływ ma system edukacji, zasadniczo wpływa m. in. na rynek pracy. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy, a wydatki przeznaczane na kwestie z nią związane stanowią znaczną część budżetu każdej gminy.

Ważną rolę w wychowaniu dzieci pełnią instytucjonalne formy opieki nad najmłodszymi dziećmi. Do form opieki nad dziećmi do lat trzech możemy zaliczyć żłobki oraz kluby dziecięce, w ramach których realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Korzystanie z tego typu placówek ma również pozytywny wpływ na rynek pracy, dzięki możliwości uczestnictwa w nim rodziców dzieci. W 2023 roku na terenie analizowanego obszaru mimo że liczba dzieci w wieku do lat 3 wynosiła łącznie 544, nie funkcjonowała żadna placówka typu Żłobek czy też Klub Dziecięcy.

W 2024 roku, w gminie Wiązownica rozpoczęto budowę Żłobka Gminnego zaplanowanego na 40 miejsc.

Liczbę dzieci w wieku do lat 3 według danych z 2023 roku w poszczególnych gminach przedstawia poniższy wykres.

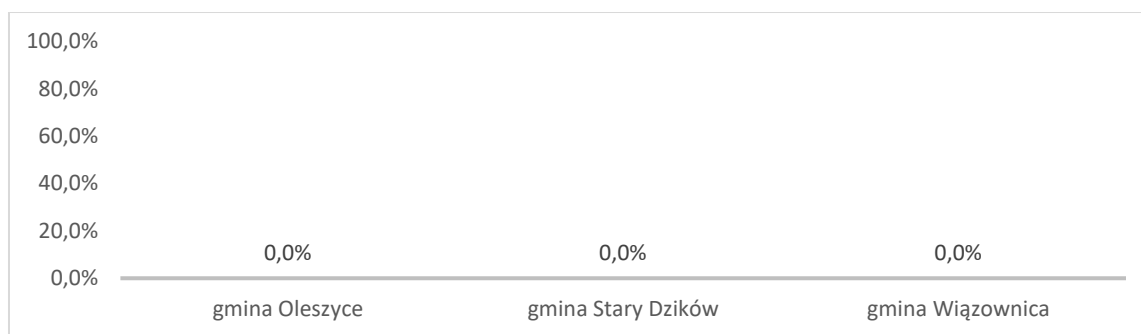
Wykres 9 Liczba dzieci w wieku do lat 3 w poszczególnych gminach w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Największa liczba dzieci do lat 3 w 2023 roku występowała na terenie gminy wiejskiej Wiązownica. Najmniejsza liczba dzieci w tej grupie wiekowej występowała z kolei w gminie Stary Dzików, którą zamieszkiwała najmniejsza liczba mieszkańców.

Wykres 10 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w gminach w roku 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Z powodu braku dostępności do usług opieki nad dziećmi do lat 3, znaczna część mieszkańców zapewnia opiekę nad dziećmi w domach, kosztem własnej pracy zawodowej, co niekorzystnie wpływa również na rynek pracy. Jest to jednak zjawisko, które występuje w wielu gminach województwa podkarpackiego. Z tego względu, konieczne może być podjęcie działań przez samorządy w zakresie inwestycji w infrastrukturę i stworzenia miejsc opieki, po uprzednim określeniu zapotrzebowania na te miejsca w poszczególnych gminach.

W gminie Wiązownica, w ramach Programu Rozwoju Instytucji Opieki nad Dziećmi do Lat 3 „Maluch+” powstaje żłobek w budynku o powierzchni ok 400m². Opiekę znajdzie tu 40 dzieci do lat 3. Inwestycja ma być oddana w roku 2026.

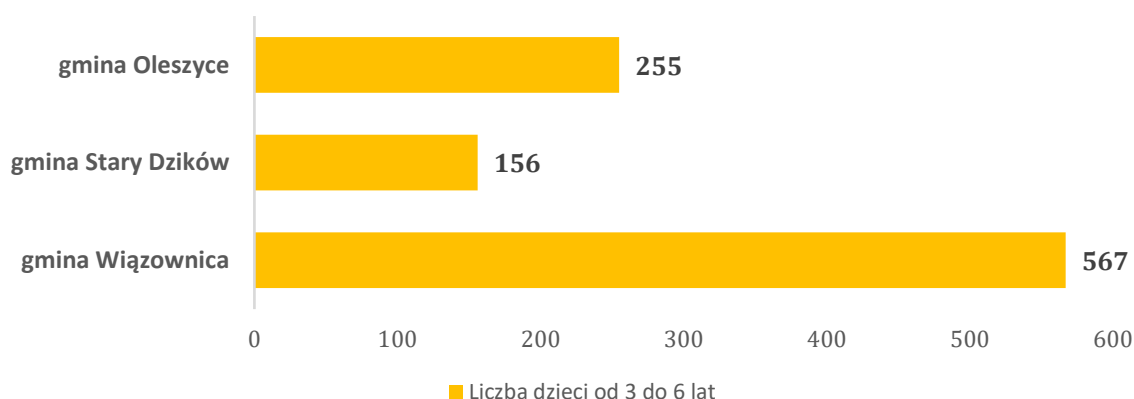
Ze względu na dużą liczbę dzieci w gminie i mieście Oleszyce, istnieje pilna konieczność utworzenia żłobka na terenie miasta Oleszyce. Wpłynęło by to niewątpliwie na zwiększenie atrakcyjności miasta.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w placówkach wychowania przedszkolnego, do których zalicza się przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne. Ma ono na celu zapewnienie dzieciom opieki,

wspomaganie indywidualnego rozwoju i wypełnienie podstawy programowej oraz obejmuje dzieci od 3 do 6 roku życia.

Tak samo jak w przypadku wskazywanej powyżej liczby dzieci w wieku do lat 3, na terenie analizowanych gmin w 2023 roku, największa liczba dzieci od 3 do 6 roku życia występowała w gminie Wiązownica, natomiast najmniejsza w gminie Stary Dzików. Łącznie na analizowanym obszarze, liczba dzieci w tym przedziale wiekowym wynosiła 978. Dane dotyczące liczby dzieci w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11 Liczba dzieci w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego z 2023, na terenie obszaru funkcjonalnego Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 funkcjonowały łącznie 2 przedszkole, 10 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 742 dzieci, co stanowiło 75,8 % ogółu dzieci w tym przedziale wiekowym. Największy odsetek dzieci objętym wychowaniem przedszkolnym wystąpiła w gminie Wiązownica – 446, co stanowiło 78,7 % ogółu dzieci w wieku od 3 do 6 lat w tejże gminie, natomiast dużo gorsze wyniki odnotowano w obu gminach sąsiednich- 66,7 % w gminie Stary Dzików oraz 69,3 % w gminie Oleszyce, co stanowi niekorzystną dla ich mieszkańców sytuację braku dostępności do tego rodzaju usług społecznych oraz braki edukacyjne dla dzieci.

Liczbę placówek wychowania przedszkolnego oraz liczbę i odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat w poszczególnych gminach w 2023 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych gminach w 2023 roku

Nazwa gminy	Liczba przedszkoli (obiekty)	Liczba oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne (obiekty)	Liczba oddziałów przedszkolnych (łącznie)	Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat (os.)	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat (w %)
<i>gmina Oleszyce</i>	1	5	9	189	69,3
<i>Gmina Stary Dzików</i>	0	3	6	107	66,7
<i>gmina Wiązownica</i>	10	8	1815	446	78,7
RAZEM	11	16	33	742	75,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pierwszym etapem zorganizowanej edukacji jest szkolnictwo podstawowe.

Na terenie omawianego obszaru, według danych z 2023 roku funkcjonowało łącznie 15 szkół podstawowych, do których uczęszczało łącznie 1 637 uczniów. Na jeden oddział w szkole przypadało średnio 12 uczniów, natomiast zatrudnionych nauczycieli (pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych) w przeliczeniu na etaty było 60,2. Największa liczba uczniów występowała w gminie Wiązownica – 974, gdzie występuje zarazem największa liczba mieszkańców. Najmniej uczniów uczęszcza natomiast do szkół w gminie Stary Dzików.

Liczbę szkół podstawowych oraz uczniów, a także liczbę uczniów na 1 oddział w szkole i liczbę nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 Liczba szkół, uczniów oraz etatów nauczycieli w poszczególnych gminach w roku 2023

Nazwa gminy	Liczba szkół podstawowych (wraz z filiami)	Liczba uczniów	Uczniowie na 1 oddział	Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty
<i>gmina Oleszyce</i>	4	428	12	51,59
<i>gmina Stary Dzików</i>	3	235	12	23,93
<i>gmina Wiązownica</i>	8	974	13	105,03
RAZEM	15	1 637	12	60,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

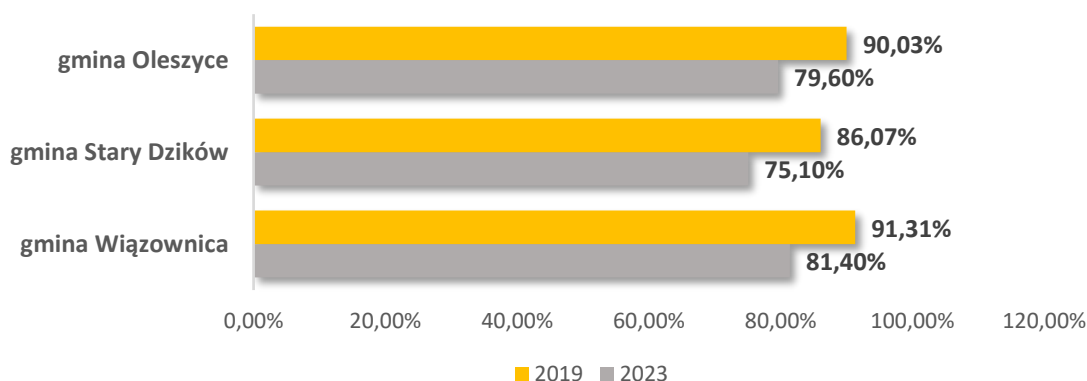
Miarą powszechności nauczania, służącą do oceny aktywności edukacyjnej ludności jest tzw. współczynnik skolaryzacji, którego analizy dokonuje się z uwzględnieniem poziomu nauczania. W statystyce stosuje się dwa rodzaje tego współczynnika: brutto, określający relację liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby osób w grupie wieku odpowiadającej temu poziomowi nauczania; oraz netto, określający relację liczby osób w danej grupie wiekowej, uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby osób w grupie wieku odpowiadającej danemu poziomowi kształcenia.

Analizując współczynnik skolaryzacji brutto dla poszczególnych gmin obszaru funkcjonalnego Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, zauważyć można, że we wszystkich gminach na przestrzeni lat 2014-2023 doszło do spadku wartości tego współczynnika.

Ogólnie na terenie analizowanego obszaru w 2023 roku, wskaźnik skolaryzacji brutto wyniósł 78,7 %, malejąc w stosunku do roku 2019 (89,1 %) o 10,43 pp. Wartość wskaźnika w roku 2023 była poniżej średniej w województwie podkarpackim, gdzie wartość ta wynosiła 89,20 %.

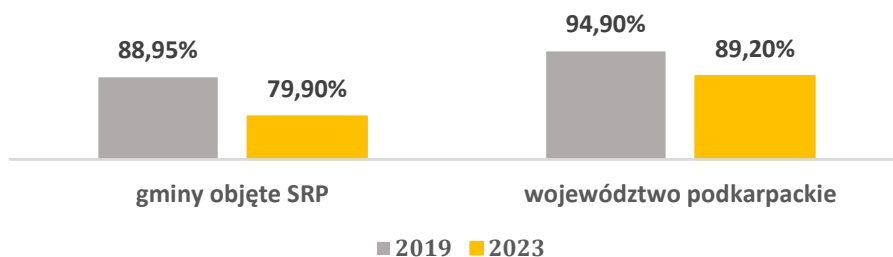
Dane dotyczące wskaźnika skolaryzacji brutto w poszczególnych gminach w roku 2019 i 2023, a także wartość wskaźnika w Obszarze Funkcjonalnym SRP na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 oraz w województwie podkarpackim w 2019 i 2023 roku, przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 12 Współczynniki skolaryzacji brutto w poszczególnych gminach w roku 2019 oraz 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 13 Współczynniki skolaryzacji na terenie obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 oraz województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Spadająca liczba dzieci uczęszczających do szkół stanowi istotny problem dla gmin, ze względu na rosnące koszty utrzymania szkół oraz malejącą z tego powodu subwencją oświatową. Środki z subwencji oświatowej, w niektórych gminach pokrywają zaledwie 40-60 % kosztów funkcjonowania placówek oświatowych, przez co pozostałą część gminy muszą wydatkować z własnego budżetu, co wpływa z kolei na ilość działań inwestycyjnych.

Jakość edukacji na poziomie podstawowym ocenić można na podstawie wyników egzaminu ósmoklasisty, do którego przystąpienie jest warunkiem ukończenia szkoły. Egzamin obejmuje wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczania: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego.

Na terenie omawianego obszaru w 2023 roku do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 260 uczniów, a liczba szkół w których przeprowadzono egzaminy, wyniosła 15. Analizując wyniki egzaminu w poszczególnych gminach, można zauważyć, że większość szkół osiągnęła wynik średni. Wynik niski szkoły to w skali staninowej 1-3 stanin, wynik średni – 4-6 stanin, natomiast wynik wysoki to 7-9 stanin.

Z języka polskiego, średni wynik egzaminu wyniósł 64 %, natomiast najwyższa średnia wyników wystąpiła na terenie gmin Wiązownica oraz Oleszyce (wieś) 67%, z kolei najniższa w gminie Oleszyce (miasto) 61 %. Wyniki z matematyki były dużo niższe niż z języka polskiego i średni wynik egzaminu na terenie analizowanego obszaru wyniósł 52 %. Najwyższa średnia wyników wystąpiła w gminie Oleszyce (wieś) 60 %, natomiast najniższa w gminie Oleszyce (miasto) – 45 %. Średni wynik z języka angielskiego wyniósł 61 %, a gminą gdzie ta średnia była najwyższa była gmina Oleszyce (wieś) – 66 %. Najniższa średnia wystąpiła w gminie Stary Dzików – 55 %.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 r. w placówkach oświatowych na terenie poszczególnych gmin przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 13 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 roku w poszczególnych gminach

Nazwa gminy	Język polski		Matematyka		Język angielski	
	Liczba piszących	Średni wynik (%)	Liczba piszących	Średni wynik (%)	Liczba piszących	Średni wynik (%)
<i>gmina Oleszyce ob. miejski</i>	28	61	28	45	28	58
<i>gmina Oleszyce ob. wiejski</i>	42	67	42	60	42	66
<i>gmina Stary Dzików</i>	42	62	42	48	42	55
<i>gmina Wiązownica</i>	150	67	150	56	150	64
RAZEM gminy SRP	260	64	260	52	260	61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Oprócz placówek oświatowych, kształcących w zakresie podstawowym, na analizowanym obszarze, funkcjonuje placówka oświatowa realizująca kształcenie na poziomie średnim oraz branżowym – Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Oleszycach wraz z Internatem.

W gminie Oleszyce swoją działalność prowadzi Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Starych Oleszycach.

W gminie Wiązownica utworzone zostało Centrum Usług Wspólnych Gminy Wiązownica będący gminną jednostką organizacyjną, w celu wykonywania zadań z zakresu wspólnej obsługi organizacyjnej, administracyjnej, finansowo-księgowej i prawnej dla szkół.

2.5 Oferta i infrastruktura kulturalna

Kultura ma zasadniczy wpływ na jakość życia, tworząc relacje społeczne i pomagając w zaspokajaniu indywidualnych potrzeb niematerialnych, musi być jednak stale rozwijana. Duże znaczenie w tym aspekcie ma funkcjonująca infrastruktura kulturalna. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Gminy organizują działalność kulturalną poprzez tworzenie samorządowych instytucji kultury, dla których prowadzenie tego typu działalności jest głównym celem statutowym. Poniżej przedstawione zostały instytucje kultury w poszczególnych gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030. Z uwagi na ograniczenia w korzystaniu z instytucji kultury w 2020, spowodowanej pandemią wirusa COVID-19, porównawczo zostały przedstawione dane z 2014 i 2023 roku.

Gmina Oleszyce

W gminie Oleszyce, jako instytucje kultury funkcjonują: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Oleszycach oraz Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Oleszycach.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Oleszycach jest gminną jednostką organizacyjną, wpisaną do rejestru kultury, której celem działania jest szerokie włączenie społeczności gminy do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz pomnażanie właściwie pojmowanych wartości kultury i podejmowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej, jak również koordynacja przedsięwzięć kulturalnych. Przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Oleszycach działają zespoły folklorystyczne, muzyczne i śpiewacze oraz rozmaite kółka zainteresowań. Wydawany jest periodyk „Głos Oleszyc”.

Na terenie gminy działa też 8 świetlic wiejskich – w Borchowie, Futorach, Nowej Grobli, Starych Oleszycach, Starym Siole, Suche Woli, Zabiałej i Zalesiu. W każdym z tych obiektów prowadzona jest działalność kulturalna i pełnią bardzo ważną rolę w życiu lokalnych społeczności.

Należy wskazać, że zarówno budynek Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury, jak i budynek Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej są w dobrym stanie technicznym i przeprowadzona została w nich termomodernizacja. W przypadku budynków świetlic wiejskich, obecny stan techniczny świetlic w Starych Oleszycach oraz Zalesiu, nie odpowiada współczesnym potrzebom społeczności lokalnej, ani standardom funkcjonalnym. Budynki wymagają modernizacji instalacji elektrycznej, grzewczej oraz wodno-kanalizacyjnej, wymiany dachu, poprawy izolacji termicznej oraz dostosowania do potrzeb

osób starszych i niepełnosprawnych. Również brak odpowiedniego wyposażenia i estetyki ogranicza atrakcyjność obiektów, a tym samym zmniejsza liczbę wydarzeń kulturalnych i integracyjnych. Podjęcie działań w kwestii remontu wyżej wymienionych obiektów przyczyni się do stworzenia nowoczesnych i funkcjonalnych obiektów kulturalnych, które będą sprzyjać rozwojowi społecznemu, kulturalnemu i gospodarczemu nie tylko na poziomie poszczególnych miejscowości, lecz także całego obszaru objętego Strategią.

Działalność Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Oleszycach oraz dane dotyczące księgozbioru, czytelników oraz wypożyczeń w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Oleszycach w 2014 i 2023 r., przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 12 Działalność Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Oleszycach w 2014 i 2023 r.

Wyszczególnienie	Jednostka	2014	2023
ogółem	ob.	8	9
imprezy	szt.	120	87
uczestnicy imprez	osoba	5 720	3 909
grupy artystyczne	szt.	3	7
członkowie grup artystycznych	osoba	70	37
koła / kluby / sekcje	szt.	8	11
członkowie kół / klubów / sekcji	osoba	155	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 13 Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Oleszycach w 2014 i 2023 r.

Wyszczególnienie	Jednostka	2014	2023
<i>biblioteki i filie</i>	<i>Ob.</i>	2	1
<i>pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)</i>	<i>osoba</i>	4	1
<i>księgozbiór</i>	<i>wol.</i>	25 543	21 403
<i>czytelnicy w ciągu roku</i>	<i>osoba</i>	755	596
<i>wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</i>	<i>wol.</i>	12 825	13 871

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Stary Dzików

Działalność w zakresie upowszechniania kultury na terenie gminy Stary Dzików prowadzą: Gminny Ośrodek Kultury w Starym Dzikowie oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Starym Dzikowie.

Gminny Ośrodek Kultury w Starym Dzikowie który jest samorządową instytucją kultury, działającą na podstawie statutu. Jest to gminną jednostką organizacyjną, wpisana do rejestru kultury, której celem działania jest szerokie włączenie społeczności gminy w aktywne uczestniczenie w życiu kulturalnym oraz pomnażanie właściwie pojmowanych wartości kultury i podejmowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej, jak również koordynacja przedsięwzięć kulturalnych.

Gminna Biblioteka Publiczna w Starym Dzikowie, w której skład wchodzi wypożyczalnia dla dorosłych, oddział dla dzieci i czytelnia ogólna, posiada swoją filię w Cewkowie.

Na terenie gminy działa też 5 Świetlic Wiejskich w Nowym Dzikowie, Cewkowie, Cewkowie Woli, Ułazowie i Moszczanicy.

Obiekty kultury w Gminie Stary Dzików były systematycznie remontowane przez Gminę i są w dobrym stanie technicznym. Jedynie Świetlica wiejska w Nowym Dzikowie wymaga przebudowy oraz zmiany sposobu użytkowania poddasza nieużytkowego na poddasze użytkowe. Głównym zadaniem ośrodków kultury działających na terenie Gminy Stary Dzików jest upowszechnianie i rozwój kultury lokalnej, gdzie prowadzona jest wielokierunkowa działalność w zakresie tworzenia, upowszechniania i ochrony kultury i sztuki. W obiektach kultury prowadzona jest przede wszystkim działalność kulturalna integrująca lokalną społeczność. Organizowane są różnego rodzaju spotkania dla całej społeczności lokalnej, są to kółka artystyczne, warsztaty, zajęcia dla dzieci i młodzieży, spotkania dla seniorów. Ośrodki kultury współpracują z Kołami Gospodyń Wiejskich, Ochotniczymi Strażami Pożarnymi i szkołami. Organizują wydarzenia kulturalne festyny, dożynki, koncerty, uroczystości patriotyczne i święta państwowe. Ważnym elementem w działalności ośrodków kultury jest edukacja kulturalna i obywatelska realizowana poprzez prowadzenie bibliotek oraz prelekcje i spotkania. Ośrodki kultury odgrywają również istotną rolę w promocji i rozwoju turystyki lokalnej między innymi poprzez organizację rajdów rowerowych. Ośrodki kultury pełnią rolę centrum życia społeczno-kulturalnego gminy a realizowane zadania przez nie zadania mają na celu stworzenie jak najlepszych warunków do harmonijnego i wszechstronnego rozwoju mieszkańców poprzez edukacją kulturalną.

Pomimo, że obiekty kultury w gminie Stary Dzików są w dobrym stanie technicznym, co jakiś czas wymagają modernizacji w celu dostosowania funkcjonalności obiektów do zmieniających się potrzeb mieszkańców, podyktowanych zmianami współczesnych czasów. Aby kontynuować aktywizację społeczną i kulturalną mieszkańców poprzez organizację spotkań, warsztatów i zajęć edukacyjnych konieczne jest stworzenie funkcjonalnej przestrzeni wraz z niezbędnym wyposażeniem.

Działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Starym Dzikowie oraz dane dotyczące księgozbioru, czytelników oraz wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Oleszycach w 2014 i 2023 r., przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 14 Działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Starym Dzikowie w 2014 i 2023 r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	<i>2014</i>	<i>2023</i>
<i>ogółem</i>	<i>ob.</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
<i>imprezy</i>	<i>szt.</i>	<i>7</i>	<i>5</i>
<i>uczestnicy imprez</i>	<i>osoba</i>	<i>1 000</i>	<i>2 800</i>

<i>grupy artystyczne</i>	szt.	0	1
<i>członkowie grup artystycznych</i>	osoba	0	9
<i>koła / kluby / sekcje</i>	szt.	6	1
<i>członkowie kół / klubów / sekcji</i>	osoba	100	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 15 Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w Gminnej Bibliotece Publicznej w Starym Dzikowie w 2014 i 2023 r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	2014	2023
<i>biblioteki i filie</i>	Ob.	2	2
<i>pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)</i>	osoba	2	2
<i>księgozbiór</i>	wol.	19 643	17 214
<i>czytelnicy w ciągu roku</i>	osoba	675	350
<i>wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</i>	wol.	6 600	5 371

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Wiązownica

W gminie Wiązownica, jako instytucje kultury funkcjonuje Gminne Centrum Kultury w Wiązownicy, Domy Kultury oraz funkcjonująca przy nich Gminna Biblioteka Publiczna w Wiązownicy z filiami.

Domy Kultury funkcjonują w miejscowościach Nielepkowice, Piwoda, Szówsko, Wiązownica i Zapałów. W miejscowościach Cetuli, Radawa, Ryszkowej Woli, Surmaczówka, Mołodycz, Manasterz i Wólka Zapałowska funkcjonują świetlice wiejskie. Ponadto, w okresie letnim, tj. od 23 czerwca do 31 sierpnia, Gminne Centrum Kultury w Wiązownicy ma użyczony Gminny Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji w Radawie.

Gminne Centrum Kultury w Wiązownicy co roku realizuje bogaty program wydarzeń kulturalnych, artystycznych i integracyjnych, skierowanych do mieszkańców w każdym wieku. W ciągu roku organizowane są m.in. koncerty, festiwale, przeglądy teatralne i muzyczne, konkursy, warsztaty, festyny rodzinne oraz wydarzenia okolicznościowe.

Gminne Centrum Kultury wraz z Gminą Wiązownica organizują m.in. koncerty kolęd, przeglądy jasełek, Dzień Kobiet, Majówka, Dni Radawy, Dożynki Gminne, Przegląd Pieśni Patriotycznej, Jarmark Bożonarodzeniowy oraz Sylwester pod Gwiazdami. Regularnie odbywają się także zajęcia i atrakcje dla dzieci podczas ferii i wakacji, wieczory tematyczne, spotkania z artystami, a także wydarzenia o charakterze charytatywnym i edukacyjnym. Dzięki zaangażowaniu szkół, stowarzyszeń, Kół

Gospodyń Wiejskich i lokalnej społeczności, wydarzenia te na stałe wpisały się w tradycję kulturalną gminy Wiązownica.

W Domach Kultury prowadzone są dla dzieci i dorosłych warsztaty z rękodzieła, warsztaty zielarskie, taneczne, warsztaty fotograficzne oraz warsztaty z bębnów afrykańskich. W każdym domu kultury i świetlicy swoją działalność prowadzą Koła Gospodyń Wiejskich.

Stan techniczny części z obiektów kulturalnych wymaga modernizacji, a rozwój infrastruktury kulturalnej jest niezbędny, aby sprostać rosnącym oczekiwaniom społeczności. Najpilniejsze potrzeby w tym zakresie dotyczą remontu i modernizacji budynku Gminnego Centrum Kultury w Wiązownicy oraz budynku Domu Kultury w Szówsku. W przypadku pierwszego z nich, konieczna jest wymiana instalacji centralnego ogrzewania, modernizacja I piętra poprzez wymianę podłogi, instalacji elektrycznej i stolarki drzwiowej oraz remont toalet, budowa nowoczesnej sali widowiskowej w miejsce dotychczasowej niespełniającej standardów oraz adaptacja balkonu na potrzeby galerii wystawienniczej. Budynek Domu Kultury w Szówsku wymaga natomiast przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji, wymiany źródła ciepła, remontu sali tanecznej oraz adaptacji poddasza na pracownie artystyczne i plastyczne. Ponadto, poprawy warunków technicznych wymagają budynek Domu Kultury w Piwodzie, w zakresie termomodernizacji z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, budynek Świetlicy Wiejskiej w Manasterzu, również w zakresie termomodernizacji z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej oraz modernizacją stropu drewnianego, a także budynek Świetlicy Wiejskiej w Mołodyczu, w zakresie remontu kuchni oraz łazienek. Pozostałe obiekty kulturalne wymagają przede wszystkim bieżących prac remontowych, a ich stan techniczny jest dobry.

Należy wskazać, że dużą aktywnością w zakresie kultury i bogatą ofertą kulturalną w okresie letnim cechuje się Gminny Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji w Radawie, w którym organizowane są największe imprezy masowe, koncerty, kabarety, zloty motocyklowe oraz jarmarki. W związku z tym obiekt wymaga modernizacji i dalszych inwestycji, aby mógł rozwijać swoją działalność.

Instytucją prowadzącą szeroką działalność w zakresie kultury jest także Gminna Biblioteka Publiczna w Wiązownicy, mająca swą siedzibę w Gminnym Ośrodku Kultury w Wiązownicy, posiadająca swoje filie w miejscowościach Piwoda, Szówsko oraz w Zapałowie.

Działalność Gminnego Centrum Kultury w Wiązownicy oraz dane dotyczące księgozbioru, czytelników oraz wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Wiązownicy w 2014 i 2023 r., przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 16 Działalność Gminnego Centrum Kultury w Wiązownicy w 2014 i 2023 r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	<i>2014</i>	<i>2023</i>
<i>Obiekty kultury ogółem</i>	<i>ob.</i>	<i>12</i>	<i>12</i>
<i>imprezy</i>	<i>szt.</i>	<i>235</i>	<i>99</i>
<i>uczestnicy imprez</i>	<i>osoba</i>	<i>35 885</i>	<i>10 071</i>
<i>grupy artystyczne</i>	<i>szt.</i>	<i>27</i>	<i>2</i>

<i>członkowie grup artystycznych</i>	osoba	368	22
<i>koła / kluby / sekcje</i>	szt.	20	0
<i>członkowie kół / klubów / sekcji</i>	osoba	483	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 17 Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w Gminnej Bibliotece Publicznej w Wiązownicy w 2014 i 2023 r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	<i>2014</i>	<i>2023</i>
<i>biblioteki i filie</i>	Ob.	4	4
<i>pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)</i>	osoba	3	5
<i>księgozbiór</i>	wol.	22 857	25 473
<i>czytelnicy w ciągu roku</i>	osoba	688	270
<i>wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</i>	wol.	10 642	2 699

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

2.6 Sport

Sport odgrywa ważną rolę w życiu mieszkańców. Sfera sportu i rekreacji jest obszarem działań szkół podstawowych oraz wszelkich stowarzyszeń i związków powstałych na terenie gminy. Zadaniem klubów sportowych jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne. Gminy wspierają i rozpowszechniają kulturę fizyczną między innymi poprzez dotowanie funkcjonujących na ich terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Dane dotyczące zagadnienia w poszczególnych gminach zostały przedstawione poniżej:

Gmina Oleszyce

Jednostką promującą i organizującą kulturę fizyczną oraz imprezy sportowe jest Urząd Miasta i Gmin Oleszyce. Posiada on wielu ekspertów z różnych dziedzin sportu i fachowców od prowadzenia zaplecza sportowego. W jego ofercie znajdują się usługi z zakresu organizacji imprez sportowych, turystycznych, firmowych i rodzinnych. Grupom sportowym oraz osobom indywidualnym zapewnia możliwość wynajmu obiektów rekreacyjnych z możliwością wypożyczenia sprzętu. Urząd Miasta i Gmin Oleszycach dysponuje następującymi obiektami:

- Centrum Rekreacyjno-Sportowe na które składa się pełne zaplecze boiska do siatkówki plażowej, boisko wielofunkcyjne dwa boiska do piłki nożnej, szatnie,

- kompleks sportowy „Orlik” w Oleszycach, składający się z boiska do: piłki nożnej, piłki koszykowej/siatkowej oraz tenisa ziemnego. Do wypożyczenia jest sprzęt do tenisa ziemnego jak również piłki do siatkówki, koszykówki i piłki nożnej. Z boisk można korzystać bezpłatnie jak również ze skate parku położonego na terenie obiektu,
- hala widowiskowo – sportowa pod pieczę Szkoły Podstawowej w Oleszycach

Inne obiekty sportowo-rekreacyjne na terenie gminy:

- place zabaw przy świetlicach: w Nowej Grobli, Zabiałej, Suchoj Woli, Borchowie, Starym Siole
- siłownie plenerowe (zewnętrzne) ze strefą relaksu przy świetlicy w Futorach, Zalesiu i Starych Oleszycach.
- boiska do piłki nożnej w miejscowościach Futory, Zalesie i Stare Sioło.

Gmina Stary Dzików

Główną instytucją promującą kulturę fizyczną i aktywizującą mieszkańców jest Gminny Ośrodek Kultury w Starym Dzikowie. Dysponuje on obiektami:

- Kompleks rekreacyjno-sportowy wraz ze stadionem w oraz Halą Widowiskowo-Sportową w Starym Dzikowie,
- Stadion sportowy w Cewkowie,
- hala sportowo ogólnodostępna przy Szkole Podstawowej w Starym Dzikowie,
- boisko sportowe do piłki nożnej w Nowym Dzikowie.

Inne obiekty sportowo-rekreacyjne na terenie gminy:

- place zabaw oraz siłownię plenerową (zewnętrzną) w miejscowościach: Stary Dzików, Cewków, Cewków Wola, Moszczanica, Ułazów i Nowy Dzików.
- małe boiska do piłki nożnej w sołectwach Nowy Dzików, Cewków i Ułazów

Gmina Wiązownica

Główną instytucją promującą kulturę fizyczną i aktywizującą mieszkańców jest Gminne Centrum Kultury w Wiązownicy w którego skład wchodzi Gminny Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji w Radawie, położony w niewielkiej atrakcyjnej przyrodniczo miejscowości Radawa i oferujący mieszkańcom gminy oraz przyjezdnym turystom wiele atrakcji sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi. Są to przede wszystkim:

- Zalew do kąpielii z piaszczystą plażą,
- Wypożyczalnia sprzętu wodnego,
- Boiska do gry w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę do uprawiania tenisa,
- Cotygodniowe imprezy i koncerty organizowane w okresie letnim na terenie zadaszonego amfiteatru (m.in. koncerty w Wieczory Cygańskie lub Greckie, iluminacje na Noc Świętojańską, filmy wyświetlane w Kinie Letnim),
- Trasy do nordic walkingu,
- Ścieżki rowerowe,
- Siłownię na świeżym powietrzu,
- Place zabaw,

- Bogate zaplecze gastronomiczne,
- Domki wystawiennicze oferujące produkty regionalne oferowane przez Koła Gospodyń Wiejskich z terenu gminy,
- Domki letniskowe,
- Pole kempingowe i namiotowe,
- Ochronka dla dzieci oferującą bezpłatną opiekę dzienną dla dzieci przebywających w ośrodku w wieku od 3-10 lat.

Obiekty sportowe:

- Stadiony sportowe w Wiązownicy i Szówsku,
- Boiska do piłki nożnej w Cetuli, Manasterzu, Mołodyczu, Piwodzie, oraz Zapałowie,
- Boiska wielofunkcyjne w miejscowości: Ryszkowa Wola oraz Szówsko
- Place zabaw w każdej miejscowości tj. w Cetuli, Manasterzu, Mołodyczu, Nielepkowicach, Piwodzie, Radawie, Ryszkowej Woli, Surmaczówce, Szówsku, Wiązownicy, Wólce Zapałowskie oraz Zapałowie
- Kompleksy Orlik w miejscowości; Piwoda, Radawa, Wiązownica oraz Zapałów

Prócz powyższych, w miejscowości Wiązownica funkcjonuje Strzelnica TargetFan, w miejscowości Szówsko Kręgielnia „Niagara” oraz Skatepark, w miejscowości Wiązownica kręgielnia „Polanka” Miłośnicy jazdy konnej mogą też uprawiać turystykę konną w Stadninie oraz w Ośrodku Jeździeckim „Na Zakolu” w Radawie.

W gminie działa Wiązownicka Amatorska Liga Siatkówki, grupująca zespoły piłki siatkowej z całej Gminy.

2.7 Aktywność obywatelska mieszkańców

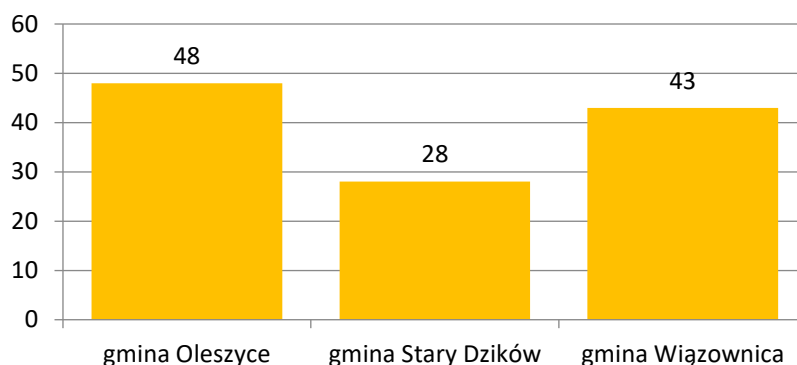
Kapitał społeczny w głównej mierze związany jest z aktywnością obywatelską mieszkańców, która mierzona jest liczbą organizacji pozarządowych, a więc fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych na terenie gminy, a także frekwencją mieszkańców gminy w wyborach i głosowaniach referendalnych.

W zasięgu terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 działały liczne organizacje pozarządowe takie jak: stowarzyszenia, fundacje, Koła Gospodyń Wiejskich, czy też jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Wg danych GUS, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, na terytorium gmin należących do SRP na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, w roku 2023 funkcjonowało 39 organizacji pozarządowych. Najwięcej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w gminie Oleszyce - 48, z kolei najmniej w gminie Stary Dzików – 28.

Dane dotyczące liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach SRP „Zielone Zagłębie” według stanu na 2023 rok, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024 – 2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zaangażowanie mieszkańców w sprawy obywatelskie przejawia się w frekwencji wyborczej. Analizując wybory jakie miały miejsce w kraju na przestrzeni lat 2018-2020, tj. wybory samorządowe w 2018 roku, wybory do Parlamentu Europejskiego, wybory do Sejmu i Senatu RP w 2019 roku oraz wybory Prezydenta RP w 2020 r., można zauważyć, że na tle województwa podkarpackiego, w gminach objętych Strategią tylko w Wyborach Samorządowych w 2024r. występowała frekwencja powyżej średniej dla województwa. W pozostałych Wyborach frekwencja każdorazowo kształtowała się poniżej średniej, co może świadczyć o niskim zaangażowaniu mieszkańców gminy w sprawy państwa. Frekwencję w poszczególnych gminach w wyborach w latach 2020-2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024 – 2030

<i>Jednostka terytorialnego samorządu</i>	Wybory Prezydenta RP w 2020 r. – frekwencja I tura/II tura [%]	Wybory do Sejmu i Senatu RP w 2023 – frekwencja [%]	Wybory samorządowe w 2024 r. – frekwencja [%]	Wybory do PE w 2024 r. – frekwencja [%]
<i>gmina Oleszyce</i>	60,10/63,59	66,33	58,32	32,20
<i>gmina Stary Dzików</i>	59,73/62,71	62,05	61,32	31,63
<i>gmina Wiązownica</i>	61,33/66,72	69,49	59,21	37,21
<i>województwo podkarpackie</i>	62,84/66,12	69,98	52,38	38,50

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza pkw.gov.pl

Organizacje ponadregionalne do których należą gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024 – 2030:

- Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Kraina Sanu”, do którego należy gmina Wiązownica. Obejmuje ono gminy wiejskie z powiatu leżajskiego: Kuryłówka, gminy wiejskie z powiatu

przeworskiego: Adamówka i Tryńcza oraz gminę miejsko-wiejską Sieniawa, gminy wiejskie z powiatu jarosławskiego: Wiązownica i Jarosław. Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Rozwój Ziemi Lubaczowskiej” obejmujące gminy: Cieszanów, Horyniec - Zdrój, Lubaczów, Narol, Oleszyce, Stary Dzików, Wielkie Oczy oraz Miasto Lubaczów. Misją LGD „Rozwój Ziemi Lubaczowskiej” jest inicjowanie oraz realizacja na swoim terenie projektów wpływających na zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny obszaru LGD, a także w oparciu o istniejące walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe. Realizowane zadania to: poprawa infrastruktury gospodarczej, rozwój mikroprzedsiębiorstw, rozwój bazy turystycznej (gminy: Oleszyce, Stary Dzików).
- Podkarpackie Stowarzyszenie Samorządów Terytorialnych, które jest regionalnym, samorządowym zrzeszeniem dla wsparcia idei samorządu terytorialnego, ochrony wspólnych interesów jego członków oraz budowania integralności naszego regionu Polski (gmina Oleszyce).
- Rybacka Lokalna Grupa Działania "Roztocze" obejmujące obszar 14 gmin z Podkarpacia oraz z Lubelszczyzny, które wspólnie dąży do pozyskania funduszy unijnych na rozwój obszarów rybackich i akwakultury. RLGD podejmuje różne działania na rzecz rozwoju obszaru wszystkich gmin z obu województw ubiegając o wsparcie dla działań ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (gmina Stary Dzików).

2.8 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwo publiczne

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej

Jednym z aspektów wpływających na możliwość spędzania wolnego czasu przez mieszkańców oraz na atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną danego obszaru jest jakość ogólnodostępnych przestrzeni publicznych. Na terenie gmin objętych strategią ponadlokalną, zgodnie z dokonaną inwentaryzacją istnieje wiele ogólnodostępnych miejsc przestrzeni publicznej, które mogłyby służyć zaspokojeniu lokalnych potrzeb w zakresie spędzania wolnego czasu, pod warunkiem ich odpowiedniego zagospodarowania oraz podniesienia standardu ich użyteczności. Obecnie są one w dużej części mało funkcjonalne i często nieatrakcyjne dla mieszkańców.

Gmina Oleszyce

W przypadku gminy Oleszyce, dysponuje ona podstawową infrastrukturą publiczną, taką jak rynek, place, skwery oraz parki miejskie, jednak znaczna jej część jest zdegradowana, przestarzała technicznie i nie w pełni dostosowana do współczesnych potrzeb mieszkańców. Oprócz tego, przestrzenie te są ubogie w zieleni, co negatywnie wpływa na estetykę, mikroklimat i jakość życia mieszkańców. W związku z tym, przestrzeń publiczna wymaga modernizacji i odpowiedniego zagospodarowania, aby mogła być skutecznie wykorzystana do integracji społecznej i poprawy jakości życia mieszkańców. Do przestrzeni publicznych wymagających podjęcia działań w zakresie zagospodarowania należy m. in.:

- park miejski w Zespole pałacowo-parkowym w Oleszycach, w zakresie prac porządkowych terenu i budowy ścieżek spacerowych,
- skwer miejski przy Centrum Kształcenia Rolniczego w Oleszycach, w zakresie wykonania prac porządkowych, zagospodarowania zieleni, wymiany istniejących obiektów małej architektury, będących w złym stanie technicznym na nowe,
- plac przy moście w Oleszycach, w części którego obecnie funkcjonuje skate park, w zakresie wymiany istniejących obiektów małej architektury, będących w złym stanie technicznym na nowe,
- ogród „Łąka zwana oceanem” w Oleszycach, w zakresie wymiany istniejących obiektów małej architektury, będących w złym stanie technicznym, w szczególności drewnianych ścieżek i pomostów, a także zagospodarowania zieleni,
- Rynek miejski w Oleszycach, w zakresie utworzenia terenów zielonych, budowy obiektów małej architektury, systemu oświetlenia oraz systemu monitoringu wizyjnego.

Ponadto, na terenie gminy Oleszyce znajduje się 12 placów zabaw, z których 6 znajdujących się w miejscowościach Futory, Nowa Grobla, Stare Oleszyce, Zalesie oraz w Zespole Pałacowo -Parkowym w Oleszycach i na osiedlu św. Jana w Oleszycach pozostaje w złym stanie technicznym, a ich wyposażenie nie spełnia współczesnych norm bezpieczeństwa i atrakcyjności, w związku z czym konieczna jest ich modernizacja.

Gmina Wiązownica

Gmina Wiązownica posiada rozwiniętą infrastrukturę rekreacyjną, obejmującą sieć szlaków rowerowych, dwie ścieżki rowerowe oraz elementy małej architektury. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 25 placów zabaw — co najmniej jeden w każdej miejscowości — a także 9 siłowni plenerowych, z których korzystają mieszkańcy w różnym wieku.

Wraz z upływem czasu infrastruktura ta uległa częściowej degradacji technicznej i obecnie wymaga kompleksowych prac modernizacyjnych oraz naprawczych. Ponadto istniejące przestrzenie publiczne charakteryzują się niedoborem zieleni czy brakiem zagospodarowania, co negatywnie wpływa na walory estetyczne otoczenia, mikroklimat oraz jakość życia lokalnej społeczności.

Wobec powyższego zachodzi pilna potrzeba przeprowadzenia działań mających na celu modernizację i odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni publicznych. Ich odnowienie oraz wzbogacenie o elementy zieleni i infrastruktury społecznej przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców oraz wzmocnienia integracji społecznej na terenie gminy.

W ramach dalszego zagospodarowania przestrzeni publicznej będą podejmowane następujące działania:

- budowa elementów małej architektury: budowa pomostów w miejscowościach Manasterz, Radawa, Radawa/Cetula oraz Zapałów.

Obecnie na terenie gminy znajduje się tylko jeden pomost, co ogranicza możliwość pełnego wykorzystania rekreacyjnego potencjału rzeki Lubaczówki. Planowane pomosty zostaną zlokalizowane w miejscach zapewniających łatwy dostęp do wody i łagodne zejście, co znacząco zwiększy bezpieczeństwo i komfort użytkowników. Będą one pełniły funkcję punktów startowych, końcowych

oraz postojowych dla uczestników spływów kajakowych. Dodatkowo staną się integralną częścią przestrzeni publicznej, dostępną dla mieszkańców oraz turystów.

- montaż ławek:

- wzdłuż ścieżki rowerowej Jarosław – Radawa,
- na terenie Gminnego Ośrodka Wypoczynku i Rekreacji (GOWiR),
- oraz w miejscowości Radawa.

Celem montażu ławek jest poprawa funkcjonalności i komfortu korzystania z infrastruktury rekreacyjnej. Działanie to:

- zwiększy dostępność trasy dla osób starszych, rodzin z dziećmi oraz osób z ograniczoną mobilnością,
- podniesie atrakcyjność ścieżki jako miejsca rekreacji i wypoczynku,
- umożliwi komfortowy odpoczynek podczas korzystania z oferty GOWiR,
- sprzyja rozwojowi turystyki lokalnej i aktywności fizycznej,
- wpłynie na bezpieczeństwo, umożliwiając przerwy w trakcie wysiłku fizycznego.

- nasadzenia roślinne:

- wzdłuż ścieżki rowerowej Radawa – Cetula – Ryszkowa Wola.

Nasadzenia roślinne to inwestycja w infrastrukturę zieloną, poprawiająca estetykę, mikroklimat oraz jakość życia mieszkańców. Roślinność pełni funkcje ekologiczne, ogranicza hałas i emisję spalin, a także tworzy przyjazne i zacienione miejsca do wypoczynku. Działanie to wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju oraz kształtuje pozytywny wizerunek Gminy Wiązownica jako miejsca przyjaznego ludziom i środowisku.

Gmina Wiązownica dąży do stworzenia nowoczesnej, bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej, która odpowiada na potrzeby mieszkańców, sprzyja integracji społecznej i zachęca do aktywności fizycznej. Estetyczne i dobrze zagospodarowane miejsca wypoczynku wpływają na podniesienie jakości życia, rozwój turystyki oraz zwiększenie atrakcyjności gminy w oczach odwiedzających. Planowane inwestycje mają charakter długofalowy i będą stanowić istotny element budowania spójnej, przyjaznej i zielonej przestrzeni publicznej.

Gmina Stary Dzików

Planowana jest przebudowa stawów na zbiorniki retencyjne wraz z utworzeniem przestrzeni rekreacyjnej w gminie Stary Dzików.

Planowane przedsięwzięcie obejmuje przebudowę i budowę stawów na zbiorniki retencyjne wykorzystywane do gospodarowania wodą i ochroną środowiska a jednocześnie zostaną zagospodarowane jako miejsca spacerów, wypoczynku oraz wędkarstwa poprawiając w ten sposób estetykę przestrzeni publicznej. Wokół stawów zostanie wybudowana ścieżka z kostki brukowej, usytuowane zostaną ławki, kosze do segregacji odpadów, oświetlenie typu OZE, nasadzenia rodzimych gatunków drzew i krzewów oraz utworzenie łąk kwietnych.

Celem jest:

- Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznej

- Wzrost dostępności terenów zielonych
- Zachowanie unikalnych wartości przyrodniczych
- Ochrona środowiska
- Zachowanie unikalnych wartości przyrodniczych

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gmin oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Położenie gmin i jej atrakcyjność turystyczna powodują, że sprawa bezpieczeństwa publicznego jest bardzo ważna tak dla mieszkańców, jaki dla innych znajdujących się tam osób.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców ma rozbudowana struktura ochotniczej straży pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz interwencji w wyniku ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. Główne zadania w tym zakresie wykonuje na terenie gmin SRP - Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lubaczowie (gmina Oleszyce i gmina Stary Dzików) oraz Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Jarosławiu (gmina Wiązownica). Jednostka ta jest wspierana przez liczne Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej rozlokowane w poszczególnych miejscowościach każdej z gmin. Wiele z tych jednostek włączonych jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Wraz z postępującą zmianą klimatu oraz rozwojem cywilizacyjnym, zmieniają się rodzaje i skale zagrożeń występujących zarówno cyklicznie (zjawiska pogodowe), jak i losowo (pożary, wypadki komunikacyjne itp.). Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przeciwpożarowej w ostatnich 3 latach, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 19 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2021-2023 objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

<i>rodzaj zagrożenia</i>	<i>lata</i>	<i>Ogółem</i>	<i>Silne wiatry</i>	<i>Opady śniegu</i>	<i>Opady deszczu</i>	<i>Komunikacyjne</i>	<i>Medyczne</i>
<i>gmina Oleszyce</i>	2021	104	19	3	14	17	35
	2022	52	25	2	1	11	4
	2023	58	15	1	6	19	8
<i>gmina Stary Dzików</i>	2021	75	34	4	4	3	3
	2022	22	9	0	0	7	3
	2023	33	13	5	3	7	2

<i>gmina Wiązownica</i>	2021	57	3	6	8	18	7
	2022	70	9	12	1	25	15
	2023	100	18	28	3	20	16
<i>gminy objęte SRP razem</i>	2021	236	56	13	24	36	45
	2022	144	43	14	2	43	22
	2023	191	46	34	12	46	26

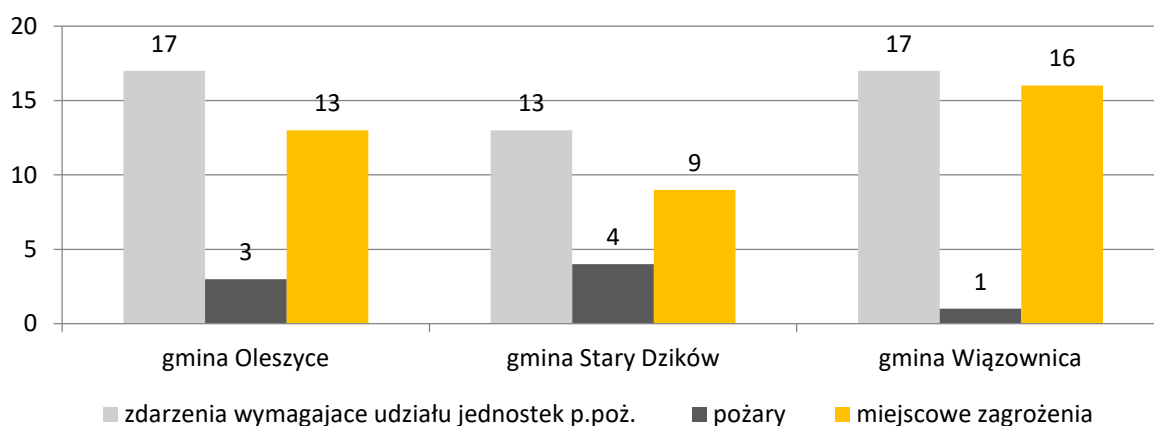
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 20 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gmin na przestrzeni lat 2021-2023

<i>rodzaj zagrożenia</i>	<i>lata</i>	<i>Pożary</i>	<i>Miejscowe zagrożenia</i>	<i>Fałszywe alarmy</i>	<i>Zagrożenia ogółem</i>
<i>gmina Oleszyce</i>	2021	18	120	2	140
	2022	31	100	2	132
	2023	21	82	1	104
<i>gmina Stary Dzików</i>	2021	16	63	1	80
	2022	11	49	0	60
	2023	16	37	0	53
<i>gmina Wiązownica</i>	2021	28	64	4	96
	2022	33	100	4	137
	2023	21	119	0	140
<i>gminy objęte SRP razem</i>	2021	62	247	7	316
	2022	75	249	6	329
	2023	58	238	1	297

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 15 Zdarzenia wg rodzaju na 1000 ludności (wskaźniki) w gminach objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego “Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w roku 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z zestawienia, największy wskaźnik zdarzeń wymagających udziału jednostek p.poż w stosunku do populacji zamieszkującej gminę wystąpił w 2023 roku w gminach Wiązownica i Oleszyce.

2.9 Środowisko naturalne

Gmina Oleszyce

Obszar gminy Oleszyce położony jest w makroregionie Kotliny Sandomierskiej, w mezoregionie Płaskowyżu Tarnogrodzkiego w południowo-wschodniej części kraju. Oleszyce będące częścią Płaskowyżu Tarnogrodzkiego graniczą z Doliną Dolnego Sanu oraz Równiną Biłgorajską. Oleszyce są w regionie płaskowyżu z pofałdowanymi wysoczyznami i osiagającymi wysokości od 220 do 280 n.p.m. Teren Miasta i Gminy Oleszyce jest terenem stosunkowo monotonnym urozmaiconym wałami piaszczystymi i pagórkami. Występują nieckowate słabo wykształcone doliny rzek (wzdłuż Lubaczówki i Przerwy).

Strefy klimatyczne

Gmina i Miasto Oleszyce znajduje się w klimacie umiarkowanym ciepłym przejściowym. Oznacza to, że znajdujemy się w strefie oddziaływania czynników klimatu zarówno morskiego jak i lądowego. Oleszyce ze względu na swoje położenie znajdują się dodatkowo w strefie klimatu górskiego, co uwiadcza się obniżonymi temperaturami i zwiększonymi opadami. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około +7,8 ° C przy izotermach lipca na poziomie +17°C , +18°C, a stycznia na poziomie pomiędzy -3°C a -4 °C. Okres wegetacji roślin ze względu na położenie klimatyczne jest jednym z najdłuższych w kraju i wynosi 210–220 dni. Duża wilgotność względna występuje przez cały rok, z wyjątkiem wczesnego lata i późnej wiosny. Mgły występują najczęściej w jesieni - najwięcej w październiku.

Zasoby naturalne

Miasto i Gmina Oleszyce, jak cały obszar powiatu lubaczowskiego należy do prowincji karpackiej regionu zapadliska przed karpackiego - subregionu wschodniego. Przez Miasto i Gminę Oleszyce przepływa rzeka Przerwa, która jest prawym dopływem rzeki Lubaczówki. Do tej rzeki wpadają, już poza obszarem gminy po stronie południowozachodniej prawobrzeżne potoki Bachorka i Starosielski i po stronie wschodniej Przerwa wraz z bezimiennymi ciekami. Źródła Przerwy znajdują się na rzędnej – 244,0 m n.p.m. w kompleksie Lasów Sieniawskich. Spadek rzeki na wysokości planowanej zmiany studium wynosi – 0,27 ‰, czyli rzeka ma charakter nizinny. Powierzchnia zlewni rzeki Przerwa wynosi 100,2 km², a całkowita długość rzeki wynosi – ok. 21,75 km. Zlewnia ma charakter w miarę wyrównany z niewielkimi pagórkami. Charakterystyczne dla dna doliny rzeki są liczne rowy melioracyjne świadczące, że dno doliny rzeki jest podmokłe.

Warunki gruntowe występujące na terenie miasta i gminy związane są z jednym poziomem wód czwartorzędowych o zwierciadle swobodnym w pakiecie utworów pylasto–piaszczystym i występują na głębokości 13.0 m p.p.t. Podstawę nieprzepuszczalną stanowią iły mioceńskie trzeciorzędowe na głębokości 20 m. Zasilanie wód podziemnych odbywa się przez infiltrujące wody odpadowe z powierzchni terenu. Poziom wodonośny czwartorzędowy charakteryzuje się wydajnościami rzędu 6-7 m³/h. Stan wód na omawianym obszarze określa się tylko jako dobry, ponieważ są one narażone na zanieczyszczenia antropogenne, głównie z powodu braku ciągłej izolacji od wpływów z powierzchni ziemi.

Głównym zbiornikiem wód podziemnych na terenie gminy jest Dolina Kopalna Biłgoraj-Lubaczów, wymagający szczególnej ochrony. Jest to zbiornik czwartorzędowy o średnich głębokościach ujęć 10- 65 m. i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 38 000 m³/dobę. Na teren gminy wchodzi półkołem jego zachodnia odnoga.

Ekosystem

Obszar całego województwa pokryty jest lasami w ponad 35%. Powierzchnia lasów gminy Oleszyce zajmuje 45% powierzchni. Występujące tu zróżnicowania rzeźby terenu mają bezpośredni wpływ na kształtowanie się klimatu lokalnego. Obszar leśny występujący na terenie miasta i gminy należy do Lasów Sieniawskich, ciągnących się pasem spod Tarnobrogu w woj. Lubelskim, aż po granicę z Ukrainą. Lasy Sieniawskie są obszarem objętym programem Natura 2000. Łączna powierzchnia lasów i terenów zakrzewionych na terenie gminy wynosi 7 233 ha. W głównej mierze (89%) należy do Lasów Państwowych.

Gmina Stary Dzików

Gmina znajduje się pod wpływem 2 regionów klimatycznych: Kotliny Sandomierskiej i Rostocza. Region Kotliny Sandomierskiej charakteryzuje się upalnymi latami, niższymi sumami opadów, krótszym czasem zalegania pokrywy śnieżnej i większą częstotliwością okresów odwilżowych. Ze względu na małe różnice wysokości występuje w gminie mniejsza różnorodność mikroklimatów lokalnych. Drugi region klimatyczny tworzy Rostocze – unikalny w skali europejskiej region przyrodniczy, charakteryzujący się spadkiem temperatury powietrza i zwiększeniem ilości opadów wraz ze wzrastającą wysokością nad poziom morza.

Strefy klimatyczne

Generalnie gmina posiada klimat nizinny, łagodny, podlegający wpływom powietrza kontynentalnego. Roczna suma opadów wynosi 700 mm. Z reguły występują tu gorące lata, ciepłe i słoneczne jesienie oraz stosunkowo długie i mroźne zimy.

Teren gminy Stary Dzików charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi. Rzeźba terenu jest lekko falista i łagodnie opada od wzgórz Roztocza do doliny Sanu. Średnia wysokość terenu wynosi 220 m n.p.m. Powierzchnię 6650 ha, tj. 42,7% powierzchni gminy zajmują lasy. Przeważnie są to drzewostany sosnowe lite i mieszane, w których spotykamy wszystkie krajowe gatunki drzew. Na uwagę zasługuje runo leśne bogate w maliny, borówki i wiele odmian grzybów.

Duża ilość lasów oraz peryferyjne położenie w stosunku do skupisk przemysłowych spowodowały, że gmina obok wysokich walorów krajobrazowych posiada doskonały mikroklimat oraz czyste środowisko. Wzdłuż małych cieków wodnych i lasów można spotkać wiele gatunków roślin chronionych. Teren gminy jest czysty ekologicznie. Wiąże się to głównie z brakiem dużych zakładów przemysłowych i peryferyjnym położeniem w stosunku do większych miast.

Również stan czystości powietrza należy uznać za dobry. Powietrze atmosferyczne jest bowiem jednym z najważniejszych elementów środowiska przyrodniczego. W związku z brakiem większego przemysłu w regionie gmina Stary Dzików nie jest pod tym względem bardzo zagrożona.

Zasoby naturalne

Głównym bogactwem gminy są lasy, w których składzie gatunkowym dominuje drzewostan iglasty (głównie sosna). Lasy zajmują ogółem 6 650 ha, tj. 42,7 % powierzchni gminy. Oprócz lasów, największym bogactwem naturalnym gminy są złoża: gliny, iłów i piasku oraz gazu ziemnego. W Nowym Dzikowie i Ułazowie znajdują się kopalnie tego surowca.

Gmina Wiązownica

Obszar Gminy leży w obszarze należącym do Karpat, w obrębie Doliny Dolnego Sanu należących do makroregionu kotliny sandomierskiej, Dolina Dolnego Sanu, jest bruzdą erozyjną o szerokości około 10 km. Zalewowe dno doliny zajmują łąki i fragmenty lasów łęgowych, a liczne starorzecza świadczą o częstym zmianie biegu koryta i meandrowaniu rzek. Gmina położona jest na niewielkich wzniesieniach o wysokości do 400 m n.p.m.

Pod względem geologicznym obszar gminy leży w całości w obrębie zapadliska przedkarpackiego, które z kolei zalega na części starszej jednostki tektonicznej zwanej masywem małopolskim. Masyw małopolski zbudowany jest z osadów w postaci mułowców i piaskowców o miąższości od 5 do 7 tys. m. Strop osadów wieku kambryjskiego rozpoznano na głębokości od 1395 do 1795 m. Występują tu także szare łupki margliste z wkładkami piaskowców i mułowca. Miąższość warstw dochodzi do 14,0 m. Powyżej nich zalega warstwa poziomu chemicznego reprezentowana przez anhydryty z wkładkami łupków. Do najstarszych osadów pozostałych po okresach zlodowacenia należą mułki piaszczyste z wkładkami iłów, które zostały rozpoznane wierceniami w rejonie Cetuli.

Warunki klimatyczne

Gmina Wiązownica leży na Pogórzu Rzeszowskim, zaliczanym do krakowsko-sandomierskiego regionu klimatycznego, o średniej temperaturze rocznej 7,5 °C. Izotermy stycznia wahają się od 3,5 do

4,0 °C, a izoterma lipca wynosi około 18 °C. Pokrywa śniegowa zalega od 75 do 90 dni. Przewaga cyrkulacja powietrza z sektora wschodniego i północno-wschodniego. Średni opad roczny wynosi około 630 mm, z czego na okres letni przypada 60-63 % opadu. Okres wegetacyjny jest stosunkowo długi, trwający przeciętnie 224 dni w roku od 29 marca do 9 listopada.

Zasoby naturalne

Gliny zwałowe i piaski z wkładkami glin piaszczystych i żwirów występują, oprócz dolin rzecznych w rejonie: Piwody, Cetuli, Zapałowa i Ryszkowej Woli, osiągając miąższość od 2 do 4 m. Piaski i żwiry wodnolodowcowe rozpoznane zostały również w rejonie Mołodycz i Cetuli o grubości pokładów od 4,4 do 7,5 m. W ich obrębie udokumentowane zostały złoża piasku „Cetula I” i „Cetula I”.

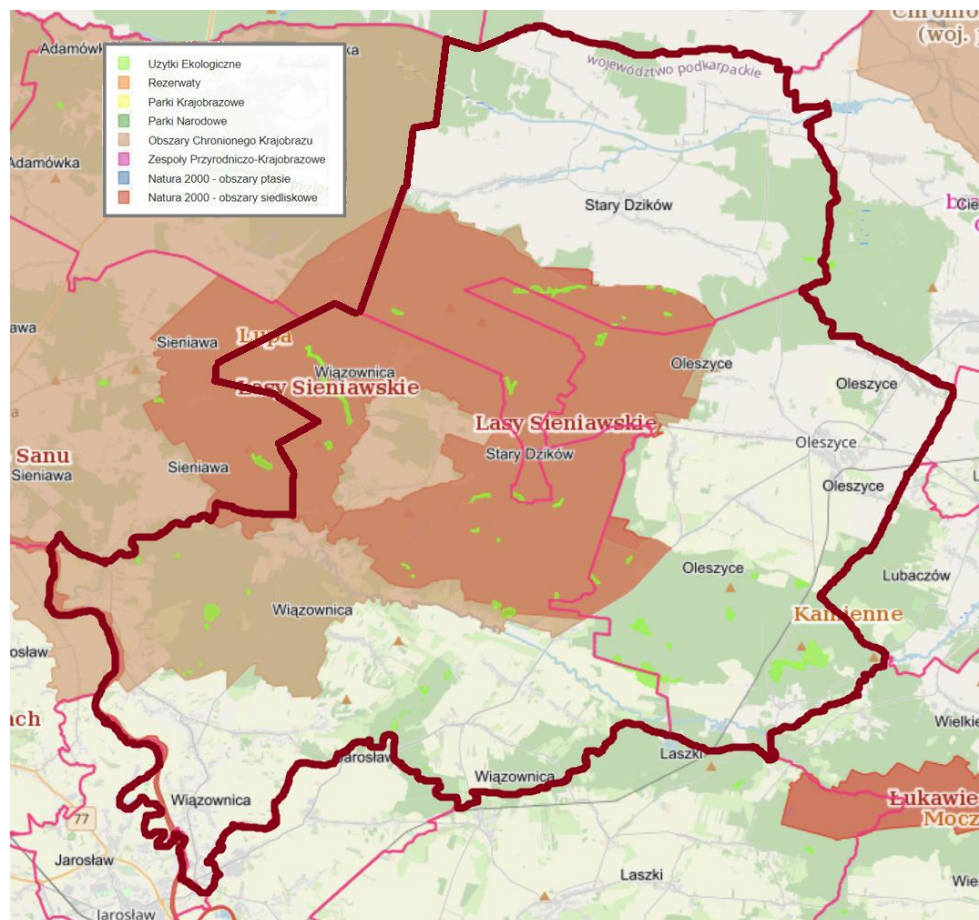
W dolinach rzek, zwłaszcza Sanu występują piaski, mułki i ropy rzeczne o miąższości od 2 do 11 m, lokalnie z przewarstwieniami glin pylastych. W piaskach udokumentowano złoża kruszywa naturalnego „Radawa I”, a w ropy i mułkach Doliny Sanu wykryto złoża surowców ilastych „Szówsko”. Do najmłodszych osadów należą torfy i namuły torfiaste. Wypełniają one głównie starorzeczna doliny Sanu i zagłębienia w dolinach mniejszych rzek. Miąższość torfów wynosi średnio od 2 do 3 m.

Na terenie gminy Wiązownica, udokumentowane są aktualnie złoża kopalin surowców ilastych ceramiki budowlanej: „Szówsko” oraz złoża kruszywa naturalnego „Radawa I”, „Cetula”, „Cetula I”, „Manasterz”, „Manasterz I” i „Wiązownica”. Piaski z tych złóż są przydatne w budownictwie i drogownictwie.

Ze względu na ochronę środowiska do złóż konfliktowych (klasa B) zaliczono złoża: „Radawa” położonego w obrębie lasów, użytków ekologicznych i obszaru chronionego krajobrazu, oraz „Cetula” i „Cetula I” leżące w strefie ochrony pośredniej ujęcia wód. Złoże „Cetula” było eksploatowane w latach 1983 – 1987, a złoże „Cetula I” w latach 1999 – 2006. Wyrobiska po tych złożach zostały w całości zrehabilitowane i obecnie w ich miejscu znajdują się pola uprawne. Złoże piasku „Radawa I” było eksploatowane od 1998 do 2002, wyrobisko po nim zostało zrehabilitowane, a w jego miejscu znajduje się zbiornik wodny.

W rejonie miejscowości Mołodycz, położone jest złożo gazu ziemnego „Mołodycz”, rozciągające się na powierzchni 260 ha. Zostało ono udokumentowane w pokładzie gazonośnym o miąższości od 8 do 9 metrów, pod nakładem o średniej grubości 1 322 m i zaliczone do kategorii C. Gaz jest wykorzystywany do celów energetycznych, a jego aktualne zasoby wynoszą 100 mln m³. Zlokalizowany w miejscowości Wólka Zapałowska odwiert rozpoznawczy Zapałów–3K doprowadził w roku 2020 do odkrycia nowego złoża wysokometanowego gazu ziemnego. Według danych PGNiG, w gminie z odwiertu tego może być wydobywanych nawet 5 mln m³ gazu rocznie.

Mapa 18 Środowisko naturalne gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl>

Obszar gminy Wiązownica ma charakter rolniczo-leśny. Lasy porastają głównie północną i centralną część gminy. Stanowią one pozostałość pradawnej, historycznej Puszczy Sandomierskiej. Rzeźba terenu jest raczej płaska, z nielicznymi wzniesieniami pochodzenia lodowcowego. Małe, nieuregulowane rzeki takie jak Lubaczówka oraz liczne potoki, z wieloma meandrami i starorzeczami są ostoją zwierząt i ptactwa wodnego. Dominującym typem siedliskowym lasów jest bór świeży, lasy mieszane, świeże, bór mieszany wilgotny, las mieszany wilgotny i las wilgotny.

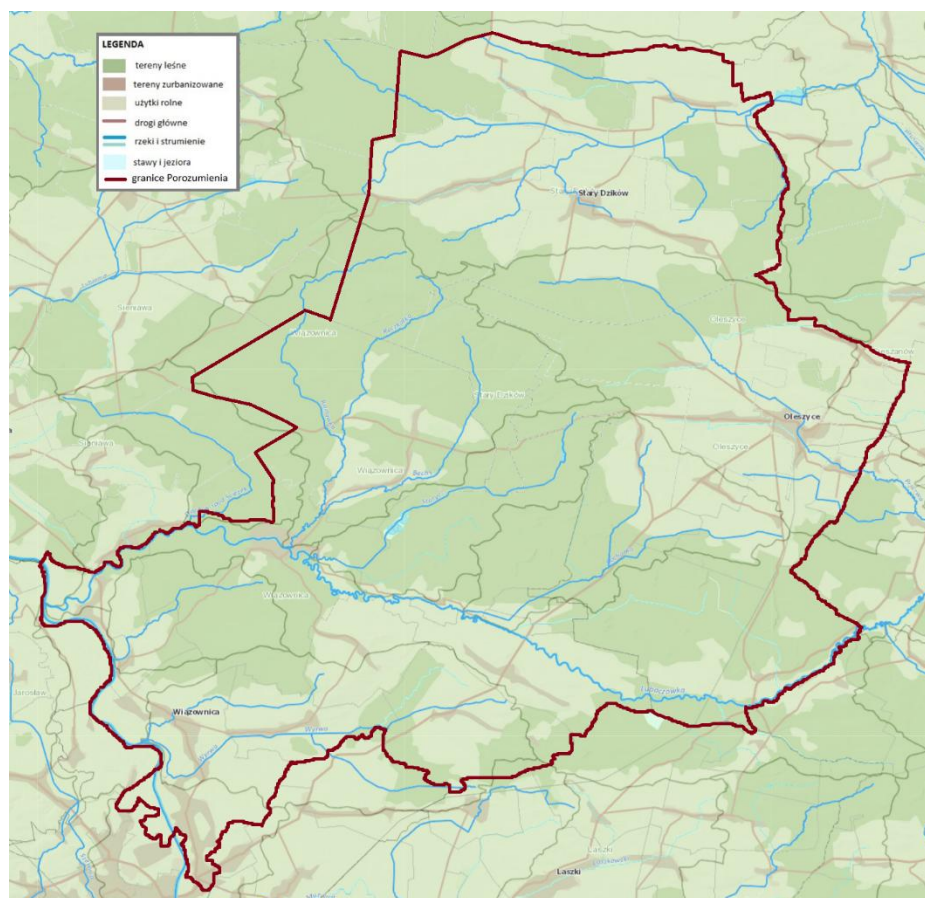
W drzewostanie przeważa sosna, w mniejszych ilościach występują: dąb, olcha, brzoza, topola i buk. Gleby chronione zajmują południową i lokalnie centralną i północno-wschodnią część gminy. Północno-zachodnią część obszaru arkusza zajmuje Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu, który został utworzony w 1987 roku na powierzchni 52 408 ha. Występują w nim fragmenty lasów posiadające cechy zespołu naturalnego, będące pozostałością Puszczy Sandomierskiej. W lasach dominują bory mieszane z udziałem zbiorowisk grądowych typowych borów sosnowych. W dolinie Lubaczówki zachowały się fragmenty nadrzecznych lasów łęgowych. W lasach i na łąkach występują rośliny podlegające ścisłej lub częściowej ochronie: kosaciec syberyjski, goździk pyszny, goryczka wąskolistna, pełnik europejski, wawrzynek wilczełyko. Z przedstawicieli fauny występują: jeleń, sarna, dzik, wilk, bóbr, wydra, zając i borsuk.

Na lessach występują urodzajne czarnoziemy, zaliczane do kompleksu pszennego bardzo dobrego. Najlepsze gleby rozwinęły się na glinach zwałowych i ich eluwiach oraz lokalnie w południowej części gminy na mułkach lessopodobnych. Są to w większości gleby bielcowe i brunatne, różniące się właściwościami i wartością rolniczą. Na obszarze gminy przeważają gleby bielcowe (Wiązownica, Cetula, Piwoda), brunatne (Wiązownica, Manasterz, Radawa, Wólka Zapałowska, Zapałów) i mady (Zapałów, Nielepkowice, Szówsko). Większość gleb zbonifikowana jest w klasach III, IV, V oraz VI.

Wody powierzchniowe

Głównymi rzekami przepływającymi przez obszar gmin objętych porozumieniem „Zielone Zagłębie” są: płynący wzdłuż zachodniej granicy gminy Wiązownica rzeka San wraz z przecinającą gminę jego prawym dopływem, rzeką Lubaczówka która przecina również południową część gminy Oleszyc, przepływająca przez teren gminy Oleszyc rzekę Przerwa oraz przepływająca przez gminę Stary Dzików rzeka Wirowa, wraz z ich licznymi dopływami potoków i strug m.in.: Wyrwa, Wyczawa, Dopływ w Nielepkowicach, Radawka, Dopływ spod Surmaczówki, Bechy, Statycz, Ruczałka, Rzewny, Kaczorówka, Dopływ w Oleszycach, Dopływ spod Gieręgów, Jasienica, Dzikowski Potok, Kaflewa, Dopływ spod Starego Dzikowa, Dopływ spod Cewkowa, Sokola, Dopływ spod Moszczanicy itd.

Mapa 19 Sieć wodna na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

Źródło: Opracowanie na podstawie isok.gov.pl/hydroportal

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
 - ✓ wału przeciwpowodziowego,
 - ✓ wału przeciwsztormowego,
 - ✓ budowli pietrzącej.

Mapa 20 Mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategia Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

55 | S t r o n a

Na terenie obszaru gmin nie występują strefy obszarów szczególnie zagrożonych powodzią. Możliwość lokalnych podtopień występuje w niewielkich fragmentach terenów gmin Wiązownica – od strony rzeki San, gminy Oleszyce i gminy Wiązownica od rzeki Lubaczówka oraz gminy Stary Dzików od rzeki Wirówka.

Tabela 21 Budowle przeciwpowodziowe na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w roku 2023

	j.m.	gmina Oleszyce	gmina Stary Dzików	gmina Wiązownica
Długość wałów przeciwpowodziowych	[km]	0	9,37	0,3
Kanały ulgi	[ob.]	0	0	1
Budowle regulacyjne	[ob.]	15	1	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zbiorniki wód podziemnych

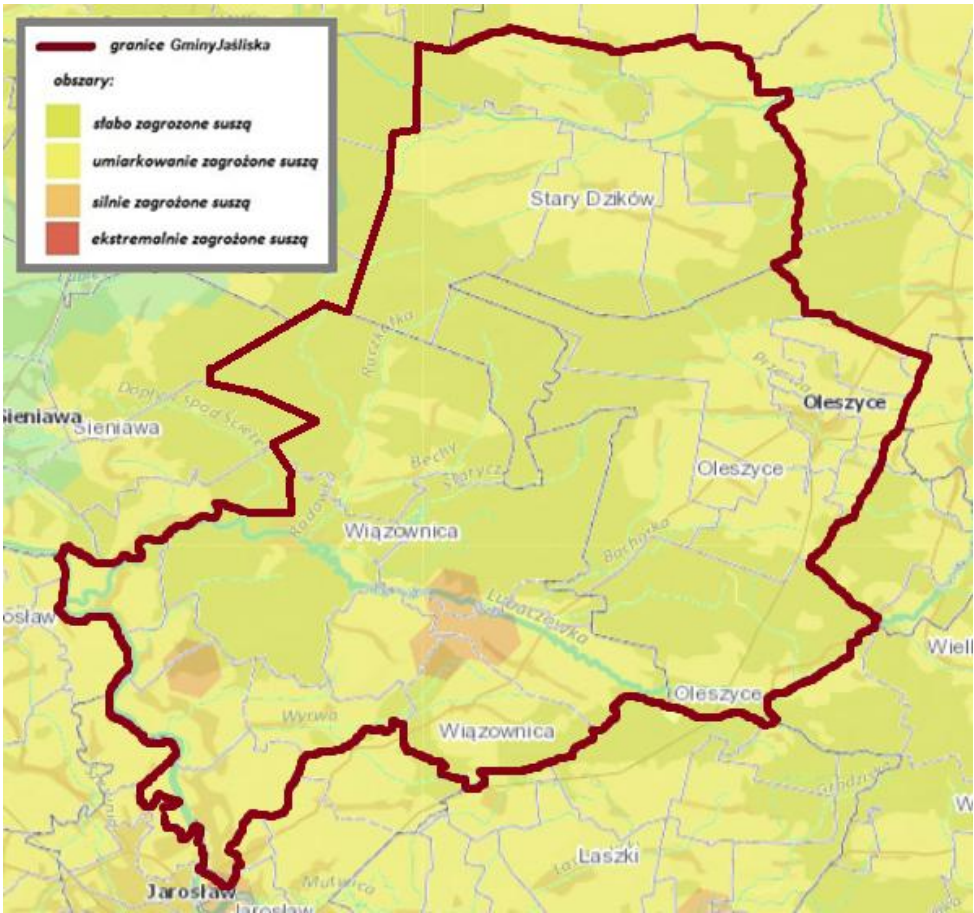
Strategiczne znaczenie w gospodarce wodnej danego obszaru mają główne zbiorniki wód podziemnych, stanowiące naturalne zbiorniki wodne, które gromadzą wody podziemne, znajdujące się pod powierzchnią ziemi.

Szczególne znaczenie GZWP wynika przede wszystkim z ich obecnego oraz perspektywicznego zaopatrzenia w wodę w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii. Stąd ważna jest jakość zasobów wodnych i przeciwdziałanie zagrożeniom. Wody podziemne narażone są przede wszystkim na zagrożenia związane z działalnością człowieka, a największy wpływ na ich zanieczyszczenie mają ścieki komunalne i przemysłowe oraz składowiska odpadów komunalnych. W obrębie analizowanego obszaru na którym znajdują się GZWP dominują obszary rolnicze, w związku z tym zagrożenie dla wód podziemnych wynika również ze stosowania środków ochrony roślin oraz nawozów mineralnych.

W granicach gminy Oleszyce znajduje się jeden Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP): nr 428 "Dolina Kopalna Biłgoraj - Lubaczów", jednak zbiornik ten nie obejmuje swym obszarem gmin Stary Dzików oraz Wiązownica. W obu tych gminach, zasoby wód podziemnych znajdują się na poziomie utworów czwartorzędowych, co niekorzystnie odbija się na ich walorach smakowych. Na terenie gmin działa sieć wodociągowa, lecz niektórzy mieszkańcy czerpią wodę z przydomowych studzienek, niemniej jednak jej jakość jest dość niska.

Położenie głównego zbiornika wód podziemnych, występującego na terenie SRP na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 ilustruje poniższa mapa.

Mapa 22 Obszary zagrożone suszą hydrologiczną i rolniczą w województwie podkarpackim.

Źródło: Opracowanie na podstawie isok.gov.pl/hydroportal

2.10. Lasy i formy ochrony przyrody

Easy

Zgodnie z danymi GUS, powierzchnia gruntów leśnych, która obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną, wynosiła w 2023 r. na terenie objętym Strategią 26 270,42 ha, co w stosunku do roku 2019 oznaczało pomniejszenie zasobów o – 210,8 ha. Ok. 0,8 % powierzchni gruntów leśnych, tj. 1 589,25 ha stanowiły grunty leśne prywatne, a 84,5 % powierzchni gruntów leśnych, tj. 22 218,82 ha stanowiły grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych, które są gospodarowane przez Nadleśnictwa Jarosław, Sieniawa i Oleszyce, podlegające administracyjnie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie.

Powierzchnię gruntów leśnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 na przestrzeni lat 2019-2023, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22 Powierzchnia gruntów leśnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 na przestrzeni lat 2019 oraz 2023

Gmina Oleszyce		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	7 414,22	7 171,24
Lesistość w %	48,8	47,2
Grunty leśne publiczne w ha	7 261,06	7 013,89
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	6 498,06	6 718,89
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	6 497,04	6 717,87
Grunty leśne gminne ogółem w ha	763,00	295,00
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	367,05	372,07
Gmina Stary Dzików		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	7 061,44	7 069,65
Lesistość w %	44,5	44,5
Grunty leśne publiczne w ha	6 477,70	6 484,31
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	4 930,01	4 936,62
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	4 926,68	4 933,46
Grunty leśne gminne ogółem w ha	1 547,69	1 547,69
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	583,74	585,34
gmina Wiązownica		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	12 005,56	12 029,53
Lesistość w %	48,1	48,1
Grunty leśne publiczne w ha	11 347,89	11 397,69
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	10 525,48	10 575,28
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	10 513,79	10 567,49
Grunty leśne gminne ogółem w ha	812,29	812,29
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	657,67	631,84
RAZEM gminy SRP		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	26 481,22	26 270,42
Lesistość w %	47,1	48,1
Grunty leśne publiczne w ha	25 086,65	24 895,89
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	21 953,55	22 223,00

Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	21 937,51	22 218,82
Grunty leśne gminne ogółem w ha	3 122,98	2 654,98
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	1 608,46	1 589,25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gminy wchodzące w skład Porozumienia „Zielone Zagłębie”, które łącznie miały wskaźnik lesistości w 2023 r. o wartości 46,6 %, znajdowały się w czołówce pod względem zasobów leśnych województwa podkarpackiego które wynosiły 38,3% i dla całego kraju - 29,6%.

Wartość wskaźnika lesistości na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w 2023 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23 Wskaźnik lesistości w gminach SRP w 2023 roku

Gmina	Lesistość w %
<i>gmina Oleszyce</i>	47,2
<i>gmina Stary Dzików</i>	44,5
<i>gmina Wiązownica</i>	48,1
razem gminy SRP	46,6
<i>województwo podkarpackie</i>	38,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Formy ochrony przyrody

Kwestie związane z ochroną przyrody regulowane są przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą formami ochrony przyrody są parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Każda z tych form spełnia inną rolę w systemie ochrony przyrody i służy innym celom, z tego względu cechuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.), środowiskiem nazywamy ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wodę, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne powiązania pomiędzy tymi elementami.

Zgodnie z dokonaną regionalizacją fizycznogeograficzną, mającą na celu wydzielenie obszarów, wykazujących pewien stopień spójności, wynikający m. in z ich położenia geograficznego, historii rozwoju, czy też wzajemnego powiązania poszczególnych elementów, obszar objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 położony jest w obrębie Lasów Sieniawskich.

Mapa 23 Lasy obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie”

Źródło: Nadleśnictwo Oleszyce

Na terenie analizowanego obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1) obszary chronionego krajobrazu,
- 2) obszary Natura 2000 – ptasie i siedliskowe,
- 3) rezerваты przyrody,
- 4) użytki ekologiczne,
- 5) pomniki przyrody.

Gmina Oleszyce

obszar chronionego krajobrazu

- Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu: 2579.0 ha

specjalny obszar ochrony (SOO)

- Lasy Sieniawskie: 2588.0 ha

użytek ekologiczny

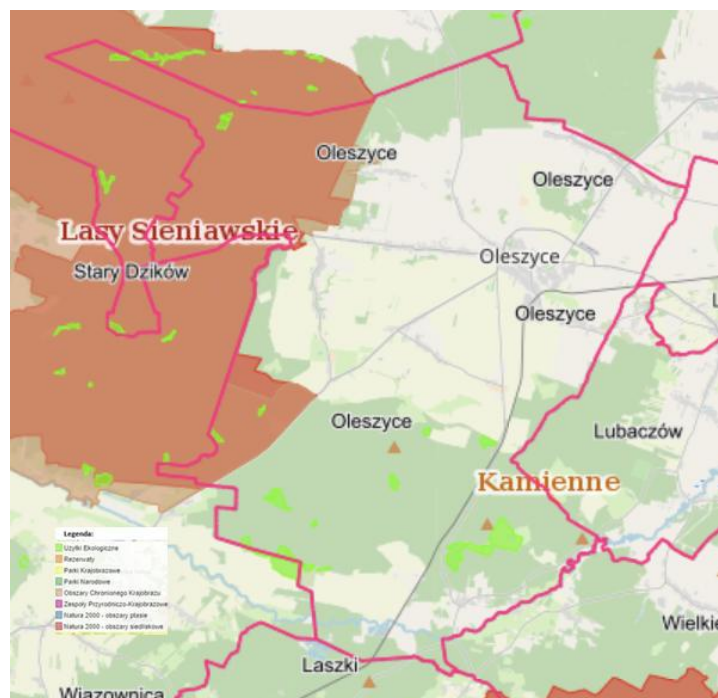
- "Smereczyna": 48.0 ha
- "Pijawki": 36.0 ha
- "Borów Staw": 18.0 ha
- "Kosów Staw": 9.5 ha
- "Nad Kanałem": 9.1 ha
- "Ogrody Suchowolskie": 8.0 ha
- "Kozackie Bagno": 7.3 ha

- "Topielce": 7.0 ha
- "Źródłiska rzeki Przerwy": 5.7 ha
- "Przydrożne": 4.1 ha
- "Nad Bachorką": 3.2 ha
- "Grobelne": 2.0 ha
- "Kozaki": 1.7 ha
- "Nad Rzeczką": 0.04 ha
- "Źródłiska rzeki Przerwy": 0.01 ha
- "Pod klonem": 0.01 ha

rezerwat

- Kamienne: 0.05 ha

Mapa 24 Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Oleszyce

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

Gmina Stary Dzików

obszar chronionego krajobrazu

- Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu: 4134.0 ha

specjalny obszar ochrony (SOO)

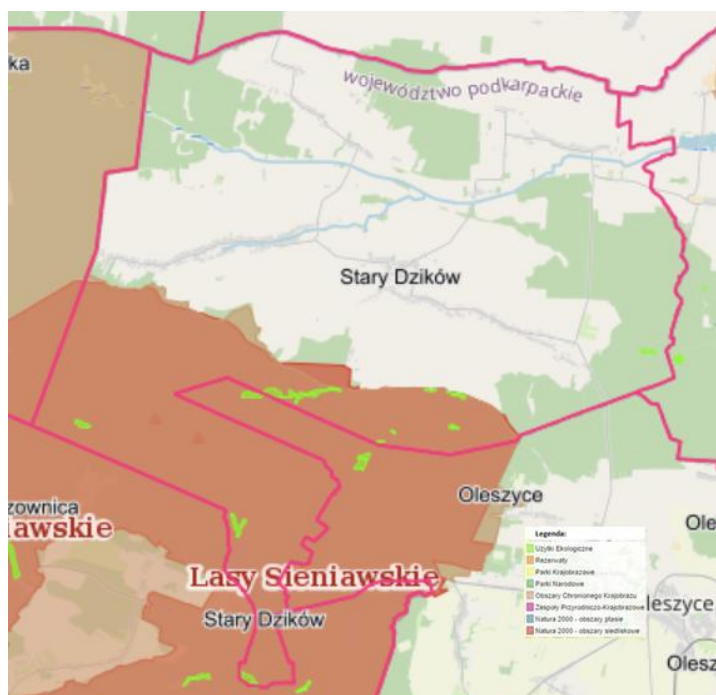
- Lasy Sieniawskie: 4135.0 ha

użytek ekologiczny

- "Źródłiska rzeki Przerwy": 21.0 ha
- "Trzciny": 12.0 ha
- Bez nazwy : 7.8 ha
- "Białe Bagno": 4.0 ha

- "Za Żwirową": 2.5 ha
- "Rozlewiska Przerwy": 2.1 ha
- "Podlisze": 1.9 ha
- "Bobrowe Bagno": 1.2 ha
- "Nad Przerwą": 0.94 ha
- "Pod Kosowym Stawem": 0.91 ha
- "Pod Wysoką Górą": 0.55 ha

Mapa 25 Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Stary Dzików

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Gmina Wiązownica

obszar chronionego krajobrazu

- Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu: 14519.0 ha

specjalny obszar ochrony (SOO)

- Lasy Sieniawskie: 7544.0 ha
- Dolina Dolnego Sanu: 222.0 ha

użytek ekologiczny

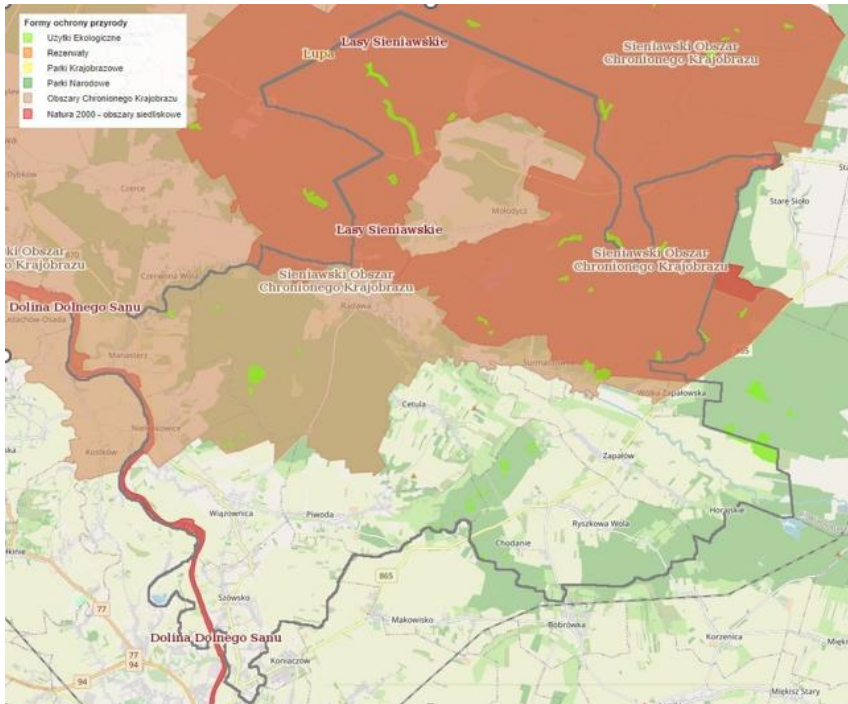
- Bez nazwy: 22.0 ha
- "Terebień": 20.0 ha
- "Rozmusowe": 14.0 ha
- "Trzciny": 7.3 ha
- "Maczugi": 5.4 ha
- "Stawiska": 3.8 ha
- "Pod klonem": 2.9 ha
- "Krowięce": 2.3 ha

- "Ostrówek": 1.9 ha
- Bez nazwy: 1.9 ha
- "Kolońskie": 1.8 ha
- "Pochodaje": 1.7 ha
- "Kiszka": 1.7 ha
- "Bagienko": 1.5 ha
- "Graniczne": 1.4 ha
- "Kręglak": 1.3 ha
- "Mielnickie": 1.3 ha
- "Mordercze": 0.92 ha
- "Kusytowa": 0.91 ha
- "Węglarka": 0.86 ha
- "Dolina": 0.85 ha
- "Wiklinowe": 0.83 ha
- "Thoryniec": 0.82 ha
- "Podradawie": 0.75 ha
- "Bednarów": 0.74 ha
- "Środkowy": 0.73 ha
- "Naroże": 0.64 ha
- "Lusterko": 0.62 ha
- "Oczko": 0.61 ha
- "Moczar": 0.58 ha
- "Chodaniowe": 0.56 ha
- "Olchowiec": 0.43 ha
- "Sitowie": 0.41 ha
- "Sokołowskie": 0.31 ha
- "Piwodzkie": 0.29 ha
- "Stawek": 0.04 ha
- "Kozackie Bagno": 0.01 ha
- "Nad Kanałem": 0.01 ha

rezerwat

- Lupa: 0.01 ha

Mapa 26 Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Wiązownica

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

2.11. Dziedzictwo kulturowe oraz potencjał turystyczny

Dziedzictwo kulturowe

Gmina Oleszyce

Rejon dzisiejszych Oleszyc wraz z okolicą do końca X w. związany był z pograniczem polsko - ruskim. Oleszyce jako wieś wymieniane są od XV wieku Z tego okresu zachował się w znacznej mierze XVI-wieczny lokacyjny układ przestrzenny wraz z blokowym układem zabudowy, którego rdzeniem jest rynek staromiejski z ratuszem pośrodku. Historia tej ziemi do końca XVI w. związana była z dziejami księstwa przemyskiego a później z ziemią i województwem bełskim.

Najważniejsze zabytki gminy Oleszyce

- Zespół Pałacowo-Parkowy w Oleszycach, założony na przełomie XVII–XVIII w. i obejmujący aleję śródpólną, fortyfikacje ziemne oraz pozostałości zespołu dworskiego z zamku wybudowanego przez Sieniawskich w XVII w. Do dziś zachowały się pozostałości bastionowego założenia obronnego i XIX-wiecznego parku krajobrazowego;
- Cerkiewny greckokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia w Oleszycach;
- Cerkiew greckokatolicka pw. św. Onufrego w Oleszycach;
- Ratusz Wybudowany w 1727 w Oleszycach;
- Dwa nagrobki Jana i Heleny Ramszów z XVI w. w kościele parafialnym pw. Narodzenia NMP, w Oleszycach;
- wyposażenie kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP w Oleszycach;
- cmentarz żydowski założony w drugiej połowie XVIII w. w Oleszycach;

- Kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusa, pierwotnie cerkiew unicka pw. Opieki Matki Bożej, drewniany, z r. 1798, dzwonnica, cmentarz w Starych Oleszycach;
- Cerkiew Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Borchowie.

Do najcenniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadlokalnych, spośród wymienionych powyżej zabytków zaliczyć można przede wszystkim Zespół Pałacowo-Parkowy w Oleszycach, Cerkiew św. Onufrego w Oleszycach oraz zabytkowy Ratusz w Oleszycach. Obiekty te stanowią materialne świadectwo historii regionu, a jednocześnie posiadają duży potencjał społeczny, kulturalny i turystyczny, wymagają jednak podjęcia działań rewitalizacyjnych, z uwagi na swój stan techniczny.

Jeśli chodzi o Zespół Pałacowo-Parkowy w Oleszycach, w obecnym stanie wymaga on zabezpieczenia pozostałości ruin, odtworzenia części parkowej oraz adaptacji przestrzeni dla mieszkańców oraz przybywających tu turystów. Ratusz w Oleszycach, obecnie wciąż pełniący funkcje administracyjne i społeczne, wymaga jednak modernizacji i dostosowania do współczesnych potrzeb, co pozwoli na lepsze wykorzystanie przestrzeni dla mieszkańców oraz sprawi, że Ratusz pełnić będzie rolę wizytówki miasta oraz punktu informacji turystycznej.

Największe zapotrzebowanie w zakresie przeprowadzenia rewitalizacji poprzez stosowne roboty budowlane oraz prace konserwatorsko-restauratorskie, występuje w przypadku Cerkwi św. Onufrego w Oleszycach, która pozostaje własnością Gminy i Miasta Oleszyce. W Cerkwi występują zniszczone elementy konstrukcyjne, przestarzała instalacja elektryczna oraz brakuje odpowiedniej izolacji. Po dokonanej rewitalizacji, obiekt ten pełniłby funkcję miejsca wydarzeń kulturalnych, koncertów muzyki cerkiewnej i kameralnej, a także punktu na szlaku turystyczno-historycznym, jako przykład cennej architektury sakralnej i świadectwo wielokulturowej historii regionu.

Gmina Stary Dzików

Stary Dzików poświadczony jest źródłowo w 1469 r. W tym okresie wymieniony został w kronice Jana Długosza (około 1475 r.). Od połowy XV w. stanowił ośrodek klucza prywatnych dóbr w posiadaniu rodziny Ramszów. Według tradycji w XVIII wieku Dzików był miasteczkiem.

Najważniejsze zabytki gminy Stary Dzików

- Cerkiew Św. Dymitra w Starym Dzikowie,
- Kościół pw. Świętej Trójcy w Starym Dzikowie,
- Cerkiew Św. Dymitra z XIX w. w Cewkowie,
- Cerkiew pw. Św. Michała Archanioła w Moszczanicy,

Z wymienionych powyżej obiektów zabytkowych, konieczność realizacji robót budowlanych oraz prac restauratorsko-konserwatorskich dotyczy przede wszystkim Cerkwi Św. Dymitra w Starym Dzikowie, pochodząca z początku XX wieku, będąca własnością Gminy Stary Dzików i pozostająca w bardzo złym stanie technicznym. Jest ona zlokalizowana przy ruchliwej drodze powiatowej nr 1553R Cewków-Stary Dzików-Oleszyce, mocno zwracając na siebie uwagę osób, które obok niej przejeżdżają, co negatywnie wpływa na estetykę przestrzeni publicznej. W 2007 r. w cerkwi kręcone były sceny do filmu „Katyń”, którego reżyserem był Andrzej Wajda. Aby przywrócić funkcję społeczno-kulturową tego obiektu i poprawić jego estetykę, należy podjąć działania przede wszystkim w zakresie renowacji

i wymiany stolarki drzwiowej, pracach wewnątrz obiektu wzmacniających konstrukcję budynku oraz zagospodarowaniu placu przy cerkwi, jako terenu funkcjonalnie związanego z obiektem.

Gmina Wiązownica

Obszar gminy Wiązownica naznaczony jest śladami wielowiekowego dziedzictwa kultury materialnej jak również duchowej. Na kształt tego dziedzictwa decydujący wpływ miały zachodzące procesy historyczne, a w ostatnich wiekach przede wszystkim współistnienie różnych grup etnicznych: polskiej, ukraińskiej i żydowskiej.

Początki osadnictwa na terenie gminy sięgają odległych czasów. Badania archeologiczne wykazały osadnictwo po ostatnim zlodowaceniu. Była to ludność z grupy zw. paleolitu niżowego, która zajmowała się myślistwem i rybołówstwem, osady były położone na piaszczystych wydmach nad Sanem i jego dopływami. Następny okres to Mezolit (3000-1700 p.n.e.), którego mieszkańcy prowadzili osiadły tryb życia i zajmowali się uprawą zbóż i hodowlą zwierząt.

Najważniejsze zabytki gminy Wiązownica

- Kościół pw. Najświętszego serca Pana Jezusa w Zapałowie z 1909 r.,
- Kościół p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Ryszkowej Woli,
- Cerkiew pw. Św. Kosmy i Damiana w Zapałowie z 1927 roku,
- Krzyż kamienny oraz dąb – pomnik przyrody – rzekomo zasadzony przez Króla Jana III Sobieskiego w drodze powrotnej z wyprawy wojennej do Wiednia w Mołodyczu,
- Kapliczka nad Lubaczówką w Surmaczówce,
- Mogiła Powstańca Styczniowego w Mołodyczu.
- Memoriał wojenny Surmaczówka,
- Memoriał wojenny Mołodycz,
- Cmentarz z okresu I wojny światowej w Mołodyczu 1915r. (ok.600 poległych),
- Cmentarz z okresu I wojny światowej w Cetuli założony w latach 1914-1918, z liczbą pochowanych około 450 żołnierzy różnych narodowości, w 29 mogiłach zbiorowych i 186 mogiłach indywidualnych,
- Cmentarz z okresu I wojny światowej nr 28 w Radawie z 1915r. Na cmentarzu mieszczą się 24 mogiły zbiorowe, w których pochowano kilkuset zabitych oraz 144 mogiły pojedyncze.
- Cmentarz z okresu I wojny światowej w Manasterzu z 1915r. Na cmentarzu znajduje się 24 mogiły zbiorowe ułożone w wysokie wały ziemne. Na przecięciu symetrycznie biegnących alei, na wysokim kopcu ustawiony jest krzyż drewniany,
- Cmentarz z okresu I wojny światowej w Ryszkowej Woli. Spoczywają tutaj żołnierze austrowęgierscy, niemieccy i rosyjscy polegli w 1915 roku. Na cmentarzu znajduje się 25 mogił zbiorowych i 270 indywidualnych w formie ziemnych wałów.
- Cmentarz z okresu I wojny światowej w Zapałowie – 1916 rok.

W zakresie ochrony, rozwoju i promocji dziedzictwa kulturowego w gminie Wiązownica potrzeby w tym zakresie obejmują m. in. renowację zabytkowych kościołów i kapliczek przydrożnych, odtworzenie i pielęgnację cmentarzy wojennych oraz pomników, dokumentację i rozwój tradycji niematerialnych, jak Dożynki, Noc Świętojańska czy festiwale regionalne, a także zachowanie i rewitalizację zabudowy drewnianej, obejmującej zagrody, chałupy i izby regionalne.

Potencjał turystyczny

Głównym atutem gminy są walory przyrodnicze takie jak czyste powietrze, ukształtowanie terenu, duże obszary leśne oraz zbiornik wodny w Radawie, ale także i walory kulturowe, wynikające z bogatego dziedzictwa kulturowego tego regionu, obejmujące obiekty architektury sakralnej, zespół pałacowo-parkowy oraz cmentarze i mogiły wojenne z okresu I wojny światowej. Walory sprzyjają wzrostowi znaczenia turystyki i agroturystyki, których rozwój może w przyszłości pełnić istotną rolę w procesie rozwoju ekonomicznego regionu. Za największą atrakcję turystyczną gminy uważa się miejscowość letniskową Radawę położoną pomiędzy sosnowymi lasami nad zalewem i rzeką Lubaczówką. Miejscowość słynie z walorów wypoczynkowo – turystycznych, a także klimatyczno – zdrowotnych. Unikalność klimatu Radawy sprzyja osobom leczącym się m.in. z powodu otyłości, nadciśnienia, chorób serca i nerwic a także chorób układu oddechowego. Do uprawiania turystyki i rekreacji, na tych terenach zachęcają również lesiste tereny Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej, Sieniawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Roztoczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Przez teren gminy Wiązownica przebiega kilka szlaków turystycznych, zarówno pieszych jak i rowerowych:

Z punktu widzenia rozwoju turystyki niezwykle istotne znaczenie ma stan bazy noclegowej. Na terenie gminy Wiązownica nie brakuje ofert skorzystania z obiektów noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych. Najwięcej miejsc noclegowych dostępnych jest w miejscowości Radawa, wraz z bogatą infrastrukturą rekreacyjno-sportową oraz hotelowo-gastronomiczną.

Szlaki turystyczne na obszarze gmin Porozumienia „Zielone Zagłębie” obejmują:

1) Gmina Oleszyce

- Szlak architektury drewnianej

2) Gmina Stary Dzików

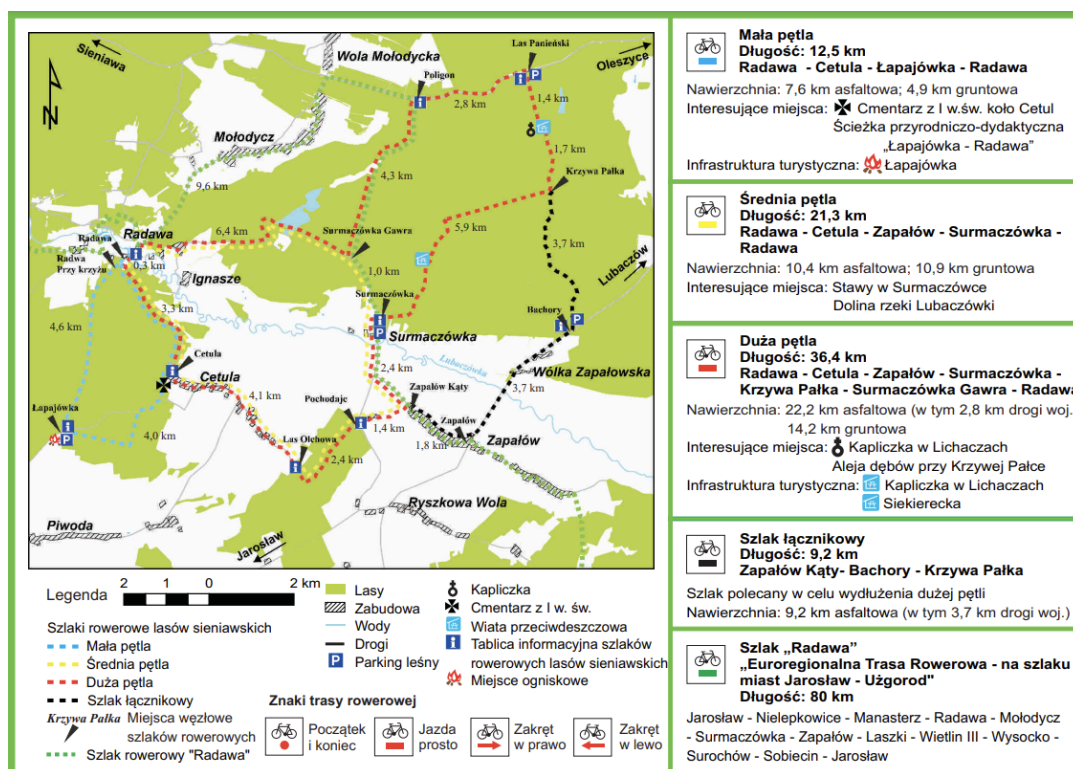
- Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna „Na Laszce”

3) Gmina Wiązownica

- ścieżka przyrodniczo dydaktyczna „Radawa” dla turystyki pieszej i rowerowej. Trasa ścieżki prowadzi w większości nasypem dawnej kolejki wąskotorowej, wybudowanej w 1914 r. przez rodzinę Czartoryskich rezydującej w Sieniawie od drugiej połowy XVIII wieku do roku 1939. Kolejka tą wywożono drewno dłużykowe z Lasów Sieniawskich. Ścieżka pozwala na zapoznanie się z interesującymi zbiorowiskami leśnymi Lasów Sieniawskich, funkcjonowaniem lasu jako miejsca bytowania licznych gatunków roślin i zwierząt, jego roli w przyrodzie i podstawowych zasadach zagospodarowania przez leśników oraz niezwykle interesujących procesach biologicznych zachodzących w ekosystemie leśnym. Dodatkowo ścieżka umożliwia zapoznanie się z niektórymi elementami bogatej historii tych terenów.
- Ścieżka rowerowa Jarosław – Radawa,
- Szlak rowerowy Mała Pętla o długości 12,5 km, Radawa – Cetula – Łapajówka – Radawa, nawierzchnia asfaltowa 7,6 km, 4,9 km nawierzchnia gruntowa. Interesujące miejsca: cmentarz z I wojny światowej koło Cetuli, ścieżka przyrodnicza Łapajówka – Radawa.

- Szlak rowerowy Średnia Pętla o długości 21,3 km Radawa - Cetula - Zapalów - Surmaczówka - Radawa. Nawierzchnia: 10,4 km asfaltowa; 10,9 km gruntowa. Interesujące miejsca: Stawy w Surmaczówce Dolina rzeki Lubaczówki.
- Szlak rowerowy Duża Pętla o długości 36,4 km łącząca miejscowości Radawa – Cetula – Zapalów – Surmaczówka – Krzywa Pałka – Surmaczówka Gawra – Radawa. 22,2 km nawierzchni asfaltowej, 14,2 km nawierzchni gruntowej. Interesujące miejsca to kapliczka w Lichaczach oraz aleja dębów przy Krzywej Palce.
- Szlak rowerowy, łącznikowy długości 9,2 km Zapalów Kąty – Bachory – Krzywa Pałka, polecany jako wydłużenie Dużej Pętli, w całości posiadający nawierzchnię asfaltową.
- Szlak „Euroregionalna Trasa Rowerowa - na szlaku miast Jarosław - Użgorod”. Długość: 80 km Jarosław - Nielepkowice - Manasterz - Radawa - Mołodycz - Surmaczówka - Zapalów - Laszki - Wietlin III - Wysocko - Surochów - Sobiecin – Jarosław.

Mapa 27 Trasy rowerowe na terenie gminy Wiązownica

Źródło: Powiat jarosławski

Plany wzmocnienia infrastruktury oraz potencjału turystycznego gmin Obszaru SRP

W celu szerokiego rozpropagowania walorów gmin objętych niniejszą Strategią brakuje jednak dobrze rozwiniętej infrastruktury turystycznej, co wymaga realizacji przez gminy przedsięwzięć w tej kwestii.

Trasy rowerowe oraz piesze w granicach obszaru objętego Strategią, położone są przede wszystkim na terenie gminy Wiązownica. W ich przebiegu zbyt mało jest miejsc eksponujących walory widokowe w postaci wież lub platform widokowych. W celu wykorzystania w pełni potencjału

Gmina Wiązownica

Mapa 28 Przebieg projektowanej turystycznej trasy rowerowej na terenie gminy Wiązownica

Gmina Oleszyce

W celu rozwoju szlaków rowerowych, na obszarze gmin Porozumienia „Zielone Zagłębie” planowana jest również budowa ścieżki rowerowej o długości 2,2 km, łączącej miasto Oleszyce z miejscowością Borchów. Zarówno w Oleszycach, jak i w Borchowie znajdują się zabytkowe cerkwie grekokatolickie (cerkiew w Borchowie pełni obecnie funkcję kościoła rzymskokatolickiego), przez co utworzona ścieżka mogłaby utworzyć szlak, oparty na promocji tych obiektów. Elementami towarzyszącymi dla tego szlaku byłyby utworzone miejsca obsługi rowerzystów, tablice informacyjne o historii regionu, a także działania promujące w formie wydarzeń lokalnych i ponadlokalnych cerkwie jako obiekty dziedzictwa kulturowego, będącymi atrakcjami turystycznymi tego obszaru.

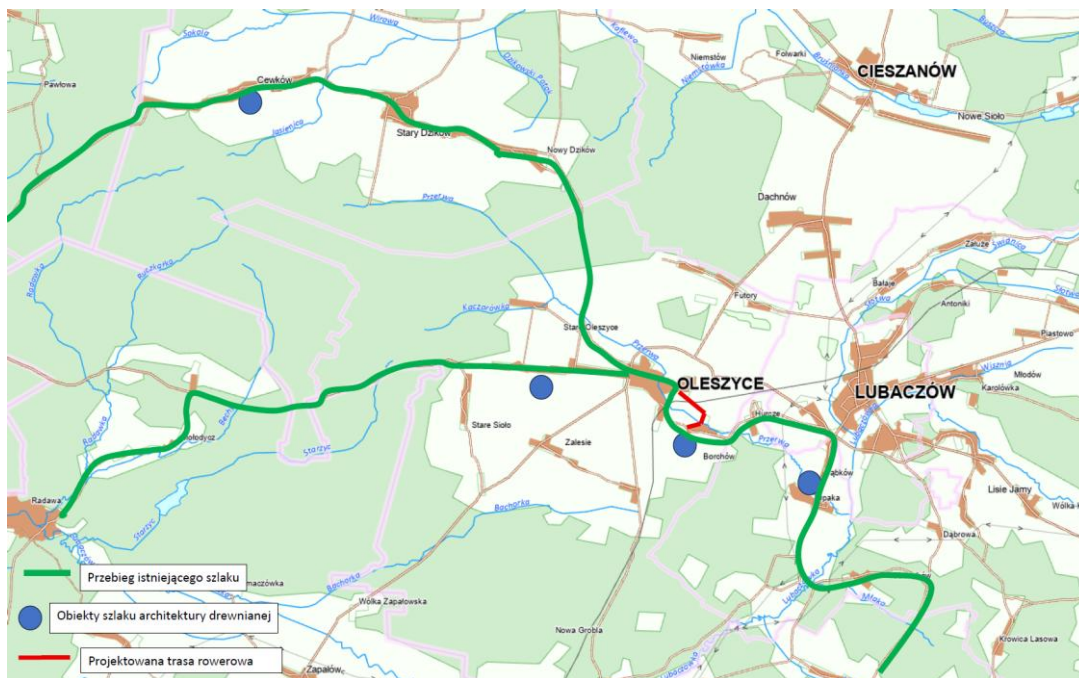
Budowa ścieżki rowerowej jest zasadna z punktu widzenia rozwoju turystyki aktywnej i spójności sieci tras rowerowych w regionie.

Planowana trasa połączy się ze Szlakiem Architektury Drewnianej na trasie lubaczowskiej, w tym z cerkwią pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Borchowie, a następnie przebiegać będzie w kierunku Starych Oleszyc, Cewkowa i Moszczanicy. Realizacja ścieżki przyczyni się do wzmocnienia powiązań funkcjonalnych i turystycznych między gminami, promując aktywny wypoczynek, dziedzictwo kulturowe oraz dostępność atrakcji dla mieszkańców i turystów. Treść do fiszki „Odnowa i poprawa bezpieczeństwa ważnych przestrzeni publicznych na terenie miasta Oleszyce”.

Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie:

- odnowę ogólnodostępnej przestrzeni publicznej na terenie Parku Dworskiego przy Zespole Parkowo-Pałacowym w Oleszycach poprzez montaż elementów małej architektury (w tym wymianę ławek, instalację ławek zasilanych zieloną energią oraz koszy na śmieci), instalację monitoringu oraz wykonanie nowych nasadzeń roślinnych jako miejsce służące integracji społecznej,
- modernizację przestrzeni publicznej jaką jest Rynek wokół zabytkowego Ratusza w Oleszycach, zakłada stworzenie miejsca sprzyjającego integracji społecznej oraz organizacji wydarzeń i imprez kulturalno-okolicznościowych. Projekt obejmuje montaż elementów małej architektury (ławki, ławki zasilane zieloną energią, kosze na śmieci), modernizację oświetlenia, instalację monitoringu wizyjnego oraz nasadzenia drzew i kwiatów, które podniosą walory estetyczne i ekologiczne przestrzeni,
- modernizację przestrzeni publicznej jaką jest termomodernizacja ogólnodostępnych świetlic wiejskich w miejscowościach Stare Oleszyce oraz Zalesie. Ma na celu przywrócenie funkcjonalności i estetyki ogólnodostępnych przestrzeni do integracji lokalnej społeczności,
- modernizację przestrzeni publicznej jaką są ogólnodostępne place zabaw w montaż bezpiecznej nawierzchni, montaż urządzeń zabawowych, montaż elementów małej architektury (wymiana ławek i koszy na śmieci w miejscowościach: Borchów, Futory, Oleszyce, Stare Oleszyce, owa Grobla, Zalesie, Stare Sioło, os. Św. Jana w Oleszycach,
- modernizację przestrzeni publicznej polegają na wymianie, rozszerzeniu istniejącego monitoringu wizyjnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców na Stadionie Miejskim oraz na Orliku w Oleszycach.

Mapa 29 Przebieg projektowanej turystycznej trasy rowerowej na terenie gminy Oleszyce

Źródło: Urząd Miasta Oleszyce

Gmina Stary Dzików

W gminie Stary Dzików, w celu wykorzystania potencjału wynikającego z walorów przyrodniczych oraz dziedzictwa kulturowego tego obszaru oraz w związku z występującymi brakami w infrastrukturze kulturalnej, planowana jest budowa dwóch ścieżek edukacyjno-przyrodniczych „Szlakiem trzech kultur na terenie Gminy Stary Dzików”, zlokalizowanych w miejscowościach Stary Dzików i Cewków. Ścieżka na terenie miejscowości Stary Dzików przebiegać będzie m. in. obok Kościoła parafialnego pw. Trójcy Przenajświętszej, pochodzącego z 1781 r., Cerkwi Św. Dymitra, wzniesionej w 1904 r., w której były nagrywane sceny do filmu Andrzeja Wajdy pt. „Katyń”, oraz synagogi z przełomu XIX i XX w. w której rabinem od 1921 roku był ojciec noblisty Isaaca Bashevisa Singera, z kolei na terenie miejscowości Cewków, ścieżka zlokalizowana będzie przy potoku Jasienica, w pobliżu Cerkwi Św. Dymitra, pochodzącej z XIX wieku. Przy ścieżkach planowane jest usytuowanie tablic edukacyjnych z informacjami o określonych elementach przyrodniczych oraz oznakowanie szlaku.

Ścieżka w Starym Dzikowie wykonana będzie z kostki brukowej a jej część zbudowana z drewnianej konstrukcji wraz z tarasem widokowym oraz kładką nad potokiem. Wzdłuż ścieżki usytuowane zostaną ławki, kosze do segregacji odpadów, oświetlenie typu OZE oraz nasadzenia rodzimych gatunków drzew i krzewów. Przy cerkwi znajdą się miejsca postojowe oraz stojaki na rowery. Na końcu ścieżki znajduje się staw, który zostanie odmulony, aby mógł gromadzić wody opadowe, wybudowany zostanie pomost na wyspę oraz palenisko z ławkami na około 30 osób, przy którym można będzie prowadzić zajęcia edukacyjne i integracyjne oraz spożyć posiłek na łonie natury. Z kolei, ścieżka w Cewkowie „Przy potoku” zakłada wkomponowanie elementów małej architektury, takich jak ławki, kosze do segregacji odpadów, oświetlenie typu OZE oraz nasadzenia rodzimych gatunków drzew i krzewów. Ponadto, nad rowami w ciągach ścieżek projektuje się kładki

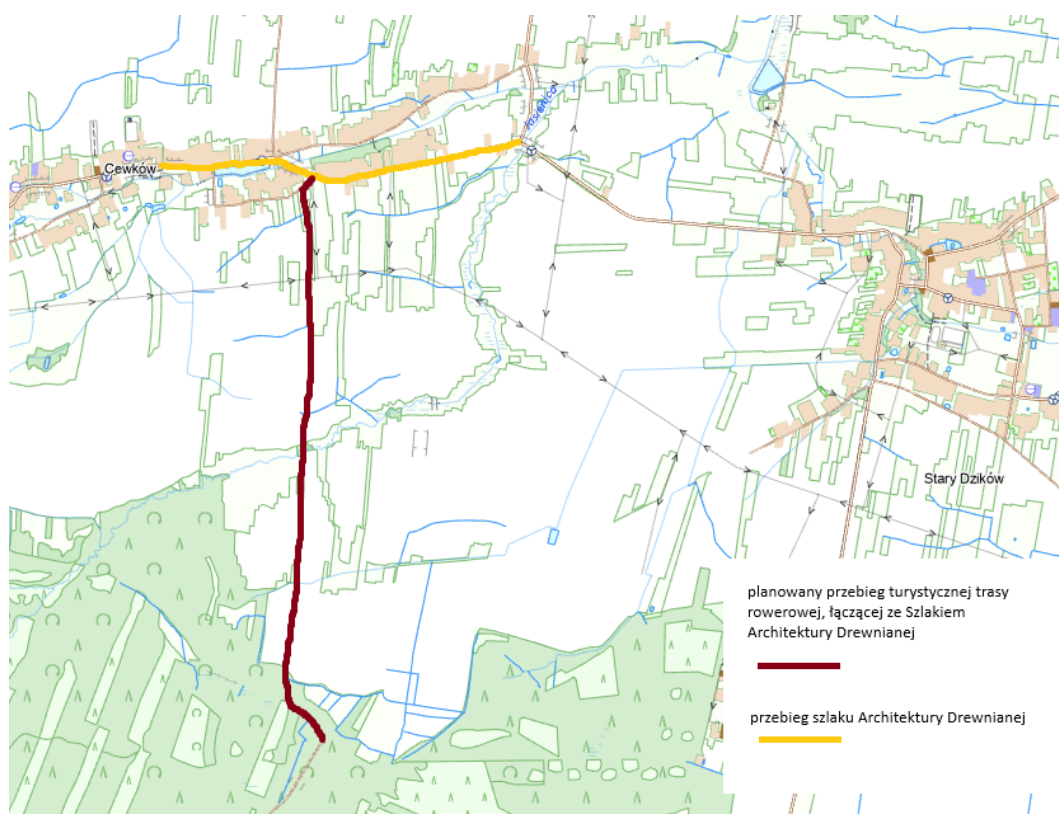
w konstrukcji nawiązującej do już istniejącej w tym miejscu kładki. Przy świetlicy projektuje się natomiast parking dostosowany dla osób niepełnosprawnych oraz mural.

Planowana jest również ścieżka rowerowa stanowiąca łącznik z trasami rowerowymi gminy i gmin ościennych ze Szlakiem Architektury Drewnianej.

Planowany efekt projektu:

- Wzrost ruchu turystycznego w regionie poprzez rozwój infrastruktury rowerowej
- Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury rekreacyjnej
- Poprawa bezpieczeństwa ruchu rowerowego
- Wzmocnienie współpracy gmin Stary Dzików, Oleszyce i Wiązownica
- Zachowanie i nowe wykorzystanie dziedzictwa kulturowego.
- Wzrost dostępności oferty kulturalnej i integracja społeczna
- Rozwój turystyki kulturowej i lokalnej tożsamości
- Wzmocnienie współpracy międzygminnej w zakresie polityki kulturalnej i turystycznej

Mapa 30 Przebieg planowanej ścieżki rowerowej na terenie Gminy Stary Dzików

Źródło: Urząd Gminy Stary Dzików

Obszar SRP

Ważną formą promocji turystyki jest informacja turystyczna, która służy nie tylko indywidualnym turystom i organizatorom wypoczynku grupowego, jak i potencjalnym turystom. Warto jednak podjąć działania w celu utworzenia i zintegrowania spójnej sieci informacji turystycznej obszaru objętego Strategią. Można tego dokonać również poprzez **utworzenie dedykowanej aplikacji mobilnej, obejmującej obszar gmin Porozumienia „Zielone Zagłębie”, zawierającą m. in. opisy**

i lokalizację zabytków i szlaków turystycznych, interaktywną mapę, przewodniki, materiały edukacyjne, kalendarz wydarzeń oraz gry terenowe, która poprzez swoją funkcjonalność stanowić będzie nowoczesne narzędzie łączące gminy w wymiarze funkcjonalnym, informacyjnym i promocyjnym.

2.12. Planowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju przestrzennego określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, opracowywane dla poszczególnych gmin. Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany, jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

- 1) stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego;
- 2) wpływa na zasady kształtowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia;
- 3) może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtowania przestrzeni publicznej.

Optymalnym rozwiązaniem w kształtowaniu polityki przestrzennej każdej z gmin byłoby uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich ich terenów zurbanizowanych. Jednak w obecnej sytuacji ekonomicznej gmin oraz obowiązujących przepisów prawnych dot. ochrony przyrody, jest to rozwiązanie trudne i czasochłonne w realizacji.

Zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Gmina Oleszyce

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Oleszyce przyjęte uchwałą Rady Miejskiej nr XLVI/273/98 w dniu 17 czerwca 1998 roku z późniejszymi zmianami. Zgodnie z danymi GUS z 2023 r. na terenie gminy Oleszyce obowiązuje 6 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z tego 2 plany zostały sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 115 ha, co stanowi 0,8 % całkowitej powierzchni gminy. W 2023 r. wydanych zostało 42 decyzji o warunkach zabudowy oraz 10 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Oleszyce

Rodzaj decyzji	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	6	8	7	5	10
<i>Decyzje o warunkach zabudowy, ogółem w tym:</i>	32	34	59	35	42
<i>- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	18	23	32	19	15
<i>- decyzje dotyczące zabudowy usługowej</i>	2	4	1	3	2
<i>- decyzje dotyczące innej zabudowy</i>	10	7	26	13	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Stary Dzików

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stary Dzików przyjęte uchwałą Rady Gminy nr 194/XXVII/98 z dnia 17 czerwca 1998 roku z późniejszymi zmianami. Zgodnie z danymi GUS z 2023 r. na terenie gminy Stary Dzików nie zostały sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2023 r. wydanych zostało 17 decyzji o warunkach zabudowy oraz 9 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25 Liczba decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Stary Dzików

Rodzaj decyzji	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	2	4	2	4	9
<i>Decyzje o warunkach zabudowy, ogółem w tym:</i>	13	22	19	20	17
<i>- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	7	6	9	4	3
<i>- decyzje dotyczące zabudowy usługowej</i>	0	0	1	2	0
<i>- decyzje dotyczące innej zabudowy</i>	6	16	9	14	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Wiązownica

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wiązownica przyjęte uchwałą Rady Gminy Nr XVIII/199/99 z 1999 r. z późniejszymi zmianami z późniejszymi zmianami.

Zgodnie z danymi GUS z 2023 r, na terenie gminy Wiązownica obowiązuje 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 193 ha, co stanowi 0,8 % całkowitej powierzchni gminy.

Zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2023 r. wydanych zostało 213 decyzji o warunkach zabudowy oraz 36 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Wiązownica

Rodzaj decyzji	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	45	39	33	26	36
<i>Decyzje o warunkach zabudowy, ogółem w tym:</i>	150	101	190	189	213
<i>- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	102	70	155	144	139
<i>- decyzje dotyczące zabudowy usługowej</i>	15	10	15	14	21

- decyzje dotyczące innej zabudowy	33	21	20	31	53
------------------------------------	----	----	----	----	----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 27 Planowanie przestrzenne łącznie na terenie gmin

obszar	Ilość planów zagospodarowania przestrzennego ogółem	Plany zagospodarowania przestrzennego na podst. Ustawy z dn. 27.03.2003	Powierzchnia objęta planami ogółem [ha]	Udział powierzchni objętych planami do powierzchni całkowitej [%]
<i>gmina Oleszyce</i>	6	2	115	0,8
<i>gmina Stary Dzików</i>	0	0	0	0
<i>gmina Wiązownica</i>	10	0	193	0,8
RAZEM gminy SRP	16	2	308	0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.13. Infrastruktura transportowa

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno-gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będącym elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

Drogi publiczne ze względu na funkcję w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 poz. 1376 z późn. zm.) na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Drogi krajowe nie przebiegają przez teren gmin objętych Strategią.

Drogi krajowe

nie występują na obszarze gmin objętych Strategią.

Drogi wojewódzkie

Na terenie objętym Strategią występują trzy drogi wojewódzkie:

przebiegające przez gminy Wiązownica i Oleszyce:

- Droga wojewódzka DW865 Jarosław-Bełżec,
- Droga wojewódzka DW867 Sieniawa-Hrebenne.

oraz przebiegającą przez gminę Wiązownica:

- Droga wojewódzka DW867 Jarosław – Sieniawa,

Gmina Oleszyce

Drogi powiatowe

- 1668R Oleszyce-Zabiała,
- 1666R Stare Sioło-Lipina,
- 1667R Zalesie-Sucha Wola,
- 1668R Oleszyce-Sucha Grobla,
- 1669R Nowa Grobla-stacja PKP,
- 1670R dojazd do stacji PKP Oleszyce,
- 1671R Oleszyce-Borchów-Lubaczów,
- 1675R Nowa Grobla-Miękisz Nowy

Gmina Stary Dzików

Drogi powiatowe

- 1553R Cewków-Stary Dzików-Oleszyce,
- 1555R Dobra-Cewków,
- 1648R Moszczanica-Niemstów-Cieszanów,
- 1649R granica województwa-Moszczanica-Cewków,
- 1650R Stary Dzików-PGR Stary Dzików,
- 1651R Ułazów-Stary Dzików,

Drogi gminne

Drogi gminne łączna długość: 112,075 km dróg, w tym 25,334 km to drogi asfaltowe.

Gmina Wiązownica

Drogi powiatowe: łączna długość - 32,971 km:

- Droga nr 1704R: Wiązownica –Radawa-Wola Mołodycka (km 16,548),
- Droga nr 1705R: Surmaczówka-Zapałów (km10,879),
- Droga nr 1706R: Cetula – Piwoda (km 4,540),
- Droga nr 1707R: Wiązownica-Piwoda-Olchowa (km 6,373),
- Droga nr 1711R: Ryszkowa Wola- Bobrówka-Laszki (km 7,709),
- Droga nr 1712R: Ryszkowa Wola – Korzenica (km 7,355)

Drogi gminne:

Drogi gminne łączna długość: 117,318 km.

Główne przeprawy mostowe:

- Most na rzece San w Manasterzu – droga wojewódzka nr 870,
- Most na rzece Lubaczówka w Manasterzu – droga wojewódzka nr 870,
- Mosty w Wiązownicy na bezimiennym potoku – droga wojewódzka nr 870 – dwa obiekty,
- Mosty na Lubaczówce w Radawie – dwa obiekty,
- Most na Lubaczówce w Zapałowie – droga wojewódzka nr 865,

W miejscowości Manasterz funkcjonuje prom „Drogowiec” łączący dwa brzegi Sanu.

Linia kolejowa

Przez teren gmin objętych Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 przebiega także niezelektryfikowana jednotorowa linia kolejowa nr 101 relacji Munina-Hrebenne, z przystankami osobowymi w Oleszycach oraz Nowej Grobli. Linia jest wykorzystywana zarówno w ruchu towarowym do obsługi bocznic oraz rampy przeładunkowej, jak i w ruchu pasażerskim, a obsługiwana jest przez pociągi Kolei Regionalnych Polregio.

2.14. Mieszkalnictwo i gospodarka odpadami

Gospodarka mieszkaniowa

Jednym z podstawowych zadań własnych gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych. Gminy powinny posiadać własny zasób mieszkaniowy, zarządzane w taki sposób, żeby potrzeby rodzin mających dochody niepozwalające na zakup własnego mieszkania zostały zaspokojone.

Według danych GUS z 2023 roku, na terenie gmin objętych Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 znajdowało się 6 314 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 618 398 m², a w odniesieniu do roku 2019 ich liczba wzrosła 344. Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie w roku 2019 i 2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28 Zasoby mieszkaniowe na terenie gmin Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

Zasoby mieszkaniowe		Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	Przeciętna liczba osób na mieszkanie
Jednostka miary		szt.	szt.	m²	m²	m²	m²
gmina Oleszyce	2019	1 879	7 608	159 125	84,7	25,1	3,37
	2023	1 993	8 376	171 810	86,2	28,2	3,05
gmina Stary Dzików	2019	1 123	5 042	126 849	113,0	30,6	3,69
	2023	1 106	5 171	124 352	112,4	31,1	3,61
	2019	2 968	13 229	284 000	95,7	24,2	3,95

gmina Wiązownica	2023	3 215	15 289	322 236	100,2	27,3	3,67
gminy SRP RAZEM	2019	5 970	25 879	569 974	97,8	26,6	3,67
	2023	6 314	28 836	618 398	99,6	28,8	3,44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wielkość zasobów mieszkaniowych oraz stopień zaspokojenia potrzeb w zakresie tych zasobów, określany jest poprzez wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców. Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego ten wskaźnik kształtował się w roku 2023 na poziomie:

- gmina Oleszyce – 327,6
- gmina Stary Dzików – 277,0
- gmina Wiązownica – 272,6

Dla porównania, wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców dla województwa podkarpackiego wynosił 347,8 oraz dla całego kraju wynosił 419,3

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost dostępu mieszkańców gmin do urządzeń techniczno-sanitarnych. Od roku 2019 do końca 2023, liczba mieszkań przyłączonych do sieci wodociągowej powiększyła się o 416, wyposażonych w kanalizację wzrosła o 485, a dostęp do gazu z sieci uzyskało 642 mieszkań, przy czym gmina Stary Dzików nie posiadała w 2023 roku sieci gazowej.

Tabela 29 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne

Wyszczególnienie	2019		2023	
	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań
Gmina Oleszyce				
<i>Wodociąg</i>	1 821	96,9	1 959	98,3
<i>Ustęp splukiwany</i>	1 754	93,3	1 921	96,4
<i>Gaz sieciowy</i>	1 088	57,9	1 360	68,2
Gmina Stary Dzików				
<i>Wodociąg</i>	1 042	92,8	1 061	95,9
<i>Ustęp splukiwany</i>	1 003	89,3	1 029	93,0
<i>Gaz sieciowy</i>	0	0	0	0
Gmina Wiązownica				
<i>Wodociąg</i>	2 876	96,6	3 135	97,5

<i>Ustęp splukiwany</i>	2 765	93,2	3 057	95,1
<i>Gaz sieciowy</i>	1 864	62,8	2 234	69,5
Obszar Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030				
<i>Wodociąg</i>	5 739	96,1	6 155	97,5
<i>Ustęp splukiwany</i>	5 522	92,5	6 007	95,1
<i>Gaz sieciowy</i>	2 952	49,4	3 594	56,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Budownictwo

W latach 2019 – 2023 na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 oddano łącznie do użytkowania 439 budynków, w tym 328 budynków mieszkalnych oraz 111 budynki niemieszkalne. Podstawowe informacje przedstawione w poniższej tabeli dotyczą budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2019 – 2023. Przedstawione dane o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych.

Tabela 30 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2019 – 2023. Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>gmina Oleszyce</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	szt.	5	20	18	16	4
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	szt.	0,8	3,7	4,0	2,8	1,3
<i>Ilość izb ogółem</i>	szt.	28	97	95	86	19
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	m²	759	2 486	2 750	2 399	555
<i>gmina Stary Dzików</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	szt.	5	1	4	6	3
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	szt.	1,4	0,2	2,2	2,0	1,5
<i>Ilość izb ogółem</i>	szt.	31	5	18	36	12
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	m²	777	144	544	913	364
<i>gmina Wiązownica</i>						

<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	<i>szt.</i>	51	47	61	47	40
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	<i>szt.</i>	4,4	4,0	5,2	4,0	3,4
<i>Ilość izb ogółem</i>	<i>szt.</i>	285	262	346	258	221
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>m²</i>	7 303	6 559	8 453	6 909	5 581
Gminy SRP RAZEM						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	<i>szt.</i>	61	68	83	69	47
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	<i>szt.</i>	2,2	2,6	3,8	2,9	2,0
<i>Ilość izb ogółem</i>	<i>szt.</i>	344	364	459	380	252
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>m²</i>	8 839	9 189	11 747	10 221	6 500

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 31 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2019 - 2023

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
Gmina Oleszyce						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	<i>szt.</i>	9	7	8	7	3
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>szt.</i>	1 402	1 356	860	2 141	576
<i>Kubatura ogółem</i>	<i>m²</i>	5 944	7 814	4 889	9 940	3 372
Gmina Stary Dzików						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	<i>szt.</i>	4	2	4	2	1
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>szt.</i>	863	835	139	156	321
<i>Kubatura ogółem</i>	<i>m²</i>	4 833	5 706	674	962	1 862
Gmina Wiązownica						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	<i>szt.</i>	28	12	6	10	8
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>szt.</i>	2 609	2 612	1 152	605	1 446

<i>Kubatura ogółem</i>	<i>m²</i>	14 375	14 576	4 085	3 115	7 179
<i>Gminy SRP RAZEM</i>						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	<i>szt.</i>	41	21	18	19	12
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>szt.</i>	4 874	4 803	2 151	2 902	2 343
<i>Kubatura ogółem</i>	<i>m²</i>	25 152	28 096	9 648	14 017	12 413

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Zadania w zakresie dostarczania wody na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 realizowane są przez:

1. Zakład Gospodarki Komunalnej w Oleszycach,
2. Urząd Gminy w Starym Dzikowie,
3. Zakład Gospodarki Komunalnej w Wiązownicy.

Tabela 32 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2019 oraz 2023

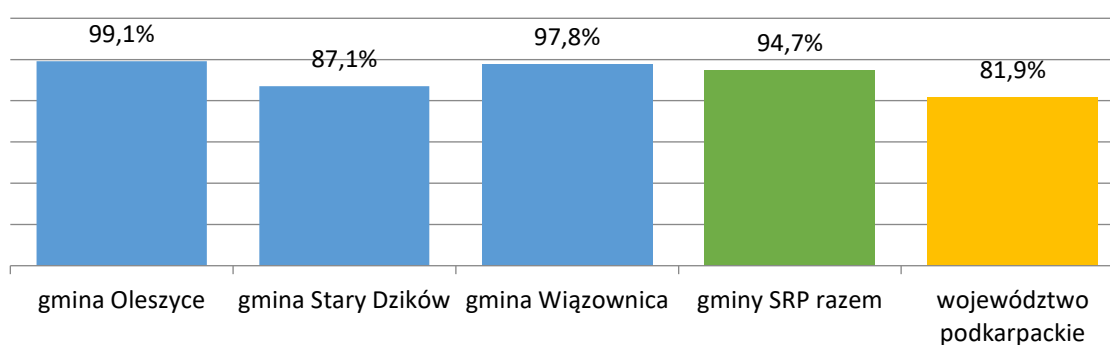
<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>gmina Oleszyce</i>			
<i>Długość czynnej sieci</i>	<i>km</i>	74,0	87,3
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	1 192	1 248
<i>Awarie sieci wodociągowej</i>	<i>szt.</i>	23	22
<i>Woda dostarczona gospodarstwom domowym</i>	<i>dam³</i>	205,0	160,2
<i>Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca</i>	<i>m3</i>	32,4	26,2
<i>Gmina Stary Dzików</i>			
<i>Długość czynnej sieci</i>	<i>km</i>	60,4	60,8
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	887	899
<i>Awarie sieci wodociągowej</i>	<i>szt.</i>	4	6
<i>Woda dostarczona gospodarstwom domowym</i>	<i>dam³</i>	160,0	146,1
<i>Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca</i>	<i>m3</i>	38,2	36,4
<i>gmina Wiązownica</i>			

<i>Długość czynnej sieci</i>	<i>km</i>	180,5	197,6
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	2 904	3 156
<i>Awarie sieci wodociągowej</i>	<i>szt.</i>	8	10
<i>Woda dostarczona gospodarstwom domowym</i>	<i>dam³</i>	323,1	385,1
<i>Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca</i>	<i>m3</i>	27,6	32,8
Gminy SRP RAZEM			
<i>Długość czynnej sieci</i>	<i>km</i>	314,9	345,7
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	4 983	5 303
<i>Awarie sieci wodociągowej</i>	<i>szt.</i>	35	38
<i>Woda dostarczona gospodarstwom domowym</i>	<i>dam³</i>	688,1	691,4
<i>Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca</i>	<i>m3</i>	32,7	31,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Najlepszym wynikiem pod względem liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej na terenie gmin objętych Strategią może poszczycić się gmina Oleszyce (99,1 %), zaś najmniejszy wynik osiągnęła gmina Stary Dzików (87,1 %). Ogólnie dla całego obszaru wynik wynosi 94,7 %, i jest znacznie wyższy od wyniku województwa podkarpackiego który wynosi 81,9 %.

Wykres 16 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój sieci wodociągowej ma ogromne znaczenie w kontekście ocieplenia się klimatu oraz spadającego rok rocznie poziomu wód gruntowych, zwłaszcza na terenach objętych suszą hydrologiczną, a właśnie do takich zalicza się gminy objęte Strategią.

Sieć kanalizacyjna

Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków realizowane są w poszczególnych gminach za pomocą kanalizacji zbiorczej administrowanej przez gminy. Odprowadzanie zanieczyszczeń odbywa się także za pomocą zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Potrzeba skanalizowania tego obszaru jest konieczna, bowiem dotychczasowy sposób odprowadzania ścieków bardzo niekorzystnie wpływa na środowisko naturalne. Zanieczyszczenia nie są neutralizowane w oczyszczalni ścieków lecz wylewana na pola i do okolicznych rowów. Takie rozwiązanie ma katastrofalny wpływ na stan wód gruntowych oraz cieków wodnych.

Tabela 33 Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w roku 2019 i 2023

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>gmina Oleszyce</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	77,0	77,3
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	1 208	1 255
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	35	25
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	217,0	327,0
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	6 239	5 995
<i>gmina Stary Dzików</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	58,9	59,1
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	993	1 004
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	3	1
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	100,6	108,0
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	3 808	3 675
<i>gmina Wiązownica</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	110,7	167,5
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	1 384	1 921
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	36	43
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	221,0	260,9
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	7 545	8 182
Gminy SRP RAZEM			

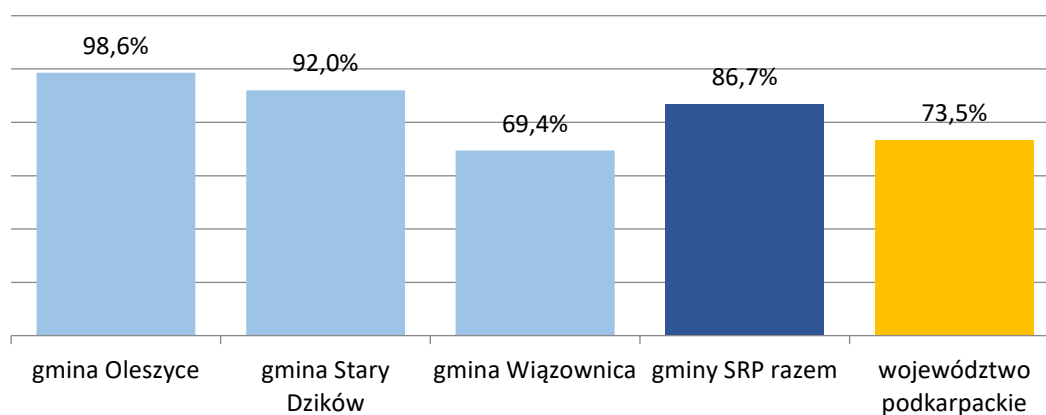
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	246,6	303,9
<i>Przylączya prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	3 585	4 180
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	74	69
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	538,6	695,9
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	17 592	17 852

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Najwyższym wskaźnikiem może natomiast poszczycić się gmina Oleszyce – 98,6 % jej mieszkańców korzysta z infrastruktury kanalizacyjnej.

Wynik dla gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 wynosi 86,7 % i jest znacznie wyższy od obliczonego dla województwa podkarpackiego, który wynosi 73,5 %. Dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest niezbędna, zwłaszcza w gminie Wiązownica w której z kanalizacji zbiorczej korzysta 69,4 % mieszkańców. Zwraca uwagę także duża ilość awarii sieci w gminach Oleszyce i Wiązownica.

Wykres 17 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć gazowa

Gaz ziemny jest niewątpliwie jednym z najwygodniejszych nośników energii dla mieszkańców, a jego użycie nie powoduje takich szkód dla środowiska jak spalanie węgla, drewna, oleju opałowego czy też ich pochodnych. Jest też najekonomicznym wyborem w kontekście ciągle jeszcze kosztownych, będących w fazie rozwoju, instalacji wykorzystujących energię odnawialną.

Według danych GUS z 2023 roku, w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, odbiorcami gazu było 1 777 gospodarstw domowych, a liczba ludności korzystająca z sieci gazowej wyniosła 12 281 osób, tj. 45,5 % ogółu mieszkańców gmin objętych Strategią. Wybrane dane dotyczące sieci gazowej na terenie gmin w roku 2019 i 2023 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 34 Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminach SRP

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2023
Gmina Oleszyce			
Długość czynnej sieci gazowej	m	93 806	94 640
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	1 090	1 123
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	1 031	1 063
Liczba odbiorców gazu	gosp.	1 076	1 490
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	577	561
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	3 551	4 082
Zużycie gazu	MWh	6 626,2	7 091,8
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	5 350,2	5 411,6
Gmina Stary Dzików			
Długość czynnej sieci gazowej	m	725	725
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	0	0
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	0	0
Liczba odbiorców gazu	gosp.	0	0
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	0	0
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	0	0
Zużycie gazu	MWh	0	0
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	0	0
gmina Wiązownica			
Długość czynnej sieci gazowej	m	133 067	144 489
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	2 145	2 329

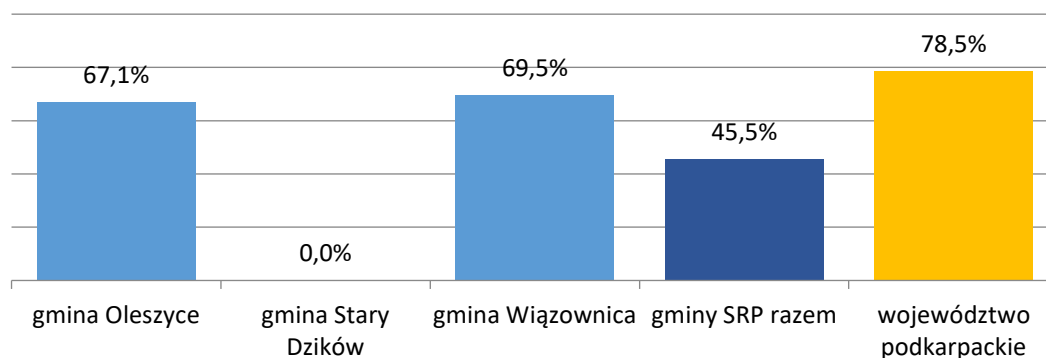
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	2 069	2 247
Liczba odbiorców gazu	gosp.	1 843	2 074
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	834	1 216
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	7 363	8 199
Zużycie gazu	MWh	11 036,3	15 719,8
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	6 945,1	14 031,3
Gminy SRP RAZEM			
Długość czynnej sieci gazowej	m	227 598	239 854
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	3 235	3 452
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	3 100	3 310
Liczba odbiorców gazu	gosp.	2 919	3 564
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	1 411	1 777
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	10 914	12 281
Zużycie gazu	MWh	17 662,5	22 811,6
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	12 295,3	19 442,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Stary Dzików leży w zasięgu terytorialnym działania Karpackiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. w Tarnowie Oddział Zakład Gazowniczy w Jarosławiu, jednak w stanie obecnym jest to obszar niezgazyfikowany. Do celów socjalno - bytowych (głównie do przygotowywania posiłków oraz ciepłej wody użytkowej) powszechnie stosuje się gaz ciekły propan-butan.

Pod względem instalacji sieci gazowej, obszar gmin objętych SRP z wynikiem 45,5 %, niekorzystnie odznaczał się na tle województwa podkarpackiego, dla którego wartość w roku 2023 wynosiła 78,5 %. Przyczyniła się do tego wydatnie brak sieci gazowej w gminie Stary Dzików, ale także niski stopień gazyfikacji obu pozostałych gmin. Najwyższy wskaźnik występuje na terenie gminy Wiązownica (69,5 %), co obrazuje poniższy wykres:

Wykres 18 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gospodarka odpadami

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 poz. 888 z póź. zm.), utrzymanie czystości i porządku, a w tym kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie gminy, należą do zadań własnych gmin. Gminy są zobowiązane do zorganizowania, odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych zebranych w nieruchomościach położonych na jej terenie.

Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie poszczególnych gmin, właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku na własnym terenie między innymi poprzez zbieranie segregowanych odpadów komunalnych, a następnie przekazywanie ich w terminach wyznaczonych harmonogramem w pojemnikach lub workach w odpowiednim kolorze, oznakowanych kartką z nazwą miejscowości, ulicą i nr domu. Odbiór odpadów odbywa się zgodnie z harmonogram odbierania ww. odpadów od właścicieli.

W 2023 roku z terenu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego odebrano ogółem 3 835,59 ton odpadów z czego 1 230,74 tony odpadów zmieszanych (62,2 % odpadów ogółem) oraz 1 451,92 ton odpadów selektywnych (37,8 %). Na jednego mieszkańca SRP przypadało 158 kg wytworzonych odpadów komunalnych, co było wartością niższą od średniej dla województwa podkarpackiego wynoszącej 244 kg na mieszkańca.

Relację odpadów zebranych selektywnie do odpadów ogółem w poszczególnych gminach oraz dla całego obszaru objętego Strategią przedstawia poniższa tabela i wykres:

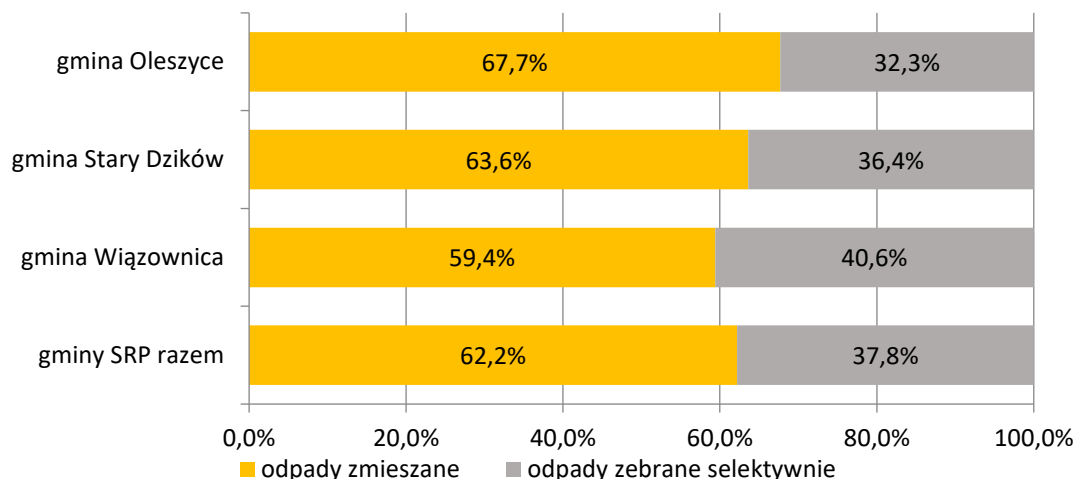
Tabela 35 Odpady zebrane w 2023 roku na terenie gmin

	Odpady zebrane ogółem [t]	Odpady zmieszane [t]	Odpady zebrane selektywnie [t]	Ilość odpadów na 1 mieszkańca [kg]
gmina Oleszyce	1 066,66	721,72	344,94	175
gmina Stary Dzików	392,86	249,96	142,90	98
gmina Wiązownica	2 376,07	1 411,99	964,08	202

RAZEM gminy SRP	3 835,59	2 383,67	1 451,92	158
-----------------	----------	----------	----------	-----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 19 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Odpady zebrane w 2023 roku selektywnie stanowiły 37,8 % ogółu odpadów zebranych z terenu gmin objętych Strategią (pod tym względem wyróżniała się gmina Wiązownica, w której 40,6 % odpadów zbierano w sposób selektywny). Jest to wynik lepszy od wyniku dla województwa podkarpackiego wynoszącego 40,0 %, wymagający dalszego rozwoju świadomości mieszkańców w zakresie ekologii.

2.14. Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy

Analizując ekonomiczną strukturę wiekową mieszkańców gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, można zauważyć na koniec 2023 roku w odniesieniu do 2019 roku, wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 17r.ż.) zwiększyła się o 119 osób (o 5,1 %). Najliczniejszą grupę w dalszym ciągu stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym (60,4 % populacji), jednak ich ilość zmniejszyła się w ciągu pięciu lat o 291 osoby (3,9 %), natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (powyżej 59 r. ż. u kobiet, pow. 64 r. ż. u mężczyzn) wzrosła o 256 osób (przyrost o 12,8 %). Struktura wiekowa mieszkańców gminy odzwierciedla ogólną sytuację występującą na terenie województwa podkarpackiego - postępuje spadek ilości osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Utrzymanie się obecnej tendencji tak na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, niekorzystnie rokuje na przyszłość i w perspektywie kilkunastu lat będzie skutkować postępującym starzeniem się społeczeństwa. Dane dotyczące struktury ludności pod względem ekonomicznych grup wiekowych przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

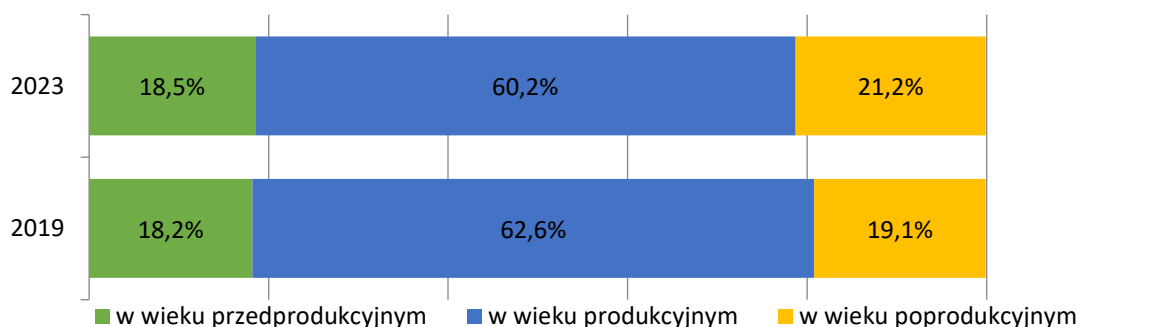
Tabela 36 Struktura ludności w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

<i>gmina Oleszyce</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	1 151	1 145	3 969	3 634	1 212	1 304
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	18,2	18,8	62,7	59,7	19,1	21,4
<i>gmina Stary Dzików</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	687	643	2 565	2 415	891	935
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	16,6	16,1	61,9	60,5	21,5	23,4
<i>gmina Wiązownica</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	2 336	2 455	7 413	7 122	1 966	2 218
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	19,9	20,8	63,3	60,4	16,8	18,8
<i>Gminy SRP RAZEM</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	4 174	4 243	13 947	13 171	4 069	4 457
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	18,2	18,5	62,6	60,2	19,1	21,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

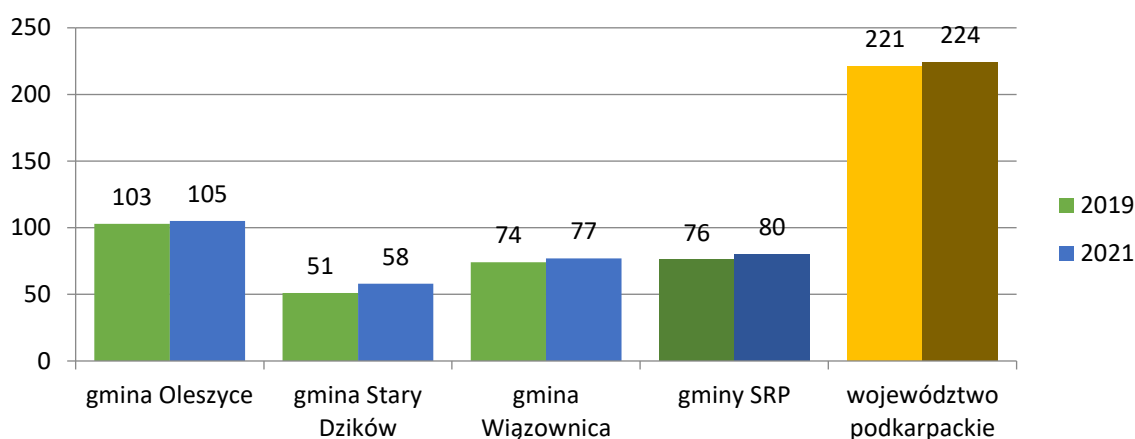
Stan ludności w wieku produkcyjnym mobilnym kształtował się na poziomie 7 515 osób w 2023 roku (57,0 % ludności w wieku produkcyjnym), wobec 8 902 w roku 2019 (63,8 % ludności w wieku produkcyjnym).

Wykres 20 Struktura ludności obszaru gmin SRP według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2019 i 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 21 Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności kształtował się w poszczególnych gminach SRP w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa podkarpackiego w latach 2019 i 2021*)

*) na dzień tworzenia dokumentu, brak było danych za lata 2022-2023 w bazie BDL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ze względu na to, że obszar gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego jest obszarem w przeważającej części wiejskim, część mieszkańców ukierunkowana jest na działalność rolniczą z wykorzystaniem miejscowych zasobów na terenie gmin objętych SRP nie rozwinął się zaawansowany przemysł. Na jej obszarze funkcjonują głównie małe firmy rodzinne, zajmujące się działalnością usługową i handlową. Wpływ na rynek pracy mają również przedsiębiorstwa oraz podmioty publiczne mające swoją siedzibę na terenie gmin sąsiednich, tj. Lubaczów i Cieszanów.

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadregionalnego, można zauważyć zmniejszenie się liczby osób pracujących o 98 osób w 2021 roku w stosunku do roku 2017. Tendencja wzrostowa w tej kwestii miała miejsce w latach 2017-2021, natomiast w 2021 roku nastąpił spadek liczby osób pracujących w stosunku do roku poprzedniego.

Zestawienie danych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 37 Pracujący na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2017 – 2021*)

<i>Lata</i>	<i>Ogółem</i>	<i>w tym mężczyzn</i>	<i>w tym kobiet</i>	<i>Pracujący na 1000 ludności</i>
<i>gmina Oleszyce</i>				
<i>2017</i>	<i>668</i>	<i>326</i>	<i>342</i>	<i>104</i>
<i>2018</i>	<i>634</i>	<i>294</i>	<i>340</i>	<i>100</i>
<i>2019</i>	<i>651</i>	<i>310</i>	<i>341</i>	<i>103</i>
<i>2020</i>	<i>681</i>	<i>320</i>	<i>361</i>	<i>109</i>
<i>2021</i>	<i>647</i>	<i>308</i>	<i>339</i>	<i>105</i>
<i>Gmina Stary Dzików</i>				
<i>2017</i>	<i>292</i>	<i>150</i>	<i>142</i>	<i>68</i>
<i>2018</i>	<i>226</i>	<i>102</i>	<i>124</i>	<i>53</i>
<i>2019</i>	<i>210</i>	<i>91</i>	<i>119</i>	<i>51</i>
<i>2020</i>	<i>235</i>	<i>99</i>	<i>136</i>	<i>57</i>
<i>2021</i>	<i>234</i>	<i>106</i>	<i>128</i>	<i>58</i>
<i>gmina Wiązownica</i>				
<i>2017</i>	<i>709</i>	<i>376</i>	<i>333</i>	<i>61</i>
<i>2018</i>	<i>793</i>	<i>437</i>	<i>356</i>	<i>68</i>
<i>2019</i>	<i>864</i>	<i>450</i>	<i>414</i>	<i>74</i>
<i>2020</i>	<i>860</i>	<i>457</i>	<i>403</i>	<i>74</i>
<i>2021</i>	<i>897</i>	<i>503</i>	<i>394</i>	<i>77</i>
<i>gminy SRP RAZEM</i>				
<i>2017</i>	<i>1 669</i>	<i>852</i>	<i>817</i>	<i>77</i>
<i>2018</i>	<i>1 653</i>	<i>833</i>	<i>820</i>	<i>73</i>
<i>2019</i>	<i>1 725</i>	<i>851</i>	<i>874</i>	<i>76</i>
<i>2020</i>	<i>1 776</i>	<i>876</i>	<i>900</i>	<i>80</i>
<i>2021</i>	<i>1 778</i>	<i>917</i>	<i>861</i>	<i>80</i>

*) Brak danych w źródłach GUS za lata 2022-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Bezrobocie

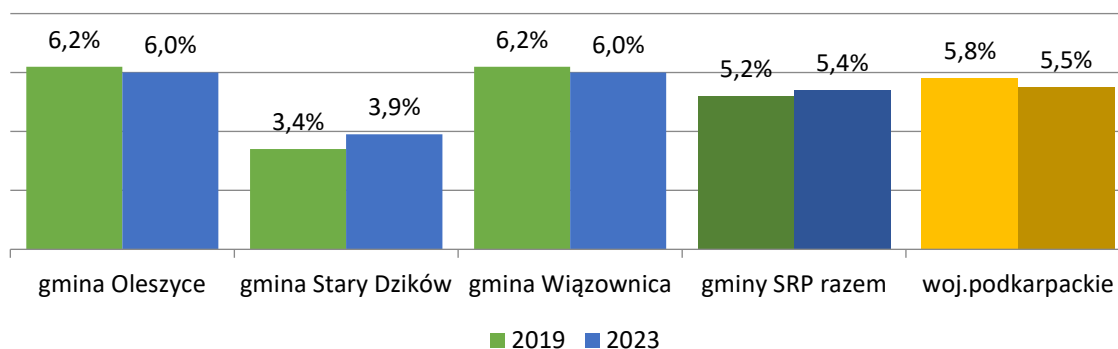
Duży wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Regionalnego ma zjawisko bezrobocia. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2023 roku wyniósł 5,3 %, notując wzrost w porównaniu z 2019 rokiem o 0,1 %. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców oraz ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na tle województwa podkarpackiego przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 38 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku według płci

Jednostka terytorialna	Ogółem %		Mężczyźni %		Kobiety %	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023
<i>gmina Oleszyce</i>	6,2	6,0	6,0	5,9	6,4	6,2
<i>gmina Stary Dzików</i>	3,4	3,9	3,0	3,4	3,8	4,6
<i>gmina Wiązownica</i>	6,2	6,0	5,4	5,1	7,0	7,0
<i>Gminy SRP razem</i>	5,2	5,3	4,8	4,8	5,7	5,9
<i>woj. podkarpackie</i>	5,8	5,5	5,0	5,0	6,6	6,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 22 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminach SRR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że na tle województwa podkarpackiego, gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego mają nieco niższy odsetek bezrobotnych. Dotyczy to przede wszystkim gminy wiejskiej, oddalonej od centrów miejskich – Stary Dzików. Biorąc pod uwagę dane dotyczące liczby osób pracujących, można wysunąć wniosek, że większość osób znajduje zatrudnienie w rolnictwie lub w sąsiednich gminach. Niemniej ważnym zagadnieniem jest zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego.

Według danych GUS, na koniec 2023 roku zarejestrowanych było 453 bezrobotnych mieszkańców gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, w tym 205 kobiet (45,1 % ogółu bezrobotnych). Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 232 mieszkańców (51,1%) to osoby długotrwale bezrobotne. Liczbę osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 39 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2019- 2023

<i>Lata</i>	<i>Bezrobotni ogółem</i>	<i>W tym kobiety</i>	<i>W tym do 30 roku życia</i>	<i>W tym powyżej 50 roku życia</i>	<i>Osoby długotrwale bezrobotne</i>
<i>gmina Oleszyce</i>					
<i>2019</i>	246	115	82	61	106
<i>2023</i>	219	102	66	53	117
<i>Gmina Stary Dzikowiec</i>					
<i>2019</i>	87	44	50	11	40
<i>2023</i>	94	49	46	11	39
<i>gmina Wiązownica</i>					
<i>2019</i>	457	242	140	104	263
<i>2023</i>	426	231	139	83	232
<i>Gminy SRP razem</i>					
<i>2019</i>	790	401	272	176	409
<i>2023</i>	739	382	251	147	388

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Według stanu na koniec 2021 na terenie gminy najwięcej bezrobotnych było w wieku od 31 do 50 lat – 341 osób, tj. 46,1 % ogółu bezrobotnych, natomiast bezrobotni w wieku do 30 lat, stanowili 33,9 % ogółu bezrobotnych.

2.15. Gospodarka i rolnictwo

Gospodarka

W ostatnich latach we wszystkich gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie SRP na koniec 2023 roku działało 1 736 podmiotów gospodarki narodowej. Od 2019 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 202, tj. 13,1 %.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w poszczególnych gminach powiatu lubaczowskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP

<i>Jednostka terytorialna</i>	<i>Ogółem*</i>			<i>Sektor publiczny</i>		<i>Sektor prywatny</i>	
	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>Wzrost w %</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>gmina Oleszyce</i>	534	548	2,6	27	22	504	525
<i>gmina Stary Dzików</i>	208	243	16,8	11	7	197	235
<i>gmina Wiązownica</i>	792	945	19,3	14	14	775	927
<i>gminy SRP razem</i>	1 534	1 736	13,1	52	43	1 476	1 687

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gmin objętych SRP dotyczy przede wszystkim sektora prywatnego, w którym liczba podmiotów w latach 2019 – 2023 wzrosła o 211 i wyniosła na koniec 2023 roku 1 687 podmioty. Ilość osób fizycznych z zarejestrowaną działalnością gospodarczą wzrosła do 1 391 wobec 1 195 zarejestrowanych w 2019 roku podmiotów. Jak wynika z przedstawionych danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy wszystkich gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030.

Tabela 41 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP

<i>gmina Oleszyce</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	22	17
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	5	5
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	414	432
	<i>Spółki handlowe</i>	13	13
	<i>Spółdzielnie</i>	4	4

	<i>Fundacje</i>	0	0
	<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	26	29
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	47	57
<i>gmina Stary Dzików</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		2019	2023
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	9	5
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	2	2
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	169	203
	<i>Spółki handlowe</i>	4	9
	<i>Spółdzielnie</i>	2	1
	<i>Fundacje</i>	0	0
	<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	11	11
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	11	11
<i>gmina Wiązownica</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		2019	2023
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	12	12
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	2	2
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	612	756
	<i>Spółki handlowe</i>	50	60
	<i>Spółdzielnie</i>	2	2
	<i>Fundacje</i>	2	4
	<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	44	47
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	65	58
<i>Gminy SRP razem</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		2019	2023
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	43	34
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	9	9
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	1 195	1 391
	<i>Spółki handlowe</i>	67	82

	Spółdzielnie	8	7
	Fundacje	2	4
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	81	74
	Pozostałe formy prawne	123	126

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

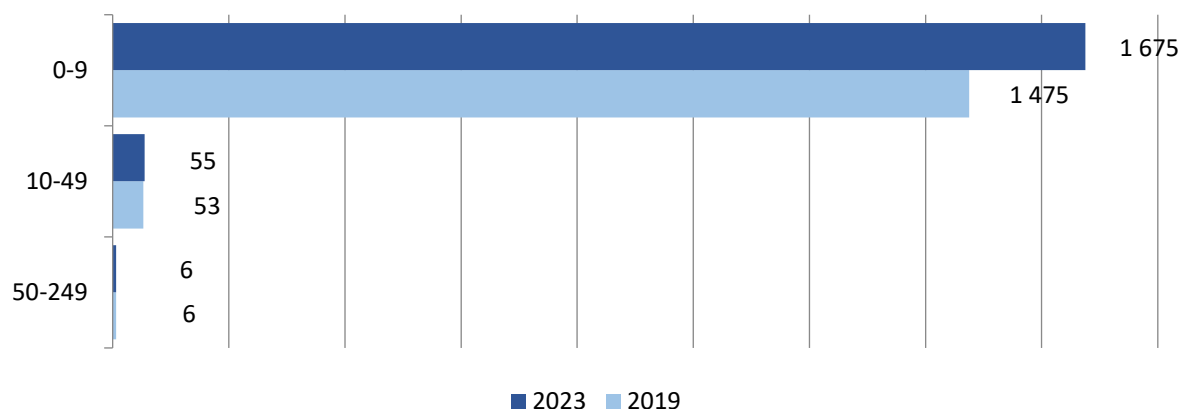
Najwięcej działających podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, których ilość zwiększyła się w porównaniu do danych z 2019 roku o 200 i wyniosła 1 675 w 2023 roku. W tymże roku na terenie gmin objętych Strategią działało 55 przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób oraz 6 przedsiębiorstw zatrudniające ponad 50 osób.

Tabela 42 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP

Lp. zatrudnionych	gmina Oleszyce		gmina Stary Dzikowiec		gmina Wiązownica		RAZEM gminy SRP	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023
0-9	512	526	202	237	761	912	1 475	1 675
10-49	20	20	6	6	27	29	53	55
50-249	2	2	0	0	4	4	6	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 23 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

W okresie ostatnich pięciu lat na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego zwiększyła się ilość podmiotów gospodarki narodowej przypadająca na 10 tysięcy ludności. Były to jednak wartości niższe niż średnie dla całego województwa podkarpackiego. Ilość wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. Mieszkańców w 2023 roku była większa o 20 w porównaniu do 2019 roku.

Tabela 43 Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy SRP
za lata 2019 i 2023 oraz województwa podkarpackiego

<i>gmina Oleszyce</i>		
<i>Wskaźnik</i>	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	843	901
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	77	67
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	36	69
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	84	90
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	134,5	150,8
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	65	71
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	10,43	11,89
<i>gmina Stary Dzików</i>		
<i>Wskaźnik</i>	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	502	609
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	64	32
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	7	32
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	50	61
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	81,1	100,6
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	41	51
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	6,59	8,41
<i>gmina Wiązownica</i>		
<i>Wskaźnik</i>	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	676	801
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	75	62
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	30	33
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	68	80
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	106,8	132,7
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	52	64

<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	8,26	10,62
Gminy SRP RAZEM		
Wskaźnik	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	2 021	2 311
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	72	53
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	24	44
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	67	77
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	107,4	128,0
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	52	62
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	8,42	10,30
Województwo podkarpackie		
Wskaźnik	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	851	1 009
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	71	76
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	39	45
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	85	101
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	138,6	170,5
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	63	76
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	10,31	12,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rolnictwo

Na obszarze gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, dominują gospodarstwa prywatne o średnich wielkościach 1 do 5 ha powierzchni całkowitej. Obszar gmin jest korzystny dla rolnictwa ze względu na stosunkowo dobre gleby do upraw oraz korzystne warunki klimatyczne. W zakresie struktury upraw zdecydowanie przeważają zboża (największy areał zajmuje pszenica ozima), niemały areał zajmują także ziemniaki i rośliny pastewne. Na terenie tym rozwinięta jest uprawa warzyw i owoców miękkich oraz hodowla trzody chlewnej, drobiu i bydła. Rolnictwo ma wysoki stopień rozdrobnienia agrarnego, bez działań scaleniowych. Produkcja rolna w gospodarstwach nastawiona jest głównie na zaopatrzenie rodzin wiejskich, w niewielkim stopniu na sprzedaż produktów. Szansą dla rolnictwa w wysokim stopniu rozdrobnionego

jest rozwój produkcji żywności ekologicznej. Przeszkodą w rozwoju gospodarstw rolnych jest ich mały areal w połączeniu z nadmiarem osób czerpiących z nich źródło utrzymania, co skutkuje niskimi dochodami i niszowym znaczeniem dla przemysłu przetwórczego oraz handlu.

Rodzaje użytków rolnych, występujących na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, według danych z 2020 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 44 Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gmin

Wyszczególnienie	<i>gmina Oleszyce</i>	<i>gmina Stary Dzików</i>	<i>gmina Wiązownica</i>	<i>RAZEM gminy SRP</i>
	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>
<i>Użytki rolne ogółem</i>	4 850,34	6 200,23	7 126,49	18 177,06
<i>Powierzchnia zasiewów</i>	3 970,45	4 143,02	4 501,35	12 614,82
<i>Sady ogółem</i>	60,45	39,71	51,49	151,65
<i>Łąki trwałe</i>	649,08	1 766,96	1 821,30	4 237,34
<i>Pastwiska trwałe</i>	282,26	75,67	107,57	465,50
<i>Pozostałe użytki rolne</i>	26,56	115,04	157,93	299,53
<i>Pozostałe grunty</i>	233,79	295,54	100,64	629,97
<i>Lasy i grunty leśne</i>	197,28	430,19	388,59	1 016,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Strukturę agrarną gospodarstw położonych na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, charakteryzuje znaczne rozdrobnienie, które może stanowić jednak pewien atut dla rozwoju produkcji ponadstandardowej, ekologicznej, opartej na tradycyjnych rozwiązaniach. W granicach administracyjnych tych gmin, wg danych GUS ze Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 roku, znajduje się 2 496 gospodarstwa rolne, w większości zakwalifikowanych jako gospodarstwa indywidualne.

Tabela 45 Rodzaje gospodarstw na terenie gmin objętych Strategią w roku 2020

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba gospodarstw rolnych</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>
<i>gmina Oleszyce</i>		
<i>Gospodarstwa ogółem</i>	569	5 808,11
<i>do 1 ha</i>	7	17,58
<i>1-5 ha</i>	389	1 197,61
<i>5 –10 ha</i>	95	702,86

10-15 ha	25	338,64
15 ha i więcej	53	3 551,42
gmina Stary Dzikowiec		
Gospodarstwa ogółem	791	6 925,96
do 1 ha	0	0
1-5 ha	278	982,28
5 –10 ha	330	2 659,39
10-15 ha	124	1 677,21
15 ha i więcej	0	0
gmina Wiązownica		
Gospodarstwa ogółem	1 136	7 915,72
do 1 ha	18	31,26
1-5 ha	839	2 626,26
5 –10 ha	194	4 826,28
10-15 ha	24	298,82
15 ha i więcej	61	3 495,35
RAZEM gminy SRP		
Gospodarstwa ogółem	2 496	20 649,79
do 1 ha	25	48,84
1-5 ha	1 506	4 806,15
5 –10 ha	619	4 826,28
10-15 ha	173	2 314,67
15 ha i więcej	114	7 046,77

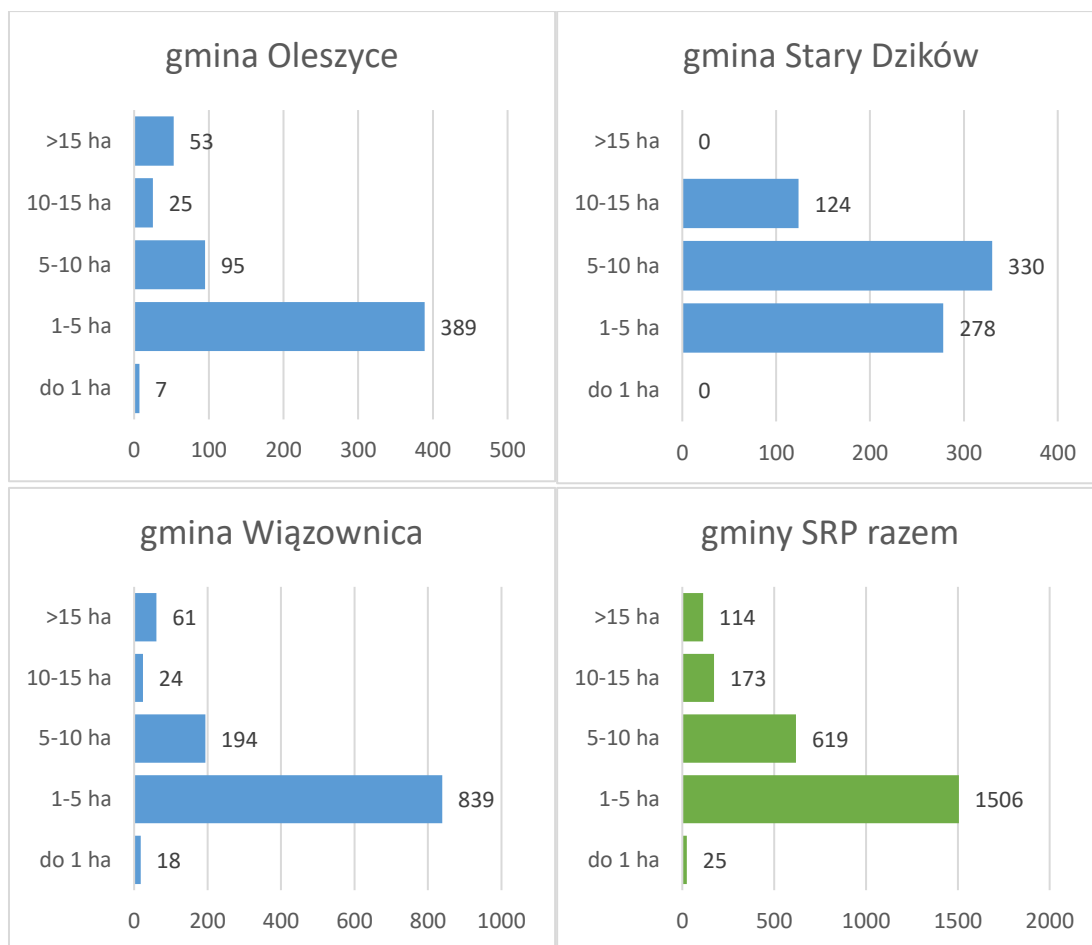
Źródło: Opracowanie na podstawie BDL

Gospodarstwa od 1 do 5 ha stanowią prawie 60,3 % ogólnej liczby gospodarstw, zajmując 23,3 % powierzchni, natomiast gospodarstwa o powierzchni ponad 15 ha stanowią 4,5 % ogólnej liczby gospodarstw, zajmując prawie 11,2 % powierzchni gmin.

Dochód z działalności rolniczej osiąga 2 482 gospodarstw domowych (99,4 %), z tego 516 (20,8 %) gospodarstw, końcową produkcję rolną przeznaczają na samozaopatrzenie, a 1 710 gospodarstwa (68,9 %) końcową produkcję przeznaczają na sprzedaż.

W 2020 roku, na terenie gmin objętych Strategią w rolnictwie pracowało 5 243 osób (członków rodzin oraz stałych najemników), co 23,8 % ludności (w 2020r.).

Wykres 24 Struktura ilościowa gospodarstw rolnych w gminach objętych SRP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.16. Gospodarka finansowa

Polityka finansowa gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, realizowana jest w oparciu o uchwały budżetowe, uchwalane corocznie przez Radę Miasta Oleszyce oraz Rady Gmin: Stary Dzików i Wiązownica. Dochody i wydatki gmin na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawione są w poniższej tabeli.

Tabela 46 Realizacja budżetu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 na przestrzeni lat 2019-2023 w zł

gmina Oleszyce					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	36 227 027,91	34 636 459,81	36 487 374,62	39 501 695,13	39 524 451,71
Wydatki	38 692 673,10	31 315 667,85	33 206 806,67	37 062 836,87	39 112 861,92
saldo	-2 465 645,19	3 320 791,96	3 280 567,95	2 438 858,26	411 589,79

gmina Stary Dzików					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	23 306 172,80	33 299 371,43	26 734 126,23	28 903 468,89	43 546 296,59
Wydatki	21 216 827,80	29 222 085,46	24 706 248,59	26 087 992,47	45 964 009,29
saldo	2 089 345,00	4 077 285,97	2 027 877,64	2 815 476,42	-2 417 712,70
gmina Wiązownica					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	52 009 468,96	56 176 016,67	63 127 528,61	73 837 959,28	89 449 159,42
Wydatki	50 766 238,17	56 600 126,02	60 611 682,97	78 394 619,93	92 159 152,57
saldo	1 243 230,79	-424 109,35	2 515 845,64	-4 556 660,65	-2 709 993,15
RAZEM gminy SRP					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	111 542 669,67	124 111 847,91	126 349 029,46	142 243 123,30	172 519 907,72
Wydatki	110 675 739,07	117 137 879,33	118 524 738,23	141 545 449,27	177 236 023,78
saldo	866 930,60	6 973 968,58	7 824 291,23	697 674,03	-4 716 116,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Dochody na 1 mieszkańca obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030, w 2023 roku wynosiły 7 888,06 zł, a wydatki na 1 mieszkańca wyniosły 8 103,70 zł.

Tabela 47 Porównanie dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w gminach SRP w 2023 w zł

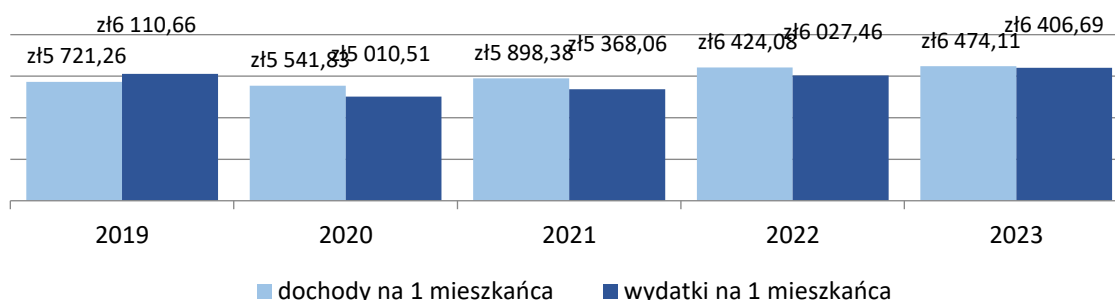
	gmina Oleszyce	gmina Stary Dzików	gmina Wiązownica	średnia dla gmin SRP
dochody	6 474,11	10 837,80	7 619,18	7 888,06
wydatki	6 406,69	11 439,52	7 850,01	8 103,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

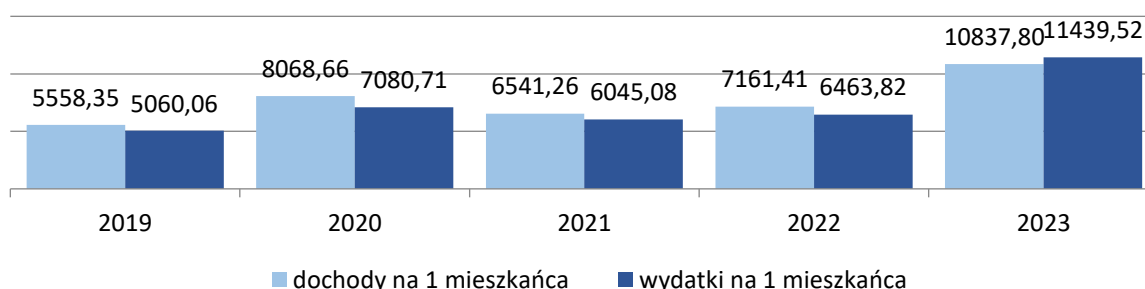
Dane dotyczące dochodów oraz wydatków na 1 mieszkańca w latach 2019-2023 dla poszczególnych gmin przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 25 Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2019-2023 w zł

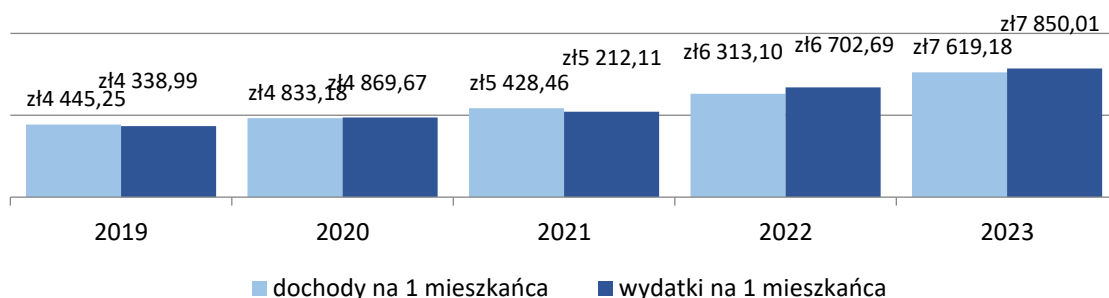
Gmina Oleszyce

Gmina Stary Dzików

gmina Wiązownica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Znaczną część dochodów gminy stanowią dochody bieżące, jednak ważnym ich elementem są również dochody majątkowe. Pochodzą one w głównej mierze z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje, ale też ze sprzedaży składników majątkowych. W latach 2019-2023, udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem wykazywał tendencję wzrostową. Główną przyczynę tego można upatrywać w aktywnym i skutecznym pozyskiwaniu przez gminy środków zewnętrznych, w tym też środkach otrzymanych w 2023 roku w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.

Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

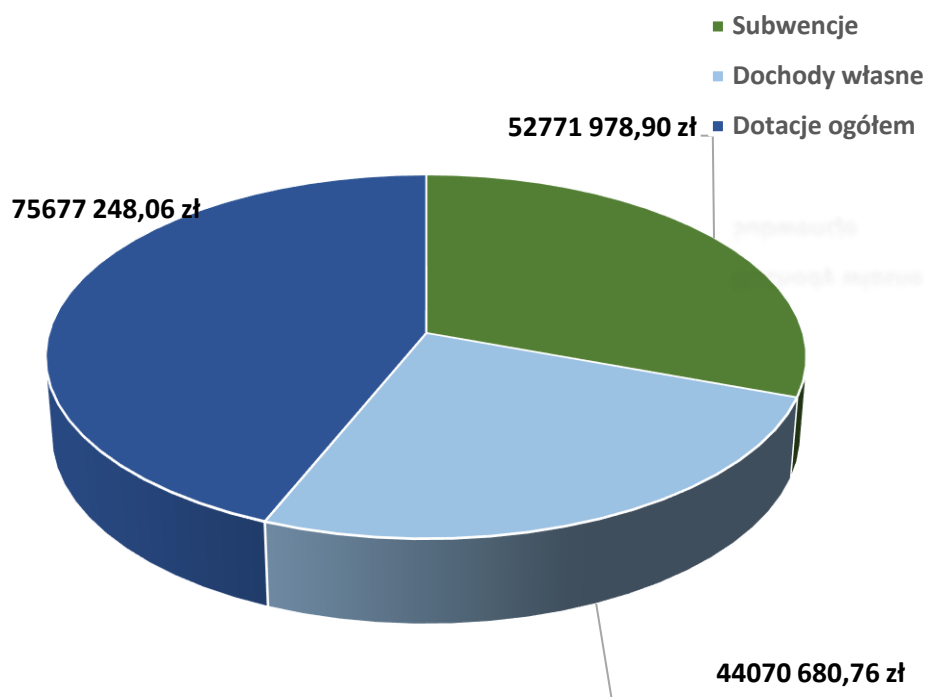
Tabela 48 Kształtowanie się dochodów majątkowych (inwestycyjnych) na przestrzeni lat 2019-2023

<i>gmina Oleszyce</i>					
<i>Rodzaj</i>	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Subwencje</i>	10 587 197,00	10 934 540,00	11 843 367,00	11 646 312,00	14 750 815,80
<i>Dochody własne</i>	10 635 241,05	10 903 905,94	11 467 217,67	13 602 448,40	11 952 733,57
<i>Dotacje ogółem</i>	15 004 589,86	12 798 013,87	13 176 789,95	14 252 934,73	12 820 902,34
<i>Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	4 732 335,95	1 167 151,21	0,00	804 880,00	322 734,62
<i>Dotacje celowe ogółem, w tym</i>	10 312 492,01	11 632 201,98	13 176 789,95	13 448 054,73	12 498 167,72
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</i>	650 629,56	639 521,31	652 645,36	837 238,89	781 776,72
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zlecone zadania z zakresu administracji rządowej</i>	9 594 126,84	10 930 280,67	11 300 722,65	9 007 074,60	6 838 033,60
<i>gmina Stary Dzików</i>					
<i>Rodzaj</i>	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Subwencje</i>	5 573 941,00	5 428 847,00	6 800 893,00	5 750 569,00	8 100 404,95
<i>Dochody własne</i>	10 124 171,88	13 375 208,36	10 415 965,77	13 898 485,71	10 982 653,18
<i>Dotacje ogółem</i>	7 608 059,92	14 495 316,07	9 517 267,46	9 254 414,18	24 463 238,46
<i>Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	1 025 808,38	6 552 844,40	1 806 403,15	266 575,20	1 695 563,98
<i>Dotacje celowe ogółem, w tym</i>	7 068 529,09	8 021 552,17	7 905 699,52	8 987 838,98	22 817 674,48
<i>Dotacje celowe z budżetu</i>	419 186,37	568 230,92	530 968,89	507 379,88	479 800,51

<i>państwa na zadania własne</i>					
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zlecone zadania z zakresu administracji rządowej</i>	6 574 342,72	7 181 065,20	7 046 535,90	5 628 965,20	4 394 871,13
gmina Wiązownica					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Subwencje</i>	18 629 791,00	19 925 871,00	22 755 325,00	23 918 255,00	29 920 758,15
<i>Dochody własne</i>	13 444 107,90	13 847 863,85	16 469 318,13	19 579 913,26	21 135 294,01
<i>Dotacje ogółem</i>	19 935 570,06	22 402 281,82	23 902 885,48	30 339 791,02	38 393 107,26
<i>Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	1 525 161,46	1 182 998,51	1 306 753,71	1 331 730,44	1 458 250,04
<i>Dotacje celowe ogółem, w tym</i>	19 935 570,06	21 750 436,07	22 721 461,45	28 679 081,02	31 131 022,82
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</i>	1 525 161,46	1 182 998,51	1 306 753,71	1 331 730,44	1 458 250,04
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zlecone zadania z zakresu administracji rządowej</i>	18 166 545,31	20 379 271,76	20 748 602,16	14 972 804,22	9 930 793,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 26 Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Podobnie rzecz przedstawia się w przypadku wydatków. Obok wydatków bieżących ważną rolę w kształtowaniu budżetu pełnią wydatki majątkowe, które obejmują wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne. Realizacja inwestycji przez gminę stanowi główny element jej rozwoju, wyrażany przede wszystkim poprzez wzrost konkurencyjności i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa. Wydatki inwestycyjne w tym kontekście mają zasadnicze znaczenie, wpływają one w istotny sposób zarówno na skalę, jak i rodzaj podejmowanych działań inwestycyjnych. Zalicza się je do najbardziej efektywnych narzędzi wpływania na rozwój regionalny. W swej istocie wydatki inwestycyjne umożliwiają oddziaływanie na skuteczność wypełniania zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wnioskować można, że niezbędność realizacji inwestycji przez gminę w kluczowy sposób wpływa na strukturę ponoszonych przez nią wydatków.

Poziom wydatków inwestycyjne (majątkowe) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2019-2023 wykazywał tendencję wzrostową. Dane dotyczące poziomu wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w latach 2019-2023, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

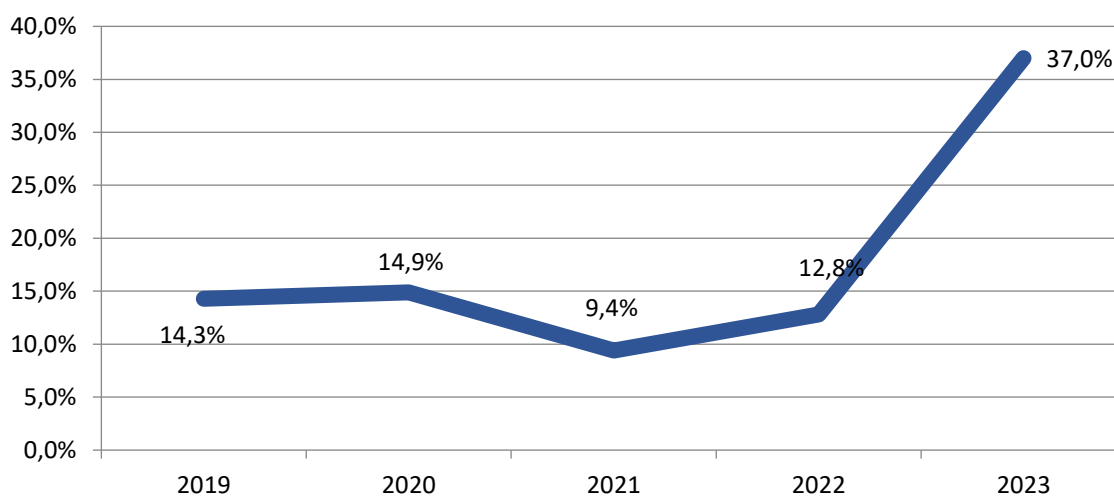
Tabela 49 Udział wydatków inwestycyjnych (majątkowych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni

<i>gmina Oleszyce</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
<i>2019</i>	<i>38 692 673,10</i>	<i>9 770 479,59</i>	<i>25,3</i>
<i>2020</i>	<i>31 315 667,85</i>	<i>1 902 175,90</i>	<i>6,1</i>
<i>2021</i>	<i>33 206 806,67</i>	<i>1 727 936,13</i>	<i>5,2</i>
<i>2022</i>	<i>37 062 836,87</i>	<i>1 862 750,87</i>	<i>5,0</i>
<i>2023</i>	<i>39 112 861,92</i>	<i>7 126 677,98</i>	<i>18,2</i>
<i>gmina Stary Dzików</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
<i>2019</i>	<i>21 216 827,80</i>	<i>1 914 303,67</i>	<i>9,0</i>
<i>2020</i>	<i>29 222 085,46</i>	<i>9 600 091,78</i>	<i>32,9</i>
<i>2021</i>	<i>24 706 248,59</i>	<i>4 509 932,65</i>	<i>18,3</i>
<i>2022</i>	<i>26 087 992,47</i>	<i>3 860 174,92</i>	<i>14,8</i>
<i>2023</i>	<i>45 964 009,29</i>	<i>25 487 662,96</i>	<i>55,5</i>
<i>gmina Wiązownica</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
<i>2019</i>	<i>50 766 238,17</i>	<i>4 126 663,36</i>	<i>8,1</i>
<i>2020</i>	<i>56 600 126,02</i>	<i>5 943 683,28</i>	<i>10,5</i>
<i>2021</i>	<i>60 611 682,97</i>	<i>4 981 872,36</i>	<i>8,2</i>
<i>2022</i>	<i>78 394 619,93</i>	<i>12 413 165,81</i>	<i>15,8</i>
<i>2023</i>	<i>92 159 152,57</i>	<i>33 021 834,97</i>	<i>35,8</i>
<i>Razem gminy SRP</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
<i>2019</i>	<i>110 675 739,07</i>	<i>15 811 446,62</i>	<i>14,3</i>
<i>2020</i>	<i>117 137 879,33</i>	<i>17 445 950,96</i>	<i>14,9</i>

2021	118 524 738,23	11 219 741,14	9,4
2022	141 545 449,27	18 136 091,60	12,8
2023	177 236 023,78	65 636 175,91	37,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

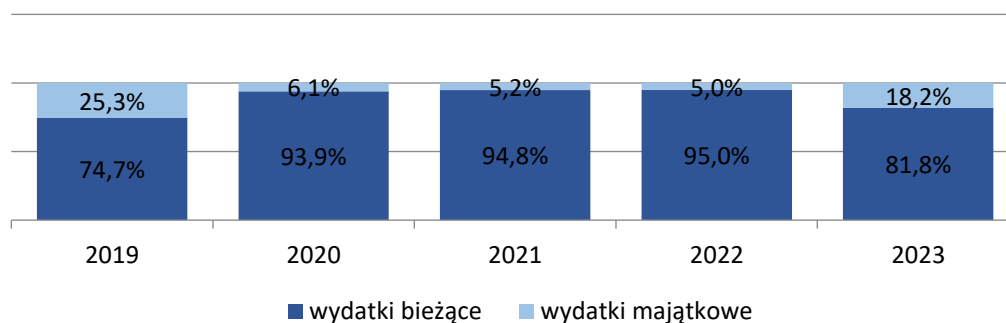
Wykres 27 Kształtowanie się wydatków inwestycyjnych (majątkowych) na przestrzeni dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadregionalnego w latach 2019-2023

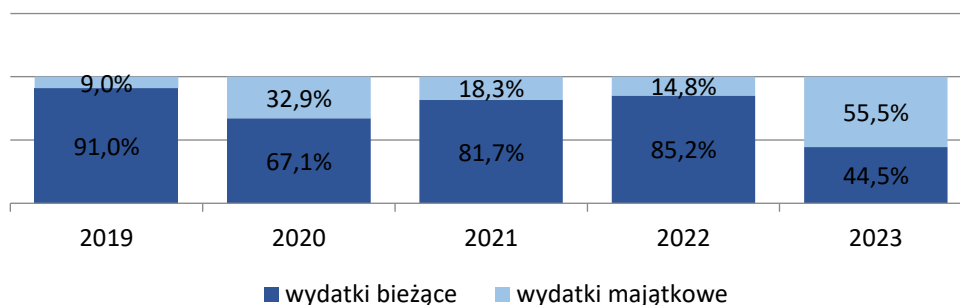
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 28 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem

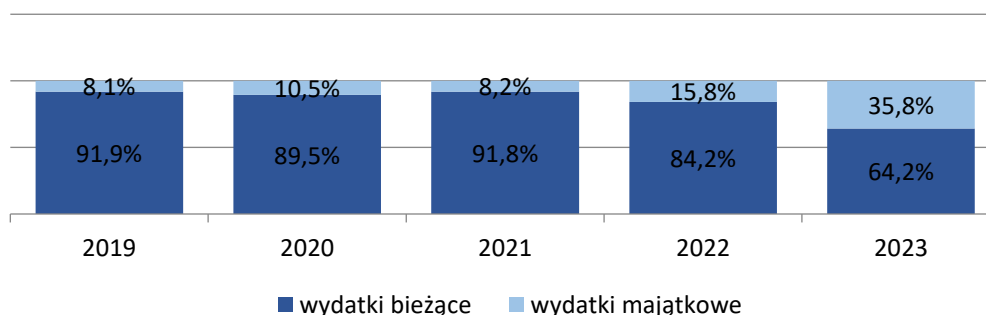
gmina Oleszyce

Gmina Stary Dzików

gmina Wiązownica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 50 Zadłużenie gmin w roku (stan na dzień 31.12.2023) w zł

	gmina Oleszyce	gmina Stary Dzików	gmina Wiązownica	RAZEM
Zadłużenie gminy	3 873 892,00	380 349,63	12 985 800,00	17 240 041,63
% zrealizowanego budżetu	8,42	0,82	14,1	9,72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji udzielonej przez Urzędy Gmin poszczególnych gmin oraz Urząd Miasta w Oleszycach

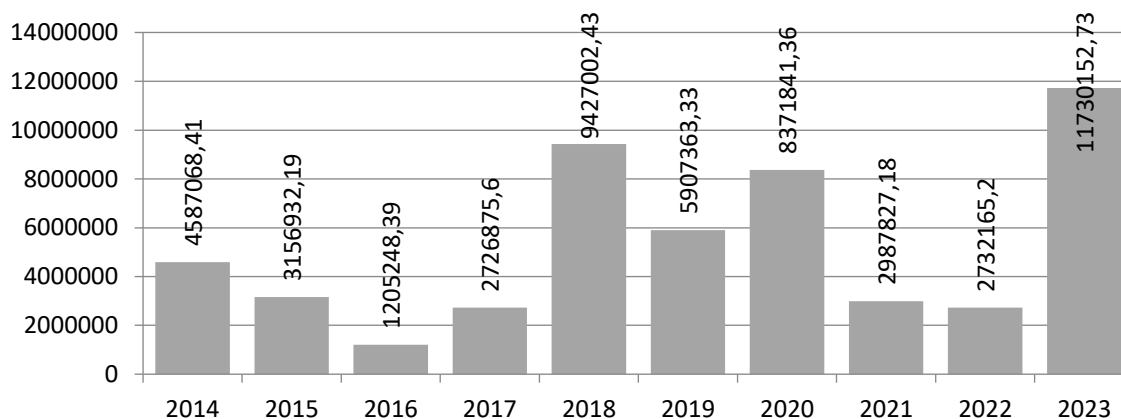
Analizując roczne sprawozdania finansowe z wykonania budżetu poszczególnych gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, można stwierdzić, że ich sytuacja finansowa jest stabilna i nie zostanie przekroczony wskaźnik określony w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 mają również duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie zadań. Środki te pozyskiwano zarówno z Budżetu Państwa (RFIL, wsparcie na usuwanie skutków klęsk żywiołowych, Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych), Budżetu Województwa Podkarpackiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Wojewody Podkarpackiego, a także z funduszy unijnych (RPO, PROW, POWER, POKL).

Niemniej ważnym składnikiem budżetu każdej z gmin są również Fundusze Europejskie. Gminy objęte Strategią aktywnie działają w pozyskiwaniu tych środków, realizując różnego rodzaju programy oraz projekty, które są finansowane lub współfinansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

Unii Europejskiej. Na przestrzeni lat 2014-2023 na realizację programów oraz projektów unijnych pozyskano łącznie 52 832 476,82, zł co zostało przedstawione w poniższym wykresie.

Wykres 29 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych przez gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2014-2023 w zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 51 Środki pozyskiwane z Unii Europejskiej przez poszczególne gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2014-2023

lata	gmina Oleszyce [zł]	gmina Stary Dzików [zł]	gmina Wiązownica [zł]	RAZEM GMINY [zł]
2014	905 633,08	2 728 149,65	953 285,68	4 587 068,41
2015	658 900,24	1 913 145,09	584 886,86	3 156 932,19
2016	85 483,96	0,00	1 119 764,43	1 205 248,39
2017	1 035 190,56	462 821,72	1 228 863,32	2 726 875,60
2018	3 792 125,67	3 377 165,18	2 257 711,58	9 427 002,43
2019	4 732 335,95	1 025 808,38	149 219,00	5 907 363,33
2020	1 167 151,21	6 552 844,40	651 845,75	8 371 841,36
2021	0,00	1 806 403,15	1 181 424,03	2 987 827,18
2022	804 880,00	266 575,20	1 660 710,00	2 732 165,20
2023	322 734,62	1 695 563,98	9 711 854,13	11 730 152,73
2014-2023	13 504 435,29	19 828 476,75	19 499 564,78	52 832 476,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

SPIS TABEL

Tabela 1	Powierzchnia gmin wchodzących w skład Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030.....	7
Tabela 2	Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia w gminach według stanu na 31.12.2023 r.....	18
Tabela 3	Zmiany w liczbie ludności w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023	19
Tabela 4	Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2016-2023	20
Tabela 5	Liczba zameldowań, wymeldowań oraz wartość salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023.....	22
Tabela 6	Liczba wymeldowań do miast oraz za granicę w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023	23
Tabela 7	Struktura mieszkańców w poszczególnych gminach według trzech grup wiekowych	24
Tabela 8	Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach oraz ogólnie w województwie podkarpackim w 2023 roku	25
Tabela 9	Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2019 oraz 2023 roku	27
Tabela 10	Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych gminach w 2023 roku	32
Tabela 11	Liczba szkół, uczniów oraz etatów nauczycieli w poszczególnych gminach w roku 2023 ..	32
Tabela 12	Działalność Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Oleszycach w 2014 i 2023 r.....	36
Tabela 13	Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Oleszycach w 2014 i 2023 r.	36
Tabela 14	Działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Starym Dzikowie w 2014 i 2023 r.	37
Tabela 15	Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w Gminnej Bibliotece Publicznej w Starym Dzikowie w 2014 i 2023 r.....	38
Tabela 16	Działalność Gminnego Centrum Kultury w Wiązownicy w 2014 i 2023 r.	39
Tabela 17	Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w Gminnej Bibliotece Publicznej w Wiązownicy w 2014 i 2023 r.....	40
Tabela 18	Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024 – 2030	43
Tabela 19	Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2021-2023 objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030.....	47
Tabela 20	Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gmin na przestrzeni lat 2021-2023.....	48
Tabela 21	Budowle przeciwpowodziowe na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w roku 2023	56
Tabela 22	Powierzchnia gruntów leśnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 na przestrzeni lat 2019 oraz 2023..	58
Tabela 23	Wskaźnik lesistości w gminach SRP w 2023 roku	60
Tabela 24	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Oleszycze	75
Tabela 25	Liczba decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Stary Dzików	76

Tabela 26	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Wiązownica	76
Tabela 27	Planowanie przestrzenne łącznie na terenie gmin	77
Tabela 28	Zasoby mieszkaniowe na terenie gmin Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030.....	79
Tabela 29	Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne	80
Tabela 30	Budownictwo mieszkaniowe w latach 2019 – 2023. Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe.....	81
Tabela 31	Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2019 - 2023.....	82
Tabela 32	Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2019 oraz 2023.....	83
Tabela 33	Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w roku 2019 i 2023.....	85
Tabela 34	Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminach SRP	87
Tabela 35	Odpady zebrane w 2023 roku na terenie gmin	89
Tabela 36	Struktura ludności w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030	91
Tabela 37	Pracujący na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2017 – 2021*).....	93
Tabela 38	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku według płci	94
Tabela 39	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2019- 2023	95
Tabela 40	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP.....	96
Tabela 41	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP.....	96
Tabela 42	Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP	98
Tabela 43	Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy SRP za lata 2019 i 2023 oraz województwa podkarpackiego	99
Tabela 44	Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gmin	101
Tabela 45	Rodzaje gospodarstw na terenie gmin objętych Strategią w roku 2020	101
Tabela 46	Realizacja budżetu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 na przestrzeni lat 2019-2023 w zł	103
Tabela 47	Porównanie dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w gminach SRP w 2023 w zł	104
Tabela 48	Kształtowanie się dochodów majątkowych (inwestycyjnych) na przestrzeni lat 2019-2023	106
Tabela 49	Udział wydatków inwestycyjnych (majątkowych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni	109
Tabela 50	Zadłużenie gmin w roku (stan na dzień 31.12.2023) w zł	111
Tabela 51	Środki pozyskiwane z Unii Europejskiej przez poszczególne gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2014-2023	112

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Zmiany w liczbie ludności w obszarze objętym Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024 – 2030	19
Wykres 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach w 2023r... ..	20
Wykres 3 Przyrost naturalny w poszczególnych gminach w okresie lat 2016-2023.....	21
Wykres 4 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w poszczególnych gminach w roku 2023.....	22
Wykres 5 Saldo migracji w poszczególnych gminach w okresie lat 2014-2023	23
Wykres 6 Struktura mieszkańców według trzech grup wiekowych na obszarze objętym Strategią oraz w województwie podkarpackim w 2023 roku.....	24
Wykres 7 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2023 r.	28
Wykres 8 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2023 w obszarze Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 na tle województwa i kraju	28
Wykres 9 Liczba dzieci w wieku do lat 3 w poszczególnych gminach w 2023 roku.....	30
Wykres 10 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w gminach w roku 2023	30
Wykres 11 Liczba dzieci w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach w 2023 roku	31
Wykres 12 Współczynniki skolaryzacji brutto w poszczególnych gminach w roku 2019 oraz 2023 ...	33
Wykres 13 Współczynniki skolaryzacji na terenie obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 oraz województwa podkarpackiego	33
Wykres 14 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024 – 2030.....	43
Wykres 15 Zdarzenia wg rodzaju na 1000 ludności (wskaźniki) w gminach objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego “Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w roku 2023	49
Wykres 16 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.	84
Wykres 17 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.	86
Wykres 18 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.	89
Wykres 19 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny ..	90
Wykres 20 Struktura ludności obszaru gmin SRP według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2019 i 2023	92
Wykres 21 Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności kształtował się w poszczególnych gminach SRP w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa podkarpackiego w latach 2019 i 2021*)	92
Wykres 22 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminach SRR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	94
Wykres 23 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP	98
Wykres 24 Struktura ilościowa gospodarstw rolnych w gminach objętych SRP	103
Wykres 25 Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2019-2023 w zł.....	105
Wykres 26 Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w 2023 r.	108

Wykres 27	Kształtowanie się wydatków inwestycyjnych (majątkowych) na przestrzeni dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadregionalnego w latach 2019-2023.....	110
Wykres 28	Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem	110
Wykres 29	Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych przez gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w zł.	112

SPIS MAP

Mapa 1	Zasięg terytorialny gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030.....	6
Mapa 2	Lokalizacja gmin wchodzących w skład SRP „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030 w województwie podkarpackim	8
Mapa 3	Gmina Oleszyce	9
Mapa 4	Drewniany kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Starych Oleszycach	10
Mapa 5	Cerkiew Św. Onufrego w Oleszycach.....	10
Mapa 6	Rynek w Oleszycach.....	11
Mapa 7	Pozostałości Zespołu Pałacowo-Parkowego w Oleszycach	11
Mapa 8	Gmina Stary Dzików	12
Mapa 9	Kościół parafialny pw. Św. Trójcy w Starym Dzikowie.....	13
Mapa 10	Ruiny grekokatolickiej Cerkwi Św. Dymitra w Starym Dzikowie	13
Mapa 11	Krzyż mogilny z XVII wieku w Starym Dzikowie.....	14
Mapa 12	Ruiny Synagogi w Starym Dzikowie	14
Mapa 13	Gmina Wiązownica	15
Mapa 14	Lasy Sieniawskie w Surmaczówce	16
Mapa 15	Kąpielisko w Radawie	16
Mapa 16	Kościół filialny pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego w Cetuli.....	17
Mapa 17	Cerkiew pod wezwaniem Świętych Kosmy w Zapałowie	17
Mapa 18	Środowisko naturalne gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030	53
Mapa 19	Sieć wodna na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030	54
Mapa 20	Mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030.....	55
Mapa 21	Główne zbiorniki wód podziemnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030	57
Mapa 22	Obszary zagrożone suszą hydrologiczną i rolniczą w województwie podkarpackim.	58
Mapa 23	Lasy obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie”	61
Mapa 24	Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Oleszyce	62
Mapa 25	Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Stary Dzików	63
Mapa 26	Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Wiązownica.....	65
Mapa 27	Trasy rowerowe na terenie gminy Wiązownica	69
Mapa 28	Przebieg projektowanej turystycznej trasy rowerowej na terenie gminy Wiązownica.....	70
Mapa 29	Przebieg projektowanej turystycznej trasy rowerowej na terenie gminy Oleszyce	72
Mapa 30	Przebieg planowanej ścieżki rowerowej na terenie Gminy Stary Dzików	73

SPIS ZDJĘĆ

Zdjęcie 1	Drewniany kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Starych Oleszycach.....	10
Zdjęcie 2	Cerkiew Św. Onufrego w Oleszycy	10
Zdjęcie 3	Rynek w Oleszycach	11
Zdjęcie 4	Pozostałości Zespołu Pałacowo-Parkowego w Oleszycach	11
Zdjęcie 5	Kościół parafialny pw. Św. Trójcy w Starym Dzikowie	13
Zdjęcie 6	Ruiny grekokatolickiej Cerkwi Św. Dymitra w Starym Dzikowie	13
Zdjęcie 7	Krzyż mogilny z XVII wieku w Starym Dzikowie	14
Zdjęcie 8	Ruiny Synagogi w Starym Dzikowie.....	14
Zdjęcie 9	Lasy Sieniawskie w Surmaczówce	16
Zdjęcie 10	Kąpielisko w Radawie	16
Zdjęcie 11	Kościół filialny pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego w Cetuli	17
Zdjęcie 12	Cerkiew pod wezwaniem Świętych Kosmy w Zapałowie	17
Zdjęcie 13	Lasy obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Zielone Zagłębie”	61